

MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

YETMİŞÜÇÜNCÜ BİRLEŞİM

11 . 3 . 1965 Perşembe

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	292:293	yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu. (3/907, 1/688) (S. Sayısı : 877)	295,332:335
2. — Yoklama	294		
3. — Başkanlık Divanının Genel Kurul'a sunuşları	294	3. — İstanbul Üniversitesinin 1961 yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildiriminin sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile İstanbul Üniversitesi 1961 bütçe yılı Kesinhesap kanun tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/787, 1/431) (S. Sayısı : 860)	295,336:339
1. — Yozgat Milletvekili Celâl Sungur ve iki arkadaşının, Yüksek Murakabe Heyetinin kuruluş, görev ve yetkileri ile Kamu İktisadi Teşebbüslerinin denetimi hakkındaki kanun teklifinin geriverilmesine dair önergesi (2/409, 4/398)	294		
4. — Görüşülen işler	294	4. — İstanbul Üniversitesinin 1962 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildiriminin sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile İstanbul Üniversitesi 1962 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/961, 1/680) (S. Sayısı : 874)	295,340:343
1. — Ege Üniversitesinin 1961 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildiriminin sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile Ege Üniversitesinin 1961 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/802, 1/454) (S. Sayısı : 876)	294,328:331	5. — Kat mülkiyeti kanunu tasarısı ile Kırşehir Milletvekili Ahmet Bilgin ve 8 arkadaşının ve Afyon Karahisar Milletvekili Asım Yılmaz'ın, kat mülkiyeti kanun teklifleri ve Adalet Komisyonu raporu (1/516, 2/288, 2/325) (S. Sayısı : 524)	295,344:347
2. — Ege Üniversitesinin 1962 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildiriminin sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile Ege Üniversitesi 1962 bütçe			

6. — C. Senatosu Niğde Üyesi Kudret Bayhan ve üç arkadaşının, 1111 sayılı Kanuna bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi, Konya Milletvekili Ahmet Gürkan ve Ankara Milletvekili Ferhat Nuri Yıldırım'ın, 5585 sayılı Kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi, Tokat Milletvekili H. Ali Dizman'ın, Askerlik hizmetlerinin emeklilik ve terfiden sayılması hakkında kanun teklifi ile C. Senatosu İzmir Üyesi Hilmi Onat ve Aydın Milletvekili Mehmet Yavaş'ın, Maaş Kanununa ek 4379 sayılı Kanunla bu kanunu tadil eden

5585 ve 6724 sayılı kanunlara bâzı maddeler ilâvesi hakkındaki kanun tekliflerine dair C. Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve C. Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında M. Meclisi Plân Komisyonu raporu (M. Meclisi 2/62, 2/145, 2/204, 2/360; C. Senatosu 2/142) (S. Sayısı: 445 e 1 nci ek)

295

7. — Siyasi Partiler kanunu tasarısı ile Adana Milletvekili Kasım Gülek ve Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Siyasi partiler kanun teklifleri ve Geçici Komisyon raporu (1/560, 2/378; 2/591) (S. Sayısı : 527) 295:327

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

İzmir Milletvekili Kadri Özek'in, geçen tutanak üzerinde söz alarak yaptığı Başkanlığın tutumu ile ilgili konuşmasına, Tüzük ve iyi niyet kuralları dışında bir işlemin söz konusu edilemeyeceği yolunda Başkan tarafından cevap verildi.

Başkanlık Divanı ile Hükümet ve parti grupları temsilcilerinin, Siyasi partiler kanun tasarısının 11 Mart 1965 Perşembe gününden başlanılarak diğer bütün işlerden önce ve aralıksız görüşülmesi konusunda hazırladıkları protokol ve

Aynı konuda yine parti grupları ve komisyon sözcüsü tarafından verilen önerge okunarak kabul olundu.

Yeniden kurulması gereken Bütçe ve Plân Komisyonuna seçilecekler için parti gruplarında gösterilen adaylarla ilgili liste dağıtılarak, bu komisyona aday gösterildikleri için diğer komisyonlardan çekilenlerin öngeleri okundu ve yapılan seçim sonunda bütün adayların bu komisyona seçildikleri anlaşıldı.

Ege ve İstanbul üniversiteleri 1961 ve 1962 yılları kesimhesaplarıyla ilgili 4 kanun tasarısıyla,

Kat mülkiyeti kanun tasarısı yeniden açığa sunulduysa da yapılan ayrımlar sonunda yi-

ne yeter çoğunluk sağlanamadığından oylamaların tekrarlanacağı bildirildi.

Konya Milletvekili Fakih Özfakih ve iki arkadaşının, Milletvekili Seçimi Kanununun değiştirilmesine dair kanun teklifi, bu hususta verilen önergenin okunmasından sonra, geriverildi.

Gündemin öncelikle görüşülmesi kararlaştırılan işlerinin birinci sırasında bulunan madde, Plân Komisyonu henüz kurulma halinde bulunduğundan, ikinci sırada bulunan ve Siyasi partilerle ilgili kanun tasarısı yarından itibaren görüşülmeye başlanacağından ve 3, 5, 8, 9, 19, 11 ve 12 nci sıralarda bulunan maddeler ilgili komisyonlar birleşimde hazır bulunmadığından veya henüz kurulma halinde bulunduğundan, 13 nci sırada bulunan madde ise ilgili Bakan birleşimde hazır olmadığından görüşülemedi.

1076 sayılı İhtiyat subayları ve İhtiyat askerî memurları Kanununun 2754 sayılı Kanunla maddel 25 nci maddesinin tādiline dair kanun tasarısı ve

Cumhuriyet Senatosu Üyesi Ragıp Üner'in, Türkiye'ye gerek hariçten ithal suretiyle giren ve gerekse memlekette imal edilen eşya ve malzeme içerisine Türkçe prospectüs konulmasına dair kanun teklifi ile Bursa Milletvekili Ziya Uğur-

un, ithal edilip satışı arz edilecek mallara ait katalog ve izahnamelerin Türkçeleştirilmesi hakkında kanun teklifinin maddeleri görüşülerek tüzümleri kabul olundu.

Gündemin 16 - 22 nci maddeleri, Plân Komisyonu henüz kurulmamış olduğundan ve 23 ncu maddesiyle 26 - 34, 36 - 40, 42 - 45, 47 - 54 ncu sırada bulunan maddeleri ilgili komisyonların ve 25, 35, 41, 46 ve 55 nci sırada bulunan maddeleri ise ilgili bakanlar birleşiminde hazır

bulunmadıklarından, görüşülemedi.

11 Mart 1965 Perşembe günü saat 15 te toplanılmak üzere (saat 17,30 da) Birleşime son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Mekki Keskin

Kâtip
Siirt
Süreyya Öner

Kâtip
Yozgat
İsmet Kapısız

SORULAR

Sözlü sorular

1. — Erzurum Milletvekili Ertuğrul Akça'nın, General Electric Firmasından satın alınan dizel elektrik lokomotiflerine dair sözlü soru önergesi, Ulaştırma Bakanlığına gönderilmiştir. (6/1060)

2. — Amasya Milletvekili Reşat Arpacıoğlu'nun, İşçi Sigortaları Kurumunca, Yenışehir Süleyman Sırrı sokaktaki 7 apartman için, alman istimlak kararının sebebinin ne olduğuna dair sözlü soru önergesi, Çalışma Bakanlığına gönderilmiştir. (6/1061)

Yazılı sorular

3. — Diyarbakır Milletvekili Adnan Aral'ın, Türkiye İşçi Partisinin Akhisar'da düzenlediği açık hava toplantısında suç teşkil eden bir olay cereyan etmiş olup olmadığına dair yazılı soru

önergesi, Adalet ve İçişleri Bakanlıklarına gönderilmiştir. (7/679)

4. — Ordu Milletvekili Orhan Naim Hazine-
dar'ın, Türk Ansiklopedisinin tamamlanması için ne gibi tedbirler alınmasının düşünüldüğüne dair yazılı soru önergesi, Millî Eğitim Bakanlığına gönderilmiştir. (7/680)

5. — İzmir Milletvekili Şükrü Akkan'ın, İzmir Belediyesinin bitişidindeki müstakil Yeşilyurt kasabasında bir polis karakolu kurulması konusunda ne düşünüldüğüne dair yazılı soru önergesi, İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (7/681)

6. — Ağrı Milletvekili Rıza Polat'ın, Erzurum - Ağrı uçak seferlerinin bu yıl yaz mevsiminde tekrar başlatılmasının düşünüülüp düşünülmediğine dair yazılı soru önergesi, Ulaştırma Bakanlığına gönderilmiştir. (7/682)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati: 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Mekki Keskin

KÂTIPLER : Süreyya Öner (Siirt), İsmet Kapısız (Yozgat)

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

2. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır. Elektrikler yandığı zaman düğmelere işaret etmenizi rica ederiz.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Yoklama işlemi bitmiştir. Çoğunluğumuz vardır, görüşmelere başlıyoruz.

3. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Yozgat Milletvekili Celâl Sungur ve iki arkadaşının, Yüksek Murakabe Heyetinin kuruluş, görev ve yetkileri ile Kamu İktisadi Teşebbüslerinin denetimi hakkındaki kanun teklifinin geriverilmesine dair önergesi (2/409, 4/398)*

BAŞKAN — Bir geri alma isteği var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Yüksek Denetleme Kurulu 12 Mayıs 1964 tarihli ve 468 sayılı Kanunla Başbakanlığa bağlanmış olduğu cihetle, bu kurulun Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı olduğu sırada hazırlanarak sunduğumuz kanun teklifi artık gereksiz kalmaktadır.

Daha önce Millet Meclisi İdare Amiri bulunduğumuz sırada bu sıfatla imza ettiğimiz (Millet Meclisi İdareci Üyelerinin, Yüksek Murakabe Heyetinin kuruluş, görev ve yetkileri ile Kamu İktisadi Teşebbüslerinin denetimi hakkında) kanun teklifini geriye aldığımızı saygılarımızla arz ederiz.

Yozgat

Celâl Sungur

Van

Muslih Görentaş

Samsun

Hüseyin Özalp

BAŞKAN — Gündemde olmadığı için geri verilmiştir.

İBRAHİM İMİRZALIOĞLU (Ankara) — Gündem hakkında söz rica ediyorum.

BAŞKAN — Hangi gündem hakkında?

İBRAHİM İMİRZALIOĞLU (Devamla) — Basılı gündem hakkında.

BAŞKAN — Gündemin birinci kısmı olan sunuşları geçmiş bulunuyoruz. Gündem hakkında ne gibi bir söz istiyorsunuz efendim?

İBRAHİM İMİRZALIOĞLU (Devamla) — Gündeme öncelik ve ivedilikle alınması hususu bir geçici komisyonda karara bağlanan ve ayrıca bir önerge ile de istirham ettiğim bir husus, öncelik ve ivedilikle görüşülmesi kararlaştırılan işler bölümüne alınmadı.

BAŞKAN — Ayrıca bir gündem dışı söz verelim, zatiâlinize. Bu mevzularla alakalı değildir. Yarın rica ederim, gündem dışı söz alın, konuşun.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Ege Üniversitesinin 1961 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildiriminin sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile*

Ege Üniversitesinin 1961 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/802, 1/454) (S. Sayısı: 876)

2. — Ege Üniversitesinin 1962 bütçe yılı kesinhesabına ait uygunluk bildiriminin sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile Ege Üniversitesi 1962 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/907, 1/688) (S. Sayısı: 877)

3. — İstanbul Üniversitesinin 1961 yılı kesinhesabına ait uygunluk bildiriminin sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile İstanbul Üniversitesi 1961 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/787, 1/431) (S. Sayısı: 860)

4. — İstanbul Üniversitesinin 1962 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildiriminin sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile İstanbul Üniversitesi 1962 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/961, 1/680) (S. Sayısı: 874)

5. — Kat mülkiyeti kanunu tasarısı ile Kırşehir Milletvekili Ahmet Bilgin ve 8 arkadaşının ve Afyon Karahisar Milletvekili Asım Yılmaz'ın, Kat mülkiyeti kanun teklifleri ve Adalet Komisyonu raporu (1/516, 2/288, 2/325) (S. Sayısı: 524)

BAŞKAN — Bu tasarılar geçen birleşimde mısap hâsıl olmadığı için tekrar açık oylarınıza sunulacaktır. Yuvarlaklar sıralar arasında dolacaktır.

6. — C. Senatosu Niğde Üyesi Kudret Bayhan ve üç arkadaşının, 1111 sayılı Kanuna bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi, Konya Milletvekili Ahmet Gürkan ve Ankara Milletvekili Ferhat Nuri Yıldırım'ın, 5585 sayılı Kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi, Tokat Milletvekili H. Ali Dizman'ın, Askerlik hizmetlerinin emeklilik ve terfiden sayılması hakkında kanun teklifi ile C. Senatosu İzmir Üyesi Hilmi Onat ve Aydın Milletvekili Mehmet Yavaş'ın, Maaş Kanununa ek 4379 sayılı Kanunla bu kanunu tadil eden 5585 ve 6724 sayılı kanunlara bazı maddeler ilâvesi hakkındaki kanun tekliflerine dair C. Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve C. Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında M. Meclisi Plân Komisyonu raporu (M. Meclisi 2/62, 2/145, 2/204, 2/360; C. Senatosu 2/142) (S. Sayısı: 445 e 1 nci ek)

BAŞKAN — Bütçe ve Plân Komisyonu henüz teşekkül etmediğinden, bu maddenin görüşülmesine geçiyoruz.

7. — Siyasi Partiler kanunu tasarısı ile Adana Milletvekili Kasım Gülek ve Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Siyasi partiler kanun teklifleri ve Geçici Komisyon raporu (1/560, 2/378; 2/591) (S. sayısı: 527) (1)

BAŞKAN — Komisyon yerini alsın, efendim. Başbakan burada.

Görüşmelere başlıyoruz.

Arkadaşlar, bu tasarıların 2 nci maddesi üzerinde 13 arkadaşımız konuşmuş ve yeterlik önergesi gelmişti. Yeterlik önergesini okutup oylatacağım. Ondan sonra değiştirge önermeleri var...

NAZMİ ÖZOĞUL (Edirne) — Sayın Başkan, tensibederseniz Komisyondan sonra söz benim idi.

BAŞKAN — Hayır, hepsi bitmiş, tamamlanmış, yeterlik önergesini okutuyorum. Kabul edilmezse size söz veririm.

Başkanlığa

2 nci madde üzerindeki müzakerelerin yeterliğini arz ederim.

Gaziantep

Muzaffer Canbolat

NAZMİ ÖZOĞUL (Edirne) — Sayın Başkan, Komisyondan sonra konuşan olmadı, söz sırası benimdi.

BAŞKAN — Bir dakika Sayın Özogül.

Yeterlik önergesini okuttum, fakat Sayın Özogül'un itirazları üzerine vaziyeti tetkik ettim. Komisyondan sonra bir arkadaşımız konuşmamış. Şimdi Özogül arkadaşımıza söz vereceğim, ondan sonra yeterlik önergesini oylatacağım.

Buyurun efendim.

NAZMİ ÖZOĞUL (Edirne) — Muhterem arkadaşlar, Siyasi Partiler Kanununun ikinci maddesi hakkında muhtelif hatip arkadaşlarımız leh ve aleyhte konuşular. Konuşan arkadaşlarımızın ekserisi bu maddenin derneklerle ilgili olduğundan, Partiler Kanunundan çıkartılması tezini savundular. Anayasanın 57 nci maddesine

(1) 527 S. Sayılı basmayan 6 . 2 . 1964 tarihli 49 ncu Birleşimin sonundadır.

göre, vaz'edeceğimiz Partiler Kanunu hakkında aynen şöyle bir ifade vardır:

«Partilerin iç çalışmaları, faaliyetleri, Anayasa Mahkemesine ne suretle hesap verecekleri ve bu mahkemeye malî denetlemelerin nasıl yapılacağı, demokrasi esaslarına göre uygun olarak kanunla düzenlenir.» Bu kayıt Anayasamızca ifade edilmektedir.

Partiler Kanununun 2 nci maddesinin başında, dernekler kelimesinin altında aynen şöyle ifade edilmektedir: «Toplum ve Devlet düzenini ve genel olarak kamu faaliyetlerini etkilemek...» Yani, dernekler bu faaliyetleri yapamazlar diye ifade ediliyor.

Bu (A) bendi, Anayasamızın biraz evvel okuduğum şekli ile karşılaştırsak, Anayasamızın bize emrettiği partilerin iç çalışmaları, partilerin faaliyetleri ve malî durumu ile ilgili bir madde olmadığı meydana çıkar. Bu kanunun içine alınan bu dernekler konusu yani bu derneklerin faaliyeti, farz edelim ki, bunun aksine tecelli etti; bu derneklerin bu faaliyeti hakkında normal mahkemelerce takibata geçilecektir. Halbuki bizim hazırladığımız kanun Anayasa Mahkemesi için lüzumlu olan bir kanundur. Cemiyetler Kanununda derneklerin bütün faaliyetleri ifade edilmiştir. Eğer Cemiyetler Kanunundaki maddelerde değişiklikler yapmak istiyorsak bu maddenin (A) paragrafı Cemiyetler Kanununun maddeleri içerisine ithal edilmesi icabeder.

(B) paragrafını okuyalım : «Belli bir siyasi partiyi desteklemek veya desteklememek, yahut siyasi partiler arasında işbirliği, sağlamak, veya hut T. B. M. M. üyeliği ve mahallî idareler veya muhtarlık seçimlerinde belli adayları desteklemek veya desteklememek yahut bunlar arasında işbirliği sağlamak amacını güdemezler.» Yine birinci paragrafta olduğu gibi, derneklerin iç hareketleri ve dış faaliyetleri hakkında ikinci maddeye ithal edilmiştir.

Yine Anayasanın bize emrettiği madde ile karşılaştırsak Anayasanın emrettiği hususları bu madde içinde bulamamaktayız. Bu madde doğrudan doğruya Cemiyetler Kanununun içine ithal edilmesi düşünülebilecek bir madde olabilir.

Kaldı ki, 3959 sayılı Cemiyetler Kanununun 15 nci maddesinde siyasi partilerden başka cemiyetler birden fazla mevzu ile uğraşamazlar. Arkadaşlar, Cemiyetler Kanunu içinde bu madde ile

gelişebilecek durumlar mevcudolabilir. Bu bakımdan Partiler Kanunu içinde değil, Cemiyetler Kanunu içinde mütalâa edilmesi ve Cemiyetler Kanununun maddeleri ile münakaşası yapılarak buraya alınması icabeder kanaatindeyim.

RUHİ SOYER (Niğde) — Sayın Başkan, yeterlik aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Yeterlik aleyhinde mi konuşacaksınız?

RUHİ SOYER (Niğde) — Evet efendim.

NAZMİ ÖZOĞUL (Devamla) — Arkadaşlar, biraz evvel ifade ettiğim gibi Partiler Kanununun 2 nci maddesine ithal ettiğimiz ve men ettiğimiz derneklerin faaliyetleri hakkında Anayasa Mahkemesi bir karara varamıyacaklar, Türk Ceza Kanununun 526 nci maddesinin birinci fıkrası hükümlerine göre normal mahkemelerce takibat yapma imkânı sağlanacaktır.

Şimdi arkadaşlar, akla şöyle bir sual geliyor: Peki niçin buraya bu maddeyi ithal etmiş bulunuyorlar? Maddenin başlığı tetkik edilirse «Siyasi partiler niteliğinde dernek» başlığı konmuştur. Yani bâzı derneklere siyasi partiler hüviyetini temin etme hedefini güden (B) bendinin ikinci paragrafında aynen şöyle ifade edilmektedir: Sadece ilmî sahada çalışan dernekler yukarıdaki fıkranın alt bendi hükmünün kısmına dâhil sayılmazlar. Yani ikinci maddeyi getirmekten maksat, bâzı fikir kulüplerine, bâzı derneklere siyasi partiler hüviyeti vermektir. Bu ise Cemiyetler Kanununun ilgili maddelerine aykırıdır. Bu maddeyi getirmekle ne fayda temin edilebilir? Böyle bir sual de aklımıza geliyor.

Şu fayda temin edilebilir.: Bir parti veyahut birkaç parti fikir kulüpleriyle işbirliği yapmak suretiyle propagandalarından endirekt faydalanmayı hedef güdebilir. Bugün için bir parti veyahut birkaç parti böyle kulüplerden istifade edebilir. Fakat bu silâhı bilâhara diğer partilerin de kullanacağı çok tabiidir. Binaenaleyh, kanaatime göre bu ikinci madde Siyasi Partiler Kanunundan çıkartılarak, eğer kanunu teklif eden arkadaşlarımız bunu mutlaka lüzumlu görüyorlarsa, Cemiyetler Kanunu içinde ve maddeleri ile mütalâa etmek üzere bir kanun teklifi ile Meclise getirmeleri ve derinliğine, genişliğine diğer maddelerle münakaşa edilmek suretiyle bir çelişmeye mâni olunması icabeder kanısındayım.

Bu madde vesilesiyle 3959 sayılı Cemiyetler Kanununun bir maddesinin bilhassa (D) bendinin ikinci paragrafı dolayısıyla halihazırda bir hatayı tebarüz ettirmek isterim.

Cemiyetler Kanununun 13 ncu maddesinde, «talebe cemiyetleri her ne şekilde olursa olsun siyasetle iştigal edemezler. Bu cemiyetler buldukları mektep ve müesseselerin idarelerine karşı bir harekette bulunamazlar» hükmü Cemiyetler Kanununda olduğu halde son olaylarla bilhassa Hükümetin düşmesi dolayısıyla yaptıkları beyanları Cemiyetler Kanununa aykırı bir hareket olarak telâkki etmekteyim. Bunun için bu hareketlerin bilhassa tevali edip gitmemesi için (D) bendinin 2 nci paragrafının kanaatime göre siyasi partiler Kanunundan çıkarılması lüzumludur.

Ayrıca, bir noktaya daha temas etmek isterim: Türkiye'de Komünist Partisi kurulamaz. Fakat biz bu ikinci maddeyi kabul ettiğimiz takdirde fikir ve ilim çerçevesi altında gizlenerek ve yine bu ikinci maddenin başlığında olan (siyasi partiler niteliğinde dernek) cümlesinden faydalanarak Türkiye'de bulunan bâzi yıkıcı cereyanları böyle dernekler altında toplayarak, memlekette yıkıcı faaliyetler yapılması imkânı, kapısı açılmış bulunur.

Muhterem Komisyon Başkanı arkadaşımızın Anayasa hakkında ki, bilgileri herhalde bizimkinden çok üstündür. Ve ehliyetlerini de şu kürsüde daima Anayasa bakımından yaptıkları müteaddit konuşmalarla ispat etmişlerdir. Anayasanın bize emretmediği, fakat her nedense endirekt olarak bu kanunun içine giren bu maddeyi çıkarmak için vereceğimiz önergeye iltihak edecekleri kanaatındayım. Bu madde çıkarılmalıdır, çünkü Siyasi Partiler Kanunundan evvel çıkmalıdır. Ve böyle maddeler de mevcutsa -ki, mevcuttur - böyle maddeleri çıkarmak suretiyle bilâhara diğer kanunlar içinde teemmül etmek suretiyle, bir an evvel Siyasi Partiler Kanununu çıkaralım ve partilere ve memlekete hayırlı ve uğurlu olmasını temenni edelim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Yeterlik önergesini okutuyorum.

(Muzaffer Canbolat'ın yeterlik önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Yeterlik aleyhinde Sayın Soyer.

RUHİ SOYER (Niğde) — Muhterem arkadaşlarım, bu madde memleketimizin gidişi, siyasi partilerimizin çalışışı ve ilmî dediğimiz cemiyetlerin hüviyetleriyle siyasi faaliyetlere karışmaları bakımından hakikaten çok şayanı dikkat ve üzerinde Yüce Meclisin ehemmiyetle ve titizlikle durması icabeden bir maddedir. Böyle bir maddenin henüz toplanmış olan Mecliste birdenbire müzakeresinin kesilerek oylamaya gidilmesi yerinde olamaz. Misal olarak arz edeyim:

Memleketimizde bir Sosyalist Kültür Derneği vardır. Bu siyasi kültür derneğinin gerek amacı, gerek takibetmekte olduğu sistem ve gerekse nizamnamesi okunacak olursa görülecektir ki, köylere kadar gidip şube kurmak isteyen ve istediği âzayı istediği anda çıkarma hakkını kendisinde gören ve otoriter bir siyasi parti hüviyeti ile kurulmuş görünen bu cemiyetin ilmî hüviyetle burada siyasi faaliyetine müsadde etmiş olacaksınız. Ben arkadaşımın konuşmasını bu şekilde biraz daha açıklamış oluyorum.

Sevgili arkadaşlarım, nitekim altındaki fıkrada, aslında siyasi olmadıkları halde sendikaları da bu siyasi faaliyetin içine atmaktadır. Halbuki haddizatında bir dernek bizim kanunlarımızda şimdiye kadar cari olan usullerde ya gayrisiyasidir, binaenaleyh siyasi faaliyetlere iştirak etmez, veya siyâsidir, o takdirde siyasi hüviyetiyle her türlü siyasi faaliyete iştirak eder.

Sevgili arkadaşlarım, yüksek dikkatlerinize arz ediyorum; hakikaten mühim ve memleketin yarını için bir sürü kargaşalıklara sebebiyet verebilecek bir madde üzerindeyiz. Dikkatlerinizi celbederim. Kifayetin reddi ile üzerinde Yüksek Meclisin Yüce üyelerinin dikkatle durmalarını istirham eder, hürmetlerimi arz ederim.

BAŞKAN — Yeterlik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Ellerinizi biraz yukarı kaldırılırsanız bize saymak imkânını bahşetmiş olursunuz. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

ŞADİ PEHLİVANOĞLU (Ordu) — Önerge vereceğim.

BAŞKAN — Önergeleri okuyoruz. Siz de biraz acele ediniz.

Yüksek Başkanlığa

Tasarıdaki 2 nci maddenin metinden tamamen çıkarılmasını arz vve teklif ederim.

İstanbul

Tahsin Demiray

Sayın Başkanlığa

Partiler kanun tasarısının 2 nci maddesinin tasarıdan çıkarılmasını arz ederim.

Edirne

Nazmi Özoğul

Millet Meclisi Başkanlığına

Derneklerle ilgili bir hükmün siyasi Partiler kanunu içinde yer alması teknik bakımdan hatalı bulunduğundan esasen ikinci madde ile konulmuş olan yasakların ne bu tasarıda ve ne de meri mevzuatımızda bir müeyyidesinin olmayışı bu maddeyi tatbiki imkansız ölü bir hale getireceği cihetle ikinci maddenin tasarıdan çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Çorum

İhsan Tombuş

Millet Meclisi Başkanlığına

Müzakeresini yapmakta olduğumuz Siyasi Partiler Kanun tasarısının 2 nci maddesi tatbikatta çeşitli aksaklıklara sebebiyet verebileceği kanaatindeyim. Kaldı ki her dernek veya cemiyet kendi nizamnamelerinde siyasetle iştigal edemeyeceklerine dair müeyyide taşımaktadır. Bu sebeple 2 nci maddenin tasarıdan çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Manisa

Süleyman Çağlar

Yüksek Başkanlığa

2 nci maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

«Siyasi parti niteliğinde dernekleri kurma yasağı :

Madde 2. — Dernekler, belli bir siyasi partiyi desteklemek veya desteklememek yahut siyasi partiler arasında işbirliği sağlamak veya hut Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği veya mahallî idareler veya muhtarlık yahut ihtiyar heyeti seçimlerinde belli adayları desteklemek veya desteklememek yahut bunlar arasında işbirliği sağlamak amacıyla kurulamaz.

İşçi ve işveren sendikaları, birlikleri, federasyonları ve konfederasyonları hakkındaki 15 Temmuz 1963 tarihli ve 274 sayılı Sendikalar Kanununun hükümleri saklıdır.»

A. P. Grup

Başkanı

İzmir

Ali Naili Erdem

C. K. M. P. Grubu

adına

Konya

İrfan Baran

C. H. P. Grup

Başkanvekili

Maraş

Kemalî Bayazıt

M. P. Grup

Başkanvekili

Yozgat

İ. Hakkı Akdoğan

Y. T. P. Grup Başkanvekili

Hatay

Şekip İnal

Yüksek Başkanlığa

2 nci maddenin matlabının «siyasi parti ni teliginde dernekleri kurma yasağı» olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Geçici Komisyon

Sözcüsü

Coşkun Kırcı

Millet Meclisi Başkanlığına

Siyasi partiler kanun tasarısının 2 nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Giresun

İ. Etem Kılıçoğlu

Madde : 2.

Dernekler, bu kanun hükümlerine tabi değildirler. İşçi ve işveren sendikaları, birlikleri, federasyonları ve konfederasyonları 274 sayılı Kanuna göre faaliyetlerde bulunurlar.

Millet Meclisi Başkanlığına

İkinci maddenin matlabının «Derneklerle ilgili hususlar» olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Çorum

İhsan Tombuş

BAŞKAN — Bir önerge daha var.

Başkanlığa

İkinci maddenin ikinci fıkrasının çıkarılmasını teklif ederim.

Ordu

Şadi Pehlivanoglu

BAŞKAN — Bu madde üzerindeki değişiklik önermelerini okuttum. Şimdi ayrırlık derecelerine göre ayrı ayrı okutup oylatacağım.

Efendim, bu okuttuğum önermelerden dört tanesi, Sayın Demiray, Sayın Özöğül ve Sayın Çağlar'ın önermeleri, maddenin tayıını, çıkarılmasını istemektedir. («Hükümet yok» sesleri)

Hükümet müessili var efendim, İşleri Bakanlığı Başhukuk müşaviri var. Tezkeresi de bizde.

Efendim, Sayın Demiray, Sayın Özöğül, Sayın Tombuş, Sayın Çağlar arkadaşlarımız bu maddenin tamamıyla tasaridan çıkarılmasını istiyorlar.

KEMALİ BAYAZIT (Maraş) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Yeterlik önergesi vardı, kabul edildi.

KEMALİ BAYAZIT (Maraş) — Takrirlerin oylanması mevzuunda konuşacağım.

BAŞKAN — Komisyona soracağım, katılıp katılmadıklarını öğreneceğim. Ondan sonra oylayacağım.

KEMALİ BAYAZIT (Maraş) — Efendim, siyasi partilerin grup temsilcileri bir araya gelmişler, bu kanun üzerinde uzun uzadıya çalışmışlar, mutabık kaldıkları maddeler üzerinde, neresi çıkacak, neresi kalacak, takrirler hazırlamışlar.

BAŞKAN — Bu hususu burada konuşmanızı rica edeceğim. (Soldan müdahaleler).

Efendim, takrirler oylanmazdan evvel fikirleri vardır, konuşabilirler.

KEMALİ BAYAZIT (Maraş) — Muhterem arkadaşlar, bu tasarı üzerinde çok çalışılmıştır. Biliyorsunuz, Millet Meclisimizi teşkil eden 5 grupun temsilcileri aylarca bu tasarı üzerinde komisyonun dışında hususi olarak çalıştılar ve mutabık kaldıkları maddelerde eğer tay, tadil v. s. gibi hususlar olmuşsa bunları müşterek imzalı takrirlerle ve tam mutabakat halinde bir noktaya bağlanmışlar ve bu takrirleri komisyona vermişlerdir. Şimdi bu madde üzerinde bu müşterek çalışmanın hâsılası olan bir takrir komisyon tarafından Yüksek Riyasete verilmiş ve okunmuştur. Filhakika grupları bağlayıcı bir mevzu bu münasebetle mevzu bahis değildir. Ama Riyaset Makamından istirham etmek-

teyim, evvelâ beş grupun mutabık kaldığı takrirden başlanılmak üzere oylamaya geçilmesinin daha yerinde olacağı kanısındayım. Mâruzatım budur.

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, bir dakika, ben konuşayım da ondan sonra.

Biz değişiklik önermelerini ayrırlık derecelerine göre oylatıyoruz arkadaşlar. İhtizük böyle âmir. Muhterem Sayın Bayazıt hatırlattılar, gruplar arasındaki anlaşmalar Meclisi ve bütün arkadaşları bağlamaz. Ayrırlık derecelerine göre tayıını istediği için bu 4 arkadaşımız, evvelâ bunu oyluyacağım. Grupların müşterek takrirlerini bilâhara okutacağım:

Tayıını isteyen 4 arkadaşımızın önermelerine Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Komisyon gruplar arasındaki takrirden katılıyor.

BAŞKAN — Komisyon bu maddenin tayıı hakkındaki önermeye katılmıyor. Gruplar arasında imza edilen önermeye katılacağını söylüyor.

SÜLEYMAN ÇAĞLAR (Manisa) — Önergemi geri alıyorum.

BAŞKAN — Sayın Çağlar takririni geri aldılar. Sayın Demiray? («Almıyor» sesleri) Sayın Demiray geri almıyorlar.

Çıkarma talebinde bulunan arkadaşlardan Sayın Çağlar önermelerini geri aldılar. Diğer üç arkadaşımızın önermesini oylarınıza sunuyorum.

İkinci maddenin çıkarılmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Arkadaşlarımız ellerini biraz yukarıda tutarlarsa saymak kolaylığını temin ederler. Efendim değiştirge önermeleri kabul edilmemiştir.

Şimdi bâzı fıkraları çıkarmak isteyen arkadaşlarımızın önermeleri vardır. Onları okutuyorum.

(Şadi Pehlivanoglu'nun önergesi ikinci defa okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Nazara alınmasını oylarınıza

sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Komisyonun teklifini okutuyorum.

(Grup temsilcilerinin birlikte imzaladıkları önerge tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Kılıçoğlu? (Yok sesleri) Grupların değiştirilmesi sizin önergenizi de Kılıçoğlu arkadaşımızın önermesini de içine alıyor, onun için soracaktım. Parti grupları tarafından imzalanmış olan önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(İ. Etem Kılıçoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergenin nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

(Coşkun Kırca'nın önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyonun teklifini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(İhsan Tombuş'un, önergesi tekrar okundu.)

İHSAN TOMBUŞ (Çorum) — Geri alıyorum. Bir evvelki takrirle aynı mahiyettedir.

BAŞKAN — Sayın Tombuş biraz evvel okunan önergenin aynı olduğu için değişiklik önermelerini geri aldılar.

Yüksek Başkanlığa

2 nci maddenin 3 nü satırındaki (veya muhtarlık) kelimelerinin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Kastamonu

İ. Hakkı Yılanlıoğlu

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Millet Meclisi Başkanlığına

Siyasi partiler kanun tasarisının 2 nci maddesinin (b) bendinin ikinci pragrafının, dil ve

redaksiyon bakımlarından aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Tekirdağ
Turhan Kut

(Sadece ilim alanında çalışan dernekler, yukarıdaki fıkranın (a) alt bendi hükümünün kapsamına girmez.)

BAŞKAN — Yeni madde kabul ettik Sayın Kut. Sayın Kut? Yoklar. Madde yeni olduğu için oylanamaz, arkadaşımızın önergesi eski.

Başka değişiklik önergesi yok. İkinci maddeyi kabul buyurduğunuz değişiklik önergeleriyle birlikte oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... İkinci madde kabul edilmiştir.

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Usul bakımından söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

AEMET BİLGİN (Kırşehir) — Muhterem arkadaşlar, Siyasi Partiler Kanunu evvele parti grupları temsilcileri tarafından bir arada müzakere edilerek bir karara bağlandı ve ona göre bir çok maddelerde redaksiyon yaptıkları muhakkaktır. Ama bu karar gruplar tarafından bir grup kararına iktiran etmediğinden ve maddelerin ne suretle geçeceği bize sorulmadan yalnız grup başkanvekillerince metinler üzerinde birleşmiş ve maddelerin pürüzlü olan noktaları kabili kabul olarak Meclisi Âlinize getirilmiş bulunuyor. Bu suretle Meclis olarak bizim bununla mukayyet sayılmamız icabeder. Burada konuşulandan öyle anlaşılıyor ki, biz bu kayıtlarla mukayyediz, hiçbir değiştirge yapamayız, zira altında grup temsilcilerinin imzaları vardır. Bu şekil yerinde olsaydı doğrudan doğruya onlar kabul ederler, biz de ellerimizi kaldırdık, müzakereye dahi hacet kalmazdı. Müzakere edildiğine göre herhalde istediğimiz şekilde bâzı önergelerle değiştirme talebi hakkımız bakidir. Ve bunu hiç kimse bunu elimizden alamaz. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Arkadaşımızın buyurdukları mütalâa gayet doğrudur. Bundan başka düşünüş mevzuubahis değildir. Kanun üzerinde her milletvekili arkadaşımız dilediği gibi konuşur, maddeler üzerinde diledikleri önergeleri verirler. Buna hiçbir mâni yoktur ve öyle tatbik edilmektedir.

Kuruluş ve çalışma serbestliği

MADDE 3. — Siyasi partilerin kurulması serbesttir; önceden izin alma şartlarına bağlı değildir.

Siyasi partiler, kanun çerçevesinde serbestçe faaliyette bulunurlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen... Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Üye olma ve üyelikten ayrılma serbestliği

MADDE 4. — Her Türk vatandaşı, kanunda ve parti tüzüğünde gösterilen şartlara ve usullere göre siyasi partilere üye olmakta ve dilediği anda üyelikten çekilmekte serbesttir.

Kimse aynı zamanda birden fazla siyasi partinin üyesi olamaz; aksi halde üyelik sıfatı bu siyasi partilerin hepsinde sona ermiş sayılır.

BAŞKAN — Efendim, daha evvel yazılan Sayın İhsan Önal, Sayın Özoğul, Sayın Bilgin, Sayın Tombuş, Sayın Alksöy. Başka var mı? Yazmak için soruyorum.

Sayın Önal madde üzerinde. Daha evvel yazdıklarımlar. («Yok» sesleri).

Sayın Özoğul.

NAZMÎ ÖZOĞUL (Edirne) — Muhterem arkadaşlarımız, 4 nci maddenin 2 nci bendini okursak; «Kimse aynı zamanda birden fazla siyasi partinin üyesi olamaz. Aksi halde üyelik sıfatı o siyasi partilerin hepsinde sona ermiş sayılır.»

Arkadaşlar, burada bilhassa bir siyasi partiden diğer siyasi partiye girildiğinde tatbikatta o siyasi partide kayıtlı olduğu, yani imzası olduğu vesikayı geri alamamaktadır. Ve misal vereyim, meselâ muhterem arkadaşımız Kâmilan Evliyaoglu'nun Adalet Partisinde imzası vardır ve fişi de vardır bugün. Fakat sonra Cumhuriyet Halk Partisine girmiştir. Halk Partisinde fişi vardır. Eğer biz bu maddeye bir sarahat vermezsek yani ayrılma şeklini bu maddeye koymazsak yarın her hangi bir olay karşısında, (iki partide de kaydı vardır) maddesine göre iki partiden de çıkarmak mecburiyeti hâsıl olur. Binaenaleyh bir partiden öbür partiye geçtiği zaman ilân etmesi kâfidir. Yani bu maddeye «ilk parti kaydı gazete ile ilân olunduğu tarihten itibaren silinir.» kaydını koymamız icabeder. Muhterem arkadaşımız da zaten Cemiyetler Kanununa göre ilânını yapmış ve tabii Halk Partisindeki kaydı muteber

hale gelmiştir. Ancak Siyasi Partiler Kanunu bu şekilde kabul edildiği takdirde bilhassa köylerdeki tatbikatı müşkül duruma girecektir. Bir partinin bir partiden ayrılabilmesi için mülaka kayıt vesikasını oradan alıp öbür partiye gitmek gibi bir hal olacaktır ki, bu, bilhassa vatandaşlar huzurunda sevgisini kaybeden partililer ayrılıp öbür partiye giderken o partiyeye icabeden tesiri yapmak imkânını bulacak, o partide kalmasını temin edecektir. Halbuki Anayasaya göre vatandaşın serbest olarak dilediği bir partiye girmesini sağlamak icabeder. Yani vatandaş bir baskı karşısında değil, doğrudan doğruya ilânıyla beraber evvelce kaydolduğu partinin vesikasının sâkîdolarak kabul edilmesi kanaatindeyim. Bunun için bir önerge vereceğim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Bilgin, M. P. Grubu adına.

M. P. GRUPU ADINA AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Muhterem arkadaşlar, Partiler Kanununun dördüncü maddesinin müzakere edilmesi hasebiyle her vatandaşın dilediği siyasi partiye intisabı ve dilediği siyasi partiden çekilmesi elbette ki hakkı sarıhidir. Buna kimsenin bir diyeceği yoktur. Yalnız, bütün arkadaşların, bütün seçmenlerin, bütün siyasi parti ilgililerinin vicdanlarını rencide eden, siyasi bir ahlâkiyatın da teessüs etmesi bakımından bu maddeye ilâve etmek zaruretinde olduğumuz bir husus olduğu kanaatindeyim. Sebebi de şudur :

Her hangi bir vatandaşın bir parti listesine istinaden her hangi bir seçime girip o parti temsilcisi olarak ve o partinin tüzük ve programlarını savunmayı taahhüdederek girmiş olduğu Meclislerde elbette ki, yazıldığı parti ile mukayyedolarak o Meclise girmiş sayılır. Oradan istifası elindedir, çıkabilir, ama oradan hiçbir kayda tabi tutulmadan derhal diğer bir parti mekanizmasına girmesi birçok teşviklerle vatandaşın bu suretle vermiş oldukları oyun hebaya gitmesi karşısında seçmenler üzgün bir vaziyet almaktadır. Siyasi bir şekilde milletvekili ise milletvekili, bir belediye üyesi ise, belediye üyesinin mensubolduğu Meclisler müteessir olmaktadır. Bu gayrikabili inkâr bir meseledir.

İşte sık, sık matbuatta olsun, Meclisimizde olsun, «transfer başladı, şu şunu satın aldı, partiler adam alıp satıyorlar» gibi birtakım nakisaların Yüce Meclisten duyulması bizleri rencide ettiği

gibi âmme vicdanında da etkiler bırakmaktadır. İstenilen bir partiden diğer bir partiye girmek serbestir. Ama biz söz vererek, vatandaşın bu suretle oy topluyarak sonradan filân partiye giriyorum demek hiçbir siyasi ahlâkiyatla kabili telif değildir arkadaşlar. Bunu burada açık olarak itiraf etmek zaruretindeyiz ve buna emin olun ki, bütün vatandaşlarımız beklemektedir. Böyle bir siyasi ahlâkiyatın memleketimizde teessüsü lâzım ve zaruridir.

Bunun içindir ki, ben bir önerge veriyorum, bir siyasi partiden liste mucibince bir seçim kazanan bir kimsenin istifası takdirinde seçim sonuna kadar başka partiye intisabetmemeleri gerekir. Eğer, bu siyasi ahlâkiyatı tesis edemezsek daima itham altında kalacağız ve daima «transfer yapıyor, birbirinden adam çalıyor. O, onu teşvik ediyor, o onu kaçırıyor.» denmesinden kurtulamayacağız. Bu vakıyı da hiç kimse inkâr edemez. İstedliğimiz kadar setretmeye çalışalım, bu kürsüde bunun meşruiyetinden bahsedelim, bu gayrikabili setir ve ihfa bir harekettir. Milletın vicdanında yazılıdır, silinemez arkadaşlar.

Önergemin kabulünü istirham ederim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Tombuş.

İHSAN TOMBUŞ (Çorum) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlar; bu maddeye prensibolarak muhalif değilim. Gayet tabii ve sevk edilmesi icabeden hususlar derpiş edilmiştir. Ancak ikinci fıkranın sonuna bir cümle eklenerek bu hususlara riayet etmeyenler hakkında bir müeyyide tatbik edilmek istenmiştir. İşte ben bu müeyyideye muhalifim ve buna itiraz etmek istiyorum.

Bu müeyyide tehlikelidir. Çünkü bir defa bir kimsenin her iki partide, mütaaddit partide kaydı olup olmadığının tesbiti imkânsızdır. Gider ilçenin birisinde (A) partisine girer, öbür taraftan da (B) partisine girer. Bunlar ifşa edildikçe ortaya çıkmasına imkân yoktur.

Diğer taraftan bu bir fayda sağlamıyacağı gibi bâzı mahzurlar da doğuracaktır. Meselâ muayyen bir şahıs lekelenmek veya etrafında polemik yapılmak isteniyorsa, muarız taraf bir beyanat verecektir, benim partimde de kayıtlıydı diyecektir. Ne olacak şimdi? İki partiden birden onun kaydının silinmesi lâzımgelecektir. Hakikaten bu iki partide kayıtlı olup olmadığının kim tesbit

edebilecek? Var mı böyle bir merci? Yok! Bunları tetkik edecek olanlar partilerin idare heyetleridir. A partisi kendi partisine bakacak, bizde de kayıtlı imiş diyecek ve silecek. Belki diğer bir partide kayıtlı değil, fakat maksatlı olarak kayıtlıdır diye ortaya atılmıştır. Gelecek, itiraz edecek. «Benim o bir tarafta kaydım yok, silmeyin.» diyecek. Esas kayıtlı olduğu parti bunu nasıl anlayacak? Gidecek, o bir partiden soracak, öbür taraf cevap verme mecburiyetinde değil. Müddei-umumiyyeye mi gidecek, dâva mı açacağız? Tesbiti delâil mi yaptıracağız? Bunlar imkânsız ve tehlikeli olan hususlar.

Bu bakımlan birçok kimselerin belki şerefle-riyle oynanacak, tatbikatta hiçbir fayda sağlamıyacak bir maddedir. Diğer taraftan görüyoruz, bir partiden istifalar vukubuluyor. Bir partiden başka bir partiye geçiliyor. Meselâ bir şahıs (A) partisinden istifa etti, posta ile, elle bir dilekçe gönderdi, başka bir partiye girdi. İstifa ettiği partinin idarecileri onun kaydını silmezse dilekçeyi almamış görünürse ne olacak? O birinden de kaydı düşecek. Bir mecburiyet yükleniyor istifa edenlere, noter vasıtasıyla, resmî vesika ile bu şekilde istifa etmek durumuna düşecektir. Bu istifanın hiçbir kıymeti olmayacak, daha fenası bu istifa o bir partide işlenmediği takdirde - ki, bu kasten de yapılabilir - bulunduğu partiden kaydı silinecek. Bunu kim silecek? Bu da belli değil. Binaenaleyh, bu müeyyidelerin lüzumuna kaani değilim. Hem tehlikeli, hem faydasız. Bu, tatbikatta hiçbir fayda sağlamıyacaktır.

Bu bakımdan bu fıkranın (Başka bir partiye giren, eski partisinden istifa etmiş sayılır.) şeklinde değiştirilmesini rica edeceğim. Bu şekilde bir kimsenin iki partide kaydının bulunmıyacağı kanunla derpiş edilmiş olur. Bu şekilde bir önerge vereceğim. Kabulünü bilhassa rica edeceğim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Aksoy.

REFET AKSOY (Ordu) — Arkadaşlarım, ben dördüncü maddede iki redaksiyon hatası yüzünden bir tashih yapılması ricası ile söz almış bulunuyorum. Dördüncü maddenin ikinci bendi «Kimse aynı zamanda birden fazla siyasi partinin üyesi olamaz diyor.» «kimse-den» evvel «bir» kelimesi ilâve edilecek olursa redaksiyon yapılmış olur.

Ondan sonra, onu takibeden satırda (aksi halde üyelik sıfatı bu siyasi partiden) denilmektedir. Buradaki «bu» kelimesi fazladır. «Siyasi partilerden» şeklinde olursa ahenk yerine gelmiş olur. Bu hususta bir takrir vereceğim, kabulünü rica ederim.

BAŞKAN — Sayın Evliyaoğlu.

KÂMRAN EVLİYAOĞLU (Samsun) — Muhterem arkadaşlar; Siyasi Partiler Kanununun 4 ncu maddesi görüşülürken, bilmem nedendir, Sayın Nazmi Özoğul arkadaşım, parti teşkilâtından vâkı istifalara kıyasen bendenizden bahsettiler, belki karşısında oturduğum için beni hatırlamış oldular. Aneak şu hususu tavzih etmek isterim muhterem arkadaşlar : Nazmi Özoğul arkadaşımız derler ki, meselâ Kâmran Evliyaoğlu Adalet Partisinin kurucusu iken bu partiden ayrıldı, C. H. P. sine girdi, şimdi o partide de kaydı bulunabilir, yeni girdiği partide de kaydı bulunabilir...

Muhterem arkadaşlar, bu teşbihi Nazmi Özoğul arkadaşım belki her hangi bir köydeki vatandaşımız için söylesiydi kendisine itiraz edecek değildim, böyle şeyler olabilir. Vatandaşlar arasında bir partide yahut ikinci partide kaydı bulunan arkadaşlarımıza, vatandaşlarımıza, zaman zaman gazetelerden dergilerden öğrendiğimize göre raslanmaktadır. Aneak bir partinin kurucusu Kâmran Evliyaoğlu'nun Adalet Partisinden ayrılıp Halk Partisine girdiğini bu vatanla bilmiyen kimse kalmadı. O bakımdan misalini bir defa şahsıma karşı bir tariz olarak kabul etmekteyim. Ve bu tarizi de asla kabul etmemekte ve şiddetle reddetmekteyim.

İkincisi, Ahmet Bilgin arkadaşımızın burada söylediği bir lâfa temas etmek isterim. Bu lâf nedense Sayın Bölükbaşı'nın ağzında da bir sakız haline gelmiştir. «Şahsiyetlerini siyasi pazarlarda satan bedbahtlar» lâfı ile de bu Meclisin zabıtlarına geçmiş bulunmaktadır. Başka bir deyim'e, Sayın Ahmet Bilgin arkadaşım, Partilerden diğer partilere gecen arkadaşlarımızın bu hareketlerini (siyasi ahlâksızlık) olarak ifade etmişlerdir, burada.

Değerli arkadaşlarım, demokratik hayat içerisinde partiler kurulur, o partilerin tüzüklerini, gayelerine inanarak, iman ederek c par-

tilere girilir ve hattâ 3 - 5 arkadaş bir araya gelir, bir gaye uğrunda bir cemiyet, bir parti kurmak arzusuyla ortaya çıkarlar. Fakat vakti ki, arzuladıkları istikamette gitmiyen partiler içinde bulduklarını görürlerse, cemiyetin şartları içinde birtakım vatanperverane düşüncelerle mücadele etmek azim ve kararıyla ortaya çıkarlarsa ve bu arzularını o teşekküller içinde tahakkuk ettirmek imkânını bulamazlarsa elbette ki hak bildikleri yola gitmeye kendilerini zorlayacaklardır. Bu bakımdan her hangi bir partiden ayrılıp kendi istikametine gittiği görüşüne inandığı her hangi bir partiye giren arkadaşlarımızı siyasi ahlâksızlıkla tel'in etmek, şu kürsüde konuşacak olan arkadaşımıza yakışacak lâflar değildir.

Meclisin açıldığı günden demiyeyim, memleketimizde Parlâmentonun tesis edildiği günden, çok partili rejime girdiğimiz günden beri muhtelif partilerden muhtelif sebeplerle ayrılmış olan arkadaşlarımızın mevcudolduğu, hattâ tek partinin doğurduğu birtakım partilerin teşekkülünü o partiden ayrılan aynı partiye mensup insanların meydanlarda ayrılmış oldukları partilere bazan haklı, bazan haksız tecavüzde buldukları bu siyasi tarihimiz içinde yer almışken, arkadaşlarımız kalkıp da bunu ikide bir Meclis kürsüsünden ifade etmelerine vicdanlarının ve haysiyetlerinin müsaade etmemesini bilhassa arzulamaktayım.

Değerli arkadaşlarım, kanunun bu maddesinde son fıkranın hattâ çıkarılmasını şahsan teklif edeceğim. «Her Türk vatandaş» ile başlayan birinci paragrafı kâfi bulmakta, «Kimse aynı zamanda birden fazla siyasi partinin üyesi olamaz. Aksi halde üyelik sıfatı bu siyasi partilerin hepsinde sona ermiş sayılır.» Fıkrasının şahsan lüzumsuzluğuna dahi kaani bulmamakayım.

Mâruzatım bu kadardır. Saygıyla selâmlarım.

BAŞKAN — Komisyon hemen mi söz istiyor efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Şimdi efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, bu madde hakkında ileri sürülen tenkidleri şu

noktalar üzerinde toplamak mümkündür; esas itibariyle arkadaşlar bu maddenin lüzumuna kanidirlər. Sadece maddede, muhtelif partilere birden, aynı zamanda kayıtlı olmak keyfiyetinin müeyyidesi üzerinde ihtilâfımız vardır. Bâzi arkadaşlar bu noktada her hangi bir müeyyidenin bulunmasını lüzumsuz ve hattâ faydasız görmekte, bâzi arkadaşlarımız ise İhsan Tombuş arkadaşımız gibi, bu müeyyidenin metinde yer aldığı şekilde değil fakat bir başka şekilde tedvinini teklif etmektedirler.

Şimdi, meselenin evveleminde bir partiden, diğer bir partiye girmek konusu ile hiçbir alâkası olmadığını, bu madde de ister Parlâmentoda, ister halk arasında bulunan her hangi bir kimsenin bir partiden istifa edip, başka bir partiye girmek hakkını tahdideden en ufak bir hüküm getirmediğini billhassa belirtmek isterim.

Burada bugün ve başka günler sık sık söylenen bâzi mülâhazalara cevap vermek için şunu da belirtmeliyim ki, vatandaşlar bir partiden çıkıp, diğer bir partiye girince ve bir parti kurup oradan çıkarak diğer bir partiye girince, efkârı umumiyede bu hususta şu veya bu tarzda sözler söylenebilir. Bu sözleri efkârı umumiyede bulunan kimselerin söylemesi de, düşünmesi de demokratik hayatın tabii icaplarından- dır. Ancak bütün bu tabii icaplar içinde bir partiye giren veya çıkan kimselere kızmak da haklıdır. Fakat nevama, «Bu gibi hâdiseler katiyen vukubulamaz, bu gibi hâdiseler siyasi ahlâksızlığın tâ kendisidir.» gibi sözler söylemek aslında Anayasamızın ruhuna münafi düşse gerektir. Çünkü Anayasamız herşeyden evvel insanların, vatandaşların, bir partiye girmek ve çıkmak hakkını hiçbir kayıt koymaksızın tanımıştır. Dediğim gibi bunun mesuliyeti nihayet efkârı umumiye önünde, efkârı umumiye de yanılabilir, tarih önünde ve tarih te yanılıyorsa insanların vicdanı önünde mevzuu bahistir.

Bunu böylece belirttikten ve bu noktada bu maddenin hiçbir tahdit getirmediğini tekrar tebarüz ettirdikten sonra, şu hususu belirtmek isterim; Niçin bu madde bu müeyyide sevk edilmiştir: Bu maddede bu müeyyide siyasi parti hayatımızda asgari ahlâkılık getirmek için sevk edilmiştir. Bugün pekçok vatandaşımız munhasıran kendi kabahatlerinden dolayı değil, siyasi hayatımızın çalkan-

tıları içerisinde belki parti kademelerinin değil, parti liderlerinin tutumundan zaten tarihten beri gelmiş olan tereddüt, şüphe ve endişeli ruha sahip olarak pek çok vatandaş köylerde «canım o partiye kaydolurum, o partinin de elimde kartı olur, falanca partiye kaydolurum, onun da elimde kartı olur, dayım geldimi ben senin partidenim derim. Amcam geldi mi; ona de ben senin partidenim der, ona o kartı, buna bu kartı gösteririm. O vatandaşı bundan dolayı kabahatli bulmak doğru değildir. Vatandaşı bu sakım yola sürükleyenler maalesef bizim seviyemizdeki politikacılar olmuştur.

Şimdi, bundan böyle bu yoldan kaçınmak lâzımdır. Bundan böyle vatandaşın açıkça bilmesi icabeder ki; sakım yollara girmek artık Türkiye'mizde mümkün olmayacaktır. Bundan sonra Türkiye'de, bir başkası geliyor, artık şu Anayasanın, bu Anayasanın teminatı içerisinde, ister iktidardaki partiden, ister muhalefetteki partide, vatandaş şu veya bu şekilde baskı yaparız diyerek, baskı yaparak veya menfaat temin ederek bir partiden çıkarsın, kendi partisine soksun, veyahut o vatandaş her partide kayıtlıymış gibi görünmek durumunda bıraksın veya görünüşe doğru sevk etsin. Bunu yapmaya imkân yoktur.

Şunu da kabul edelim ki, Sayın Özoğlu arkadaşımızın dediği gibi, elbette ki, bu müeyyide birçok güçlükler doğurur. Elbette ki seneler senesi geçirdiği tecrübelerin ışığı altında yeni bir sistemin icaplarına bir anda intibak kolay değildir. Gayet tabiidir ki, müşkülât doğacaktır. Ama bu müşkülâta katlanmasını bilmemiz icabeder. Bu müşkülâta katlanabilirsek, bir miktar müşkülât olur, bâzi çalkantılar olur, amma sonunda vatandaş anlar ki, hâ 80 partiye birden kaydolmak mümkün değilmiş. Hem mümkün değilmiş, hem de bunu o vatandaş nazarında zaruri kılan sebep nereye kadar kalkmış.

Şimdi bunun kesin müeyyidesi nedir?

Bir kere müeyyideye ihtiyaç vardır. Aksi halde önüne gelen hem orada kayıtlı, hem burada kayıtlı. Aksi halde, siyasi parti diye birşey mevzuubahsolamaz. Siyasi parti nihayet bir vahdet. Bu vahdet diğer vahdetlerden, diğer ünitelerden farklılık ifade eder. Bir kısım siyasi partiler farz ediniz ki, vatandaşların hepsi birden o partinin üyesi. Bunlara siyasi parti demeye, düşünmeye imkân yoktur. Böyle şey olmaz. Batılı de-

mokratik rejim içine girdiğimizden bahsediyoruz, binaenaleyh, batılı demokratik rejimin dayandığı asgari ahlâk kaidelerini kendimize temel ittihaz etmeye mecburuz. Tekrar arz ediyorum. Bir gün de bunu oradan buraya getiremeyiz. Nasıl ki, Medeni Kanunda çok evlenmeyi men ettik geldik mi hemen sosyolojik olarak oraya? Gelmedik. Ama bunu neden hedef olarak ittihaz etmişiz? Kanunumuz bu. Bunun dışındaki hareketlerin gayrimesru olduğunun vatandaş viedanına yerleşmesi, sosyoloji bakımından bir değişikliği gerektiren unsurların, ikinci kuvvetlerden bir tanesidir. Bu da böyle, bir günde bu gayeye varamayız. Ama kuvvetli bir müeyyide kuramadığımız takdirde hiçbir zaman varamayız.

Şimdi muhterem arkadaşlar, Türkiye Cumhuriyetinin şu günkü anında siyaset sahnesinde yer alan hiçbir partinin menfaati aslında hiç kimse için şu partiye de bu partiye de üye olmasında değildir. Bilâkis hepimizin menfaati, hiçbir siyasi partiye üye olmak istemiyorsa olmasın, ama vatandaşın bilerek, isteyerek, anlıyarak veya duyarak bir tek siyasi partiye mensubolmasını gerektirir. Beğenmiyorsa oradan çıkar başkasına girer veya hiçbir yere girmez. Bir kere müeyyidesi olmasına kesin olarak inanıyorum.

Şimdi müeyyidesi ne olsun meselesi: Sayın Tombuş arkadaşımızın ileri sürdüğü teklifte hakikaten bir müeyyide vasfı vardır. «Üyeliği son partidedir, diğerinden üyeliği düşmüş sayılır.» Bu bir müeyyide vasfını taşır ama bugünün ortamında kâfi değildir. Şu sebepten dolayı kâfi değildir: Çünkü biz vatandaş siyasi hayatımızda açıklığa sevk etmek mecburiyetindeyiz. Bugüne kadar vatandaş açıklığın dışına itenler biz politikacılar olmuşuzdur. Vatandaş açıklığa doğru nasıl gelir? Bildiği zaman - ki, başka türlü yapmaya inkan yoktur - öyle gelir.

Müşkülât olmaz mı? Elbetteki bir müddet olur, ama Sayın Tombuş arkadaşımızın teklif ettiği müeyyide kabul edilecek olursa vatandaş kâfi derecede açıklığa doğru sevk edilmiş olmaz. Öbürüsüne söylemiyeyim, köydeki A partisinin temsilcisine bir şey haber vermiyeyim, gideyim B partisinin temsilcisiyle anlaşıp oraya kaydolayım, ki öbür partide kayıtlı olduğumu öteki de bilsin. İşte istemediğimiz şey bu, men etmek istediğiniz şey bu.

Şimdi bunun tatbikatı zor olur mu? Bunun tatbikatı her şeyde olduğu gibi nihayet burada bir

hususî hukukun, cemiyetler hukukunun içindeyiz, lüzum olduğu zaman olur. Bir mesele ortaya çıkar, bir partinin içinde bilfarz bir takım ihtilâflar çıkar, yoklama kurulundaki falancaın diğer bir partide üye olduğu tesbit edilir. Bunu isbat etmek lâzım, gayet tabii... Var arkadaşlar, var. Vilayet zikredebilirim size, partiler arası komisyonda beraber konuşmuştuk. Şimdi o vilayetin ismini zikretmiyeceğim size. Vilâyetimi zikredebilirim ki, size, mahallî idareler seçimlerinde koskoca bir vilâyetin yoklama kurulunun yarısı hem Halk Partisinde, hem Adalet Partisinde kayıtlı idi arkadaşlar. Şimdi orada yoklama kurulundan birisi çıkıp da «falanca adam aynı zamanda Adalet Partisinde, bu ne rezalettir» diyemiyecek mi? Bunun mukabilinde Adalet Partisine mensup bir namuslu vatandaş çıkıp da, «şu adam aynı zamanda C. H. P. nde kayıtlı, böyle rezalet olur mu?» demesin mi? Deddiği zaman ne olur? Medeni Kanunumuz, usul hukukumuz «tesbit dâvası» diye bir yol göstermiş, elbette ki, bu bünyesi icabı bir kazai ihtilâftır. Bu kazai ihtilâf mahkemeye gider, mahkeme durumu tesbit eder, ikisinde de kaydı varsa, birisinden istifa etmemişse, «Uygun değildir, iki kurulda da mevcut değilsin.» der. Gayet tabii ki, bu, itiraz ve şikâyet hali olduğu zaman, mahkemeler huzurunda halledilecek meselelerdendir. Kaldı ki, bir partiye girdi, öbürlerinden istifa etmiş sayıldı; bu da kabul edilse, bu müeyyidenin de tatbiki kabul edilse, bu da yine şikâyet ve itiraz vâkı olduğu zaman, mahkemelerin müdahalesiyle mümkün olacaktır. Bu müeyyidenin işleyiş tarzında hiçbir değişiklik yok. Müeyyidenin sağlam olmasında değişiklik var.

Onun için komisyon olarak bu maddenin üzerinde ısrar ediyoruz. Esasen siyasi parti grupları arasındaki protokolde de bu madde aynen kabul edilmiş bulunmaktadır.

Şunu arz edeyim ki, meselenin sadece itiraz ve şikâyet vukuunda meydana çıkabilecek meselelerden olması muvacehesinde esasen tatbikatında da büyük müşkülâtlarla karşılaşılacaktır. Herkes için bu mevzuubahsolabilecek hususlardan da değildir.

Şunu da belirtmek isterim: Sayın Özogul bir arkadaşımızı misal vererek dediler ki: «Falanca partiye kayıtlı, bizde de kaydı var». Şimdi dikkat buyurursanız, falanca partiye kayıtlı ol-

duğundan bahsetmiyoruz, üyesi olduğundan bahsediyoruz. Bir üyenin bir partide kaydı bulunabilir elbette. Ama o üye o partiden çekildiğine dair bir istifa mektubu gönderirse, malûmuâliniz istifaların kabul olunması âmmе hukukunun kaidelerindedir. Hususi hukukta bir cemiyetin, bir partinin üyelüğinden istifa kabule muhavel değildir. İstifa etti mi, bu zaten istifa etmiştir, bitmiştir. Binaenaleyh Anayasanın tanıdığı kesin bir hakktır.

NIHAT DİLER (Erzurum) — Bazan kabul etmiyorlar.

BAŞKAN — Sayın Diler müdahale etmeyiniz.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (Devamla) — Sayın Diler «Bazan kabul edilmiyor.» dediler. Ben bunu hukukî mânasında tefsir ederim: Bir partinin üyesi istifasını göndermiştir. Kabul etmiyoruz demek arkadaşça bir sözdür. «Canım biz seni çok seviyoruz, yapma etme, muameleye koymayalım.» demektir. Bu nihayet aralarında bir müddet bir müzakere bir münakaşa konusu olur. Ama istifasında ısrar eden bir adamın istifasının kabul edilmesi o parti için mecburi bir hukukî tasarruftur. Kabul edilmemesi diye bir şey olamaz. İsterse o parti kavdını silmesin, istifa mektubunu göndermişse sadece o mektubun bir sureti mevcudolsa kâfidir. Her zaman isbat etmek imkânına sahiptir. Binaenaleyh, hem oraya baktı, hem buraya baktı, iki tarafta kayıt buldu gibi ihtilâfların çıkması da aslında bahis mevzuu olamaz. Bu itibarla partiler grupları arasında protokolde yer aldığı şekilde Yüce Heyetinizden bu maddenin aynen kabulünü Komisyonumuz bilhassa istirham etmektedir.

BAŞKAN — Sayın Asal.

TALÂT ASAL (Edirne) — Aziz arkadaşlarım, mesele olduğundan çok daha fazla büyütülmüştür. Türkiye'nin siyasi hayatında, bilhassa parti kademelerinin altına doğru indikçe ve hele köylerde hattâ bir heyetin muhtelif partilerin idare heyetleri olarak vazife gördükleri Türk siyasi hayatında bir gerçektir. Siyasi Partiler Kanununun tedvininde güllenen maksat terbiyevi olmasıdır. Bu itibarla münakaşa mevzuu yaptığımız madde bir mânada terbiyevi anlam taşımaktadır. Ben Tombuş ve Özoğul arkadaşlarımla fikrine iştirak etmiyorum. Hattâ Sayın Ko-

misyon Sözcüsü ile beraber çalışmış olmamıza rağmen biraz daha fazla kendilerinin meseleyi büyüttüğünü sanıyorum. Siyasi partilere kayıtlı bulunma hali, ufak merkezlerde de büyük merkezlerde de bir bakıma politika ile meşgul olma hali demektir ve bir politik istikamet ve istikbal meselesinin bahis mevzuu edilmesi mânasını taşır. Bu sebeple bir siyasi partiye kayıtlı olan, zaten eğer diğer partiye kayıtlı ise, derhal duyulur. Yani bu mesele aslında bir tesbit dâvasına ihtiyaç gösterir, ne de tesbiti delâil müessesesine ihtiyaç gösterir. Adam hem gelecek (A) partisine kayıtlı bulunacak, hem gelecek (B) partisine kayıtlı bulunacak ve iki partide de siyasi faaliyet gösterecek. Bir tanesinde kazara en üst kademeye gelecek ve bir tanesinde de kazara Parlâmentova kadar gelecek. Ama (B) partisindeki kaydı devam edecek. Sevgili arkadaşlarım, bu gayri ahlâki, siyasi bakımlan mânâ taşımayan ve Devlet iradesi demek olan politikada kabulü asla ve kat'ı, vâridolmaması icabeden bir keyfiyettir. Bu itibarla ki, 4 neü maddenin 2 neü fıkrası aynı zamanda bir müevvideyi kapsamaktadır. Kaldı ki, mesele parti tüzükleri muvacehesinde de mahhüldür. Bizim Adalet Partisi Tüzüğü'nün 7 neü maddesi aynen: «Baska bir partiye geçtiği anlaşılan üyenin kaydı silinir.» der. Bunu Adalet Partisi Tüzüğü'nün 7 neü maddesine zaten geçirmişiz. Adalet Partisine kayıtlı olduğu halde bir diğer partiye kayıtlı olduğu anlaşıldığı vakit, bizim idare kurullarımızın karar vererek partiden kaydını silmeleri lâzımgelir.

Binaenaleyh, tatbikatta görülen aksaklıklar, bir büyük siyasi partinin tüzüğüne kadar intikal ettirildikten sonra, bunun bir kanun hükmü olarak şâmil bir hale getirilmesinden daha tabî ve daha ahlâki bir yol olamaz.

Bu itibarla bendeniz maddenin aynen kabulünü istirham ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Soyer.

RUHİ SOYER (Niğde) — Çok muhterem arkadaşlarım, benden evvel komisyon adına konuşan gerek Coşkun Kırcâ arkadaşım ve gerekse Adalet Partisi Grubu adına konuşan Talât Asal arkadaşım;

TALÂT ASAL (Edirne) — Şahsım adına konuştum.

BAŞKAN — Sayın Soyer, grup adına değil, şahsı adına konuştular.

RUHİ SOYER (Devamla) — Şahsı adına konuşan Asal arkadaşım, hakikaten maddenin ahlâkiliği üzerinde gayet yerinde olarak durmuşlardır. Türk Milleti şu partiye kayıtlı iken bu partiye de kayıt olur veya şu partiye kendini kayıtlı gösterir gibi bir gayri ahlâkiliğin içine atılmaz ve buna lâyük değildir. Arkadaşlarımın hiçbirisinin bunu bu millete lâyük görmeyeceklerine eminim. Bu itibarla madde burada bunu bilmiyen bâzı cahil insanlara ahlâkiliği getirmiş olacaktır. Bu bir hakikattir. Binaenaleyh, hakikaten bugün kendisini bilmiyen bâzı insanlar arasında görmekte olduğumuz bu gibi hareketleri biz, gerek Millet Meclisi üyesi olarak, gerek bu memleketin bir çocuğu olarak, hakikatleri gören insanlar olarak, bir nümune vermek ve bu maddeyi aynen kabul etmek mecburiyetindeyiz.

Bu maddeyi kabul etmekledir ki, ancak vatan-daşa, bu memlekette inandığı partiye girmenin ahlâkiliğini, inanmadığı şeyleri yapmanın gayri-ahlâkiliğini öğretmek gibi bir psikolojik hizmet de yapmış olacağız.

Muhterem arkadaşlarım, bu itibarlardır ki, hakikaten memleket sathında vatandaşı bilmeden düştüğü bu gibi çukurlardan kanun yoluyla, nizam yoluyla kurtarmak gayet yerindedir. Bunu bütün arkadaşlarımın ittifakla takdir edeceklerine ve inandıklarına, can ve gönülden eminim.

Müeyyide ne? Böyle birisi çıkacak olursa ve anlaşılırsa ki, müteaddit partilere girmek gibi bir gafletin içine düşmüştür, o zaman hepsini birden âzalığını, üyeliğini kaybetmesi suretiyle, hareketinin bir nevi mânevi cezasını çekmiş olacaktır. Bu da onun hareketinin karşılığı ve memleket nizamının bir cevabı olacaktır.

Bu itibarla maddenin müeyyidesi ile birlikte aynen kalması hususundaki reylerinizin memlekete hizmet olacağı kanaatindeyim. Bu milletin lâyük olduğu mertliğin millet tarafından gösterilebileceğine olan emniyetimizin ve müeyyidesi ve isbatı olacağı kanaatiyle maddeye aynen oy vermenizi rica eder, hürmetlerimi arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Gökay.

FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Muhterem Başkan, sayın arkadaşlarım; bu maddede bir şahsın iki partide aynı zamanda kayıtlı bulunmasının ve bunun lâahlâkiliğinin isbatı hususunda konulan müeyyide hiç şüphesiz bir zarurettir, bunun hakkında diyecek bir şeyimiz yok. Yalnız kendilerine çok hürmetim olan, ge-

rek ahlâki ve gerekse ciddiyeti bakımından kendisini daima takdirle takibettiğim Ahmet Bilgin arkadaşımın bir sözünü burada Parlâmento havası ve aynı zamanda arkadaşlık samimiyeti bakımından biraz doğru bulmadım. Çünkü Ahmet Bilgin arkadaşım, C. K. M. Partisi adayı olarak Parlâmentoya intisabetmiş ve ondan sonra Millet Partisi saflarında çalışmakta bulunmaktadır. Şu halde bu hareketlerini gayriahlâki telâki etmek hiçbir vakit hatırımızdan geçmez.

Şimdi aslında duruyor falan. Kendileri dediler ki, «bir seçimle millet huzuruna hangi partinin bayrağı altında çıkmış ise, sonuna kadar bu partide devam etmek lâzımgelir.» Benim muhterem Ahmet Bilgin arkadaşım terazi ile Meclise gelmişlerdir, şimdi Kartal'dadırlar. Onun için, ben bu tarzda bir ittihamı doğru bulmuyorum.

Kaldı ki, Türkiye'de doktrin partileri teessüs etmemiştir. Ve memleket bir intikal devresindedir. Bugün büyük partilerimizin saflarında, hattâ bâzılarında sayısı 50 yi geçen arkadaşlarımız kendilerine yeni yer intihabetmişlerdir. Bu arkadaşlara lâahlâkilik izafe etmek Ahmet Bilgin arkadaşımın şimmi insafıyla hiçbir zaman kabili telif değildir.

İkincisi; bu memlekette ve dünya üzerinde önümüzde başka misaller var. Son asrın adamı olan Çörçil Muhafazakâr Partide siyasi hayata girmiş, bilâhara girdiği partinin prensiplerine çok zıt olan Liberal Partiye intisabetmiş iken tekrar kendi partisine dönmüş ve asrın adamı olarak hayata gözlerini kapamıştır. Binaenaleyh doktriner partilerin teessüs etmediği bir memlekette, arkadaşımın arkadaşları hakkında bu kadar ağır bir ithamda bulunmalarını kendilerinin insafıyla kabili telif görmediğim için söz aldım. Affınızı dilerim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Arif Hikmet Güner.

ARIF HİKMET GÜNER (Rize) — Sayın Başkan ve muhterem arkadaşlarım; filhakika bu maddenin terbiyevi mahiyeti meydandadır. Esasen bu hüküm hüsnüniyet sahibi insanlar için değil. Böyle olduğuna göre ve hüsnüniyet sahibi olmıyan insanlara tatbik edileceğine göre, bir vatandaş bir partiden diğer bir partiye girdiği zaman o bir partiye istifa mektubu yazılacak ve bunun istifa ettiği de duyulacak,

dendi, Sayın Talât Asal arkadaşımız tarafından. Acaba bu duyulma ve hattâ bir istifa mektubunun yazılmış olması bir arkadaşın bir ihtilâf vukuunda o bir partiden istifa etmiş olduğunu ispat eder mi? İhtilâf olduğu zaman bakılacak şey defterler ve kayıtlardır. Eğer o partinin kayıtlarında bu adamın kaydı silinmemiş, orada kayıtlı görünüyorsa ve orada da istifa mektubunun gönderildiği ispat edilemezse o partide de kayıtlı telâkki edilecektir. Kötü niyetlilerin niyetlerini önlemek maksadiyle konulduğuna göre, burada bunun önlenmesine imkân olmadığını ben görmekteyim. Çünkü, bir vatandaş partis'ne istifa mektubu gönderebilir. O parti de bu istifa mektubunu hasıraltı etmiş olabilir. Zaten iyi niyetli olsa etmiyecek. Ama kötü niyetliler olduğuna göre, kaydını yapmaz ve partiden kaydını silmezlerse, vatandaş o bir partiye girdiği halde bu partinin de üyesi görülecektir. Bir şikâyet vukuunda bu vatandaşın her iki partide de üye olmadığı yolunda bir karar almak lüzumu hâsıl olacak. Sayın Komisyon üyesi bizleri dinlemiş olsaydı, bunun için bir formül bulmuşlarsa, o formülü izah etmiş olacaktı. Böyle bir ihtimal karşısında hal çaresi olarak ne düşündüklerini sormak istiyorum. Gazetede ilân falan, bunlar umumiyetle müşkül işlerdir, formalist işlerdir. Ekseriya vatandaşlar da bugünkü şartlar icabı kayıtlı oldukları muhitlerden çok defa başka muhitlere gitmektedirler. Gelip oradan imzası mukabilinde «Ben işte istifa mektubunu aldım» gibi bir kayıt alması mümkün değildir. Taahhütlü mektup gönderse dahi taahhütlü mektubun içine her ne olursa yazılabilir. Bu, mutlaka bir istifayı ihtiva etmez. Bu bakımdan buraya daha tatminkâr bir hüküm koymakta zaruret görmekteyim. Komisyon bu hususu aydınlatırsa memnun kalırım, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Zeytinoğlu.

AZİZ ZEYTİNOĞLU (Eskişehir) — Muhterem arkadaşlarım, bu madde bu kanunda lâzım. Yalnız son fıkrası da lâzım, fakat meşkûk. Sayın Kâmuran Evliyaoğlu arkadaşımın dediği gibi, bu fıkra kalkarsa olmaz. İşte o zaman suinîyet sahiplerine, suinîyet örneklerine fırsat verilmiş olur. Bu son fıkra da kalmalı ama meşkûk olan kısmı da daha sarîh hale getirmek lâzımdır. Çünkü aynen kalırsa, bunun misalleri

vardır seçimlerde. Seçimlerde biliyoruz, hattâ bazan partiler sıkıştığı zaman kendi üyesi olmıyan, karşı partinin de üyesi olan kimseleri yazıp temsilci, sandık başkanı yapıyor. Binaenaleyh, partiler dahi bazan bilerek veya bilmierek bu yola gidiyorlar. Onun için bunun misalleri vardır.

Şimdi, burada bu ikinci fıkrada, «üyesi olmaz, aksi halde üyelik sıfatı siyasi partilerin kaydında sona ermiş olur» diyor. Evet ama bunun hakikaten kendi imzası ile iki partide de üye olduğu ne ile sabit olacak? Bir parti biraz evvel ifade edilen misallerde bildirildiği gibi beğendiği bu kimseyi, lâalettayin bir üyelik beyanamesi koymak suretiyle bir mecburiyet tahdında kaydederse, bu adamın böyle bir şeyden haberi yokken, ideali olan bir partiden de kaydının silinmesi doğru olmaz. Onun için hakikaten kendi imzasıyla kayıtlı ise o zaman ceza olarak iki parti de silsin. Ama hakikaten imzası olduğu nasıl tahakkuk edecek? Üzerinde fikir olarak durduğum nokta bu. Buraya sarahat vermek lâzımdır. Sarîh olarak hakikaten kendi imzası ile kaydolmuş olduğu takdirde ceza olarak iki partiden de kaydının silinmesinin doğru olacağı kanaatindeyim. Onun için arkadaşlarım, bir önerge veriyorum. «Hakikaten kayıtlı olduğu tahakkuk ederse» kelimelerini buraya konması lâzım. Çünkü, mademki, yeni bir kanun yapıyoruz, kanunları sarîh yapalım, tefsire mahal kalmasın. Bugün yaptığımız çok kanunların ertesi gün tefsirlerinin yapılması icab ediyor. İşte onun için sarîh bir hükümlerle bu maddeye korsak, çok yerinde olur. Bu hususta da bir takrir veriyorum. Lâtfen kabul buyurmanızı arz ve istirham ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Eren, buyurun.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN Kırca (İstanbul) — Söz istiyorum, izah için.

BAŞKAN — Birkaç kişi daha var Sayın Kırca, onları da alalım, ondan sonra.

ASİM EREN (Niğde) — Pek muhterem arkadaşlarım; bu madde içtimai bâzı yaralarımıza da değinmesi bakımından, yalnız ilerde uygulandığı sırada vatandaşlara karşı değil, belki şü anda bile siyasi partilere eğitici bir tesir, terbiyevi bir tesir yapmaktadır, yapacaktır, kanaatiyle söz aldım.

Bendeniz evvelâ onu arz edeceğim; lehindeyim, destekliyorum. Yalnız değinilmeyen bâzi noktalara değinmek zaruretini hissediyorum.

Muhterem arkadaşlarım, maddenin metninde, «kanunda ve tüzüklerine göre» diye iki esasa bağladığı bir siyasi partiye giriş ve çıkış meselesine kanun tâbiriyle buradaki kanun koyucu isteğiyle kanuna bağlanmıştır hiç şüphesiz.

Tüzüklerine deyince; pek muhterem arkadaşlarım, Cemiyetler Kanununa göre, cemiyetler kendi tüzüklerinde ayrıntıları tesbit ederler. Öyle cemiyet ve dernekler vardır ki, siyasi partiler için bizim burada vaz'etmek istediğimiz girişi serbest, çıkışı serbest hükme aykırı olarak girişi de çıkışı da serbest değildir. Binaenaleyh tüzükle kanun arasında uygulamada bir çelişme zaten vardır. Cemiyetler Kanununa göre girişini kanundaki espriye tamamen aykırı istikamette serbest tutmayan dernekler de elbette vardır. Binaenaleyh, bir siyasi parti için vazih bir giriş ve çıkış prosedürünü bu kanunda tesbit etmenin elbette faydası vardır.

Parti tüzükleri teferruatı tesbit ediyor : Nasıl girilir, nasıl çıkılır, ve bir müeyyide bu hususta var mı şimdiye kadar, yok mudur? Yoksa lâzım mıdır meselesi, o da çok önemli. Muhterem Komisyon Sözcüsü Kırca arkadaşımızdan başlayarak, bu müeyyidenin lüzumunu türlü haklı gerekçelere dayatan arkadaşlarıma katılıyorum. Ama pek muhterem arkadaşlarım, benim hepimizden ve Sayın Komisyondan ayrıldığım bir nokta var, o da şu : Siz sadece mütaadit partilere giren vatandaş mı suçlu görüyorsunuz? Hayır! Muhterem arkadaşlarım, yalnız bizde değil, bütün dünyada siyasi partiler ilk kuruldukları zamanlarda bir inanç telkin edemiyorlar. Vatandaş programında, ondan evvel mevcudolan ve belki de uzun bir geçmişi bulunan bir siyasi partinin programıyla karşılaştığı zaman yeni bir siyasi partinin gerek tüzüğünde, gerek programında pek farklılık görmüyor. Bu farklılığı göremeyince, eğer kendisinin küçük şahsi hesapları buna rağmen yeni partide bulunmasını icabettirir gibi bir neticeye varıyorsa o vatandaş inanç za'fına rağmen ve yeni siyasi partinin programında bir farklılık pek az gördüğü veya hiç görmemesine rağmen, yeni siyasi partiye de intisab ediyor ve bu suretle kendisinin bâzi küçük hesapları programında vuzuh görmediği veya programında eski

mevcut bir siyasi partinin veya birkaç siyasi partinin tatbikatla da belirmiş olan gayet vazih programlarına, hedeflerine ve siyasi ideolojilerine nazaran farklı görmediği partide de pekâlâ ispatı vücudetmeyi kendisi için lüzumlu addedebiliyor. Şu halde siz bu vatandaşın mı kabahat bulursunuz? Hayır! Türkiye'de de muhterem arkadaşlarım, hani övünmek gibi olmasın, Kayseriliyim demiş muhterem bir Kayserili vatandaş, biz de övünmek gibi olmasın ama şimdiye kadar C. H. P. sinin saflarından başka bir partiye geçen insanı pek az gösterebilirsiniz. Neden? Köklü bir mâzi, vazih bir program, gayet istikametini değiştirmemiş, uzun yıllar o istikamette yürüyüp gitmiş bir berrak bir siyasi parti hayatıdır ki, bugün C. H. P. sinin saflarından bir defa girmiş olan insanın pek ender olarak, yani yüz binde bir diyelim ayrılma imkânını, ihtimalini kendisinde gördüğünü, ayrılma meylini gördüğünü ancak görebiliyoruz. Ama buna mukabil onunla birlikte evvelce kurulmuş, infisah etmiş, kurulmuş, feshedilmiş, kurulmuş hâlâ yaşayan veya ondan çok sonra kurulmuş birçok kıymetli, bugün de mevcut ve Meclisimize şeref veren siyasi partilerin ekserisinde, hattâ hepsinde çok fazla partisini terk etme olayları yok mudur?

Muhterem arkadaşlarım, bunun sebebi bendeniz için şudur : Yeni bir siyasi parti bütün dünyanın her noktasında olduğu gibi Türkiye'de de vatandaşların büyük kütlesine evvelâ inanç ve güven veremiyor. Kaldı ki, Türkiye'de, çok muhterem bir arkadaşımın değindiği gibi, siyasi ideoloji bakımından siyasi partilerimizi lütfen yanyana getirin, bir programların dökümünü yapın, hani farklılık diye bir şey bulamayacaksınız. Bugün bir parti liberalizmi müdafaa ediyor. İcraatında kabineye geçer geçmez başka arzular görüyoruz. Bir başka parti başka bir şeyi himaye etmek istiyor, ama içine girdiği Hükümet o gayeye hizmet etmeyecek bir ideolojide ekseriyeti olan bir hükümettir.

Pek muhterem arkadaşlarım, yalnız dünyada muayyen işçi, köylü, sosyalizm, komünizm ve buna benzer bâzi mütebariz ideolojilerle kurulmuş olan partilerin sarıh olan programları ve hedefleri hariç, liberalizm, muhafazakârlık, demokratik, katolik, protestan, dindar, dindar olmıyan istikametlerde ve programlarda teşek-

kül etmiş bütün siyasi partilerin nüans farkları birbirinden pek azdır. Hani benim anlayışım, şu Türkiye'deki siyasi parti hayatlarından daha ziyade dünya parti hayatlarında yaptığımız ufak inceleme şunu gösteriyor ki; emin olun partilere intisabeden büyük kütleden ziyade partileri kuranların kafasındaki ufak farklılıklar partilere vücut veriyor. Bundan dolayıdır ki vatandaş ha burada durmuş, ha burada durmuş, bir mahzur görmüyor, Cemiyetler Kanununa göre bir istifa mektubu şart, ama bunu yapmadan da bir vatandaş öbür tarafa giriyorsa pekâlâ bunun müeyyidesini koymak mecburiyetimiz var. Çünkü memlekette vatandaşın nihayet siyasi kanaati ile, ona dayanarak memleket mukadderatını yürütme iddiası vardır bir siyasi partinin kuruluşunda ve varlığında. Bu iddia muhtelif birbirine zıt veya birbirine biraz aykırı inançları da kendi nefsinde tophiyarak vatandaş gelip burada olumlu, burada olumsuz bambaşka ifadelerde bulunacak insanların mevcud olması vatandaşın bir nevi aldatmak demektir. O itibarla elbette bir müeyyide lâzımdır.

Muhterem arkadaşlarım, soruyorum, hangi partinin talepnamesinde, siz daha evvelece bir başka siyasi partiye girdinizse, niçin çıktınız? Ne vakit girdiniz, niçin çıktınız? Diyen, veyahut başka bir siyasi partiye bağlımısınız diyen bir sual var mı, yok mu? Varsa talepnamelerde ve vatandaş bunlara gerçeğe aykırı cevaplar veriyorsa; bir siyasi partiye istifa mektubunu göndermediği halde öteki siyasi partinin talepnamesinde ben hiçbir siyasi partiye bağlı değilim, mensup değilim diye yazı yazıyorsa, bu yalancı vatandaşın umumi hükümler dairesinde takibata uğraması elbette lâzımdır. Ama yalan bizim hayatımızda, Türk Ceza Kanununa göre her yerde suç değildir. Yalan o topluma veya bir ferde maddi bir zarar verdiği zaman veya mânevi bir zarar verdiği zaman suçtur. Çünkü insanların maddi ve mânevi mameleklerine bir tecavüzdür o yalan, o mahiyette bir suç olursa. Aksi takdirde birçok mâsum yalanlar her zaman insanlar arasında tedavül ve rağbet görmektedir ve bunların Türk Ceza Kanununda olduğu gibi Dünya Ceza kanunlarında da, ceza hukukunda da bir suç telâkki edilerek bir ceza ile karşılandığı vâkı değil-

dir. Şu halde bir siyasi partiye yalan söylemenin talepnamede bir başka siyasi partiye mensubolmadığını bildirdiği halde mensubolmakta devam etmesi yalanı acaba topluma zarar verir mi, vermez mi? Bendenizce verir. Çünkü onu gören diğer vatandaşlar bir nevi vatandaş kütlesini o parti faaliyeti içinde o programlarla bir telkin altında, bir istikamete yöneltme iddiası olan bir parti faaliyetinde yanlış istikamete götürmek, doğru istikamete götürmek, hülâsa ne olursa olsun, vatandaşın toplumun zararına veya menfaatine bir istikamete götürmek şeklinde bir hareket ve sonuç vereceği için, eğer yalansa ve o yalan ihtiyar ederek girdiği yeni parti hakikaten vatandaşa, vatandaşın mensubolduğu topluma zararlı bir yön verecekse, o yalan tabii topluma zararlı bir yalandır, bir suçtur, bunun cezalandırılması lâzımdır.

Buradaki espiri o espiri değildir, muhterem arkadaşlarım. Bu maddeyi desteklememle beraber, bu espiri bir parti açısından küçük düşürülmüş bir ceza müeyyidesi mahiyetindedir. Mafih, daha büyüğünü T. Ceza Kanunu içine almadıkça burada da konuyu ben doğru bulmam. Ama hakikat budur ki; burada başka partiye girdin seni bütün partilerden aforoz ediyorum şeklinde bir hüküm koymanın yadırgayıcı tarafı olmakla beraber, mevzuatımızda başka müeyyide olmayınca bunu ister istemez kabul etmekte bir şifa vardır.

Muhterem arkadaşlarım, bir tesellimiz şudur: Renkli insanların, toplum içinde ister olumlu yönde, ister olumsuz yönde değer kazanmış isim yapmış insanların müteaddit partiyi gizli olarak tutmasına imkân yoktur. Onların demin bir arkadaşımızın buyurduğu gibi, er geç yalanı meydana çıkar. O itibarla bir defa onlardan korkmayın. İsimsiz ve renksiz insanların ne zararı olabilir, iki partidede üç partide de kayıtlı olsa?.. Hareketli olmıyan, renkli olmıyan bir insanın bir partiden ziyade partiye kayıtlı olmasının bence topluma hiçbir zararı yoktur. Ha burada ha orada. Bunlar küçük çıkar hesaplarına dayanan insanlardır ki ceza versenizde vermesenizde, hani şu kapıda ceza vermeseniz o bir kapıda yine ona benzer bir suç işler, şu kapıda ceza verseniz öbür tarafta onunla yine irtibat olmaz, yine işler. Kü-

gük hesaplarla hareketi kendi hayat programı edinmiş insanlar üzerinde bu gibi müeyyideleri koymanın pek faydası yoktur.

Demokratik açıdan bakıldığı zaman buna lüzum esasında yoktur. Yani insanlar istediği yere girsin, istediği yerden çıksın, elinde bir silâh olupta adamları vurmadıktan sonra girdiği yerden çıkarkende birtakım hakları çalılıp gitmedikten sonra ne olursa olsun; gelene ağam, gidene paşam demek, hani böyle bir siyasi parti Kanununda belki daha doğru bir hüküm olurdu. Siyasi parti kendisine giren üyelerin doğru ve yalan söylemesiyle değil, kendi bünyesinin sağlamliğıyla kendisini istikbale yürütürse, bu müeyyidelerden çok daha kuvvetli bir müeyyideyi bünyesinde belirtmiş olur kanaatindeyim.

Binaenaleyh, siyasi partilerin kendi bünyelerini ve programlarını vuzuha erdirmeleri hangi nüansların farkıyla öteki eskiden mevcut partiden ayrı bir partiyi kurduklarını belirtmeleri doğru olur.

Bir şey daha söyliyeyim: İki partiye, üç partiye aynı zamanda yazılı diye çıkardığımız insan biraz bekliyecek ve gelecekte kurulacak ilk partiye yine girecektir. Çünkü bu hüküm maddeye bakarsanız bu partilerden diyor, bundan sonra kurulacak partileri hariç tutuyor. O halde onlara yine girebilir. Siz ne yaparsanız Parlâmentoda yine karşınıza o diki-lebilir. Hayır onu ekarte edemezsiniz, siyasi hayatımızda.

O itibarla muhterem arkadaşlarım, hüküm, hangi bakımdan bakılırsa bakılsın, vücudunda da, ademivücudunda da ne zarar ne fayda olabileceği kuvvetle hükme bağlanacak bir hüküm olmamakla beraber haşiv de sayılmıyacak mahiyette bir şeydir. Bendenizce pekâlâ kalmasında bir zarar yoktur. O itibarla destekledim efendim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Yeterlik önergeleri var, komisyona ve bir arkadaşımıza söz verip oylatacağım. Buyurun komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, bâzı arkadaşlarımız bir hususun açıklanmasını rica ettiler. Bu hususu hakikaten açıklamam icabederdi. Ben de unutmuşum, özür dilerim. Zaten bu husus açıklandığı zaman bir çok münakaşaların kendiliğinden doğacağını sanıyorum.

Sordukları sual şudur : «Aksi halde üyelik sıfatı bu siyasi partilerin hepsinde sona ermiş sayılır.» Peki bundan sonra bu kimse hiçbir siyasi partiye girmeyecek mi? Böyle bir şey yok. Bir kere siyasi partiler deniyor. Siyasi partiler diye umumi bir hüküm sevk edilmediğine göre, hangisi her ikisinde üye ise kayıtlı olmak kâfi değil, hakikaten üye ise, o kimsenin o partilerdeki iliğiği kesilmiş olacaktır. Peki bir başka partiye giremeyecek mi tekrar? Daha evvel iliğiği kesilmiş olan partiler dâhil, hiç intisabetmemiş olduğu partiler dâhil, her hangi birisine istediği anda yine o kimse üye olmak hakkına sahiptir. Anayasamız bunu tanımış. Şimdi binaenaleyh,, hakikaten bu bakımdan mahzuru da yok.

Farz ediniz ki, sahtekârlık yapıldı, yanlış kayıtlar, bilmem neler, bir kimse iki partiden üye gösterildi. Bu kolay bir iş değil. Ne kadar olsa, evrak üzerinde sahtekârlık. Sayın Zeytinoğlu'nun verdiği misalde başkasının namına beyanname doldurmak yani bunlar ceza hukukumuzda müeyyidesi olan şeyler. Bunların kolay kolay ortaya çıkması, her hangi bir parti idaresinin kolay kolay rizikosu altına gireceği şeylerden değildir. Buna rağmen yapıldığını farzedelim. Ve masum bir insan hem A partisine hem B partisine üye olarak gözüküyor. İstifa mektubu kaldırılmış ispatta edemiyor. Şahidi yok şuhudu yok. Ne yapacak? İkisinden birinden düşecek üyeliği. Düştü. Arkasından gönlünce, bağlı olduğu partiye bir saat sonra beyannamesini verip kaydolacak.

İHSAN TOMBUŞ (Çorum) — Ne farkı var? **GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA** (Devamlı) — Bir dakika Sayın Tombuş arada fark vardır.

Kaybolacak. O parti için önemli olan mesele şurada: Bir partiye kaydolmak, ileriki maddeleri okursak, bir vatandaşın serbestçe yapacağı şey değil. Çekilmek serbest, çekilmek hiçbir usule tabi değil, istediği gibi çekilir. Ama bir kimse bir partiye üye olacağım dedi mi, sırf üye olacağım demesiyle o partiye kaydolunmaz. O partinin de onu kabul etmesi lâzımdır. Eğer onu kabul edecek olan parti hakikaten o kimsenin gönlünce kendisinden olduğuna inanıyorsa, üyeliğinin iptal edilmesine vesile vermiş olan hâdisenin iki tarafa da kaydolmuş bulunma

hâdisesinin bir oyun olduğuna bir tertip olduğuna inanmışsa, zaten o kimseyi kendi üyeliğine derhal kabul edecektir.

Netice ne olacaktır? Bu yoldan şu netice sağlanacaktır. Bu tatbikat tevali ede ede herkes anlayacaktır ki, muhtelif partilere üye olmak suretiyle herkese şirin gözükmek artık Türkiye’de mümkün değildir. Bir tarafa kaydolunacaktır. Bunun sahtekârlık yoluyla şu veya bu şekilde mâsum insanlar halinde kullanılması ihtimali aslında bir ceza müeyyidesi mevzu bahsolmadığı için, Sayın Eren’in belirttikleri gibi, aslında o kimse gönlünce bir partiye bağlı ise, onun yine oraya kaydolunmasına ve o parti tarafından da kabul edilmesine mâni hiçbir husus yoktur. Ama kabul edelim ki, durum böyle değildir. Ve o partinin idarecileri hakikaten o kimsenin bir herkese şirinlik muskası takmak siyaseti güttüğüne inanmıştır. Onu da kabul etmiyecektir.

Böyle olunca aslında mâsum insanları tedirgin etmek sahtekârlık için dahi bu fıkranın tatbiki yoluyla kolay mümkün olacak şeylerden değildir. Kaldı ki, bunu bir o köydeki parti görevlisi yapacak, beyannameleri o tutacak, ilçede bunların suretleri bulunacak. Herde hükümler vardır. Yoklama kurullarına iştirak edecek olanların listeleri ilçe idare kurulları tarafından Sayın Bilgiç biraz evvel hatırlattılar, mahkemeye verilecek. Bütün bunlar orada falanca bir kimse hakikaten kendi partisine üye değilse, sahte beyanname tanzim ederek, sahte kayıt defteri açarak, bu sefer Ceza Kanununun getirdiği müeyyidelerle karşılaşmayı kimse kolay arzu etmiyecektir.

Bu itibarla zannediyorum mâsum insanları tedirgin etmek bu bakımdan kolay mümkün olacak şeylerden değildir.

Şimdi Sayın Zeytinoğlu’nun tavrına gelince : Sayın Zeytinoğlu’nun tavrının muhtevasını buraya koymaya lüzum olduğuna kaani değilim, haşivdir. «Aksi halde üyelik sıfatı o siyasi partide sona ermiş sayılır» dediğimiz zaman bir hukuk kaidesi vaz’ediyoruz. Sayın Zeytinoğlu’nun ileri sürdüğü husus ispat hukukuna taallük eder. «Bunun sahteliği anlaşılırsa» diyorlar. Zaten usul hukukumuz bunun gerekli olan şeylerini derpiş etmiştir. Elbette ki sabit olursa bu kaide tatbik edilecektir. Esa-

sen hukukun temel prensiplerinden olan bir şeyi buraya koymaya lüzum yoktur. Bu hususu böylece zapta geçirmiş olursam zannedirim Sayın Zeytinoğlu’nu da tatmin etmiş olurum. Ayrıca buraya bir ibare ilâve etmeye lüzum yoktur.

Bu itibarla maddenin aynen kabulü en uygun hal şekli olacaktır.

BAŞKAN — Komisyondan sonra sırada bulunan arkadaşlarımızdan Sayın Diler, buyurun efendim.

NIHAT DILER (Erzurum) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlar, hakikaten siyasi partilere iştirak eden, vatandaş olsun gerekse siyasi partilerin üst kademesinde bulunan kimseler olsun, eğer siyasi faaliyetlerini ahlâki bir şekilde devam ettiremezlerse bu takdirde memleketin bünyesi içinde demokrasi rejiminin icabettirdiği faydaları temin etmeye imkân yoktur. Bunun ahlâkiliğini temin etmek maksadı ile tasarının 4 ncü maddesinin ikinci fıkrası bir hüküm vaz’etmiştir. Bu hüküm hakikaten birçok partilere, birçok parti mensuplarına şirin görünmek maksadıyla kendilerini her bir partiye teker teker üye göstermek suretiyle hareket etmektedirler. Bunun önüne geçmek de bir zarurettir. Fakat, eğer bir topluluk içinde siyasi bakımdan rüşt erişilmemişse yani partiler ve onlara intisabetmiş olan kimseler partinin içine giren, faaliyet sarf eden veya o partiden çıkan kimseleri tam mânası ile murakabe edebilecek vaziyette değilse o toplumun içinde siyasi rüşt yoktur. Siyasi rüşt olmayınca bu gibi, kimseler partilerin bünyesi içine âdeta birer mikrop gibi kendi tesirlerini gösterecekler ve neticede de Devlet mekanizmasına da hülûl edecekler ve bu suretle bizim bugüne kadar çektiğimiz ıstıraplar ortaya çıkacaktır ve demokrasi rejimi de bir fazilet rejimi olmaktan çıkacak, zillet rejimi haline gelecektir.

İşte bu bakımdan, maddenin ikinci fıkrasının derpiş ettiği hedef doğrudur. Fakat bunun yanında bir de her türlü ivaz ve garazdan müstağni olarak, hasbi bir şekilde partiyi değiştiren kimseler vardır. İşte bu kimseler sadece fikrinin esiri olarak bir partiden bir partiye geçmişse, kendi eski partisinin memleketin ihtiyaçlarına cevap vermekten uzak, memleketin

âli menfaatlerine aykırı bir istikamet takibettiğini görüp de ondan ayrılmışsa, bunda hiçbir menfaati yok, hiçbir şahsî gayesi yok ve hiçbir politik gayesi yok, sadece ve sadece memleketin âli menfaatini gözetmek maksadiyle partisini değiştirmişse, böyle bir kimseye sen gayriahlâki hareket etmişsin demek doğru değildir. Çünkü o, fikren tekâmül etmiş bir kimsedir. Onu yadırgamak doğru değildir.

İşte bunu da nazarı itibara almak suretiyle 4 ncü maddenin birinci fıkrası şöyle bir hüküm vaz'etmiştir: (Her Türk vatandaşı kanunda ve parti tüzüğünde gösterilen şartlara ve usullere göre siyasi partilere üye olmakta ve dilediği anda üyelikten çekilmekte serbesttir). İşte bu fikrî tekâmülü önlemek için böyle bir kayıt vaz'etmiştir, fakat bu ikinci fıkra bir ahlâki hedefi gözetmesine rağmen, birinci fıkra ile tezat teşkil etmektedir. Her ne kadar birkaç parti içinde bulunmak suretiyle her bir partiye teker teker şirin görünmek gibi bir gayriahlâki hareketin önüne geçmişse de, arz ettiğim gibi, bunun yanında partiden istifa ettiği zaman o parti ile istifa eden şahsın arasında bir husumetin meydana gelmesine ve onun neticesinde de birtakım gayriahlâki hareketlerin kapılarının açılmasına müncer olmaktadır. Bu müncer olma şöyle bir mecburiyetle olmaktadır: Bir kimse partisinden istifa ettiği takdirde elbetteki partisini kötüleyecektir, partisinden memnun değildir. İstifasını da birtakım şeylerle ispat etmek imkânını haiz değildir. İstifa eder, ayrılır, başka bir partiye geçer. Başka bir partiye geçtiği vakit, orada kaydı aynen kalacaktır. Ondan sonra öbür partide faaliyete geçince bu defa öbür parti diyecek ki işte falan şahıs bizden istifa etmediği halde şimdi falan partide faaliyetine devam etmektedir. Onu maheup ve gayriahlâki bir duruma sokarak bunun neticesinde parti ile şahıs arasında gayriahlâki birtakım ihtilâfların ortaya çıkmasına sebeb olmaktadır. Birinci olarak hedef ittihaz ettiği gayeden uzaklaşacak bir netice meydana getirmektedir.

İkincisi; bu fıkra Medeni Kanununun 6 ncü maddesindeki beyyine külfeti bakımından bir aykırılık teşkil etmektedir. Şöyle ki, Medeni Kanununun 6 ncü maddesi beyyine külfetini herhangi bir iddiayı isbat edene yüklemiştir. Halbuki burada herhangi bir vatandaş bir par-

tiden bir partiye geçmiş, istifasını yapmıştır, fakat elinde bunu isbat edecek bir beyyinesi olmayabilir. Her kayıtlı olduğu partiden sıfatının ortadan kalkması halini isbat külfetini ona yüklemek mevzuubahis olursa bu takdirde o vatandaş artık parti faaliyetleri bakımından, çok menfi duruma sürüklemek gibi menfi bir netice meydana getirir. Bu bakımdan tatbiki gayrikabildir.

Üçüncü noksan olan tarafı da şudur: Farzedelim ki, bu madde aynen meriyete girecek ve ve tatbik edilecektir. Bir vatandaş üç partide mukayettir. Bu vatandaşın üç partide kayıtlı olduğunu birisi de ihbar etmiştir.

Bu takdirde kim bunun sıfatının ıskatına karar verecektir? Sulh Mahkemesi mi, Asliye Mahkemesi mi, Anayasa Mahkemesi mi, hangi mahkeme buna karar verecektir? Esasen Siyasi Partiler Kanunu, Anayasanın 56 ve 57 ncü maddelerine göre, Anayasa Mahkemesinin bir denetimine tabi olmak suretiyle partileri denetimine tabi kılmıştır. Eğer bu maddeyi tatbik etmek cihetine giderse hâkim bu takdirde Anayasa Mahkemesinin buna hüküm vermesi lâzımgelir ki, böyle basit bir sebepten dolayı da tutup bir partiyi Anayasa Mahkemesine sevk etmek ve onu neticesinde o partinin faaliyetlerini kösteklemek tamamen tatbikata aykırı bir netice meydana getirecektir.

Netice itibariyle bu 4 ncü maddenin ikinci fıkrası bir hedefi gerçekleştireceğim derken tatbikatta başka menfi bir durum ortaya çıkacaktır. O sebeple çıkarılması bence daha doğrudur.

Mâruzatım bundan ibarettir. Çıkartılmasına dair olan önerenin kabulünü arz ve istirham ederim.

BAŞKAN — 12 arkadaşımız ve komisyon konuşmuştur. Yeterlik önermeleri var, okutuyorum:

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

Durum aydınlanmıştır. Müzakerelerin yeterliğinin oya arzını saygı ile arz ve rica ederim.

Eskişehir

İbrahim Cemalçılar

Millet Meclisi Başkanlığına
Dördüncü madde üzerindeki görüşmelerin
kifayetine karar verilmesini arz ederim.

Çorum
İhsan Tombuş

BAŞKAN — Yeterlik önermelerini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Yeterlik önergesi kabul edilmiştir.

Değişiklik önermelerini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Dördüncü maddenin birinci paragrafı sonuna (bir parti listesinde seçim kazanan bir kimse partisinden istifa ederse devre sonuna kadar başka bir siyasi partiye kaydolunamazlar) ibaresinin ilâvesini arz ederim.

Kırşehir
Ahmet Bilgin

Sayın Başkanlığa

4 ncü maddeye (kimse aynı zamanda birden fazla siyasi partinin hakikaten üyesi olduğu tahakkuk ederse üyelik sıfatı bu siyasi partilerin hepsinde sona ermiş sayılır) ibaresinin konulmasını arz ve teklif ederim.

Eskişehir
Aziz Zeytinoğlu

Millet Meclisi Başkanlığına

Dördüncü maddenin ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ederim.

Kimse aynı zamanda birden fazla siyasi partinin üyesi olamaz; bir partide kayıtlı bulunan bir kimse başka bir partiye girerse eski partisinden istifa etmiş sayılır.

Çorum
İhsan Tombuş

Sayın Başkanlığa

4 ncü maddenin sonuna (ilk partiden kaydının silinmesi için ilânı kâfidir) cümlesinin ilâvesini arz ederim.

Edirne
Nazmi Özoğul

Yüksek Başkanlığa

Partiler Kanununun 4 ncü maddesinin ikinci bendinin başındaki «kimse» kelimesinin baş tarafına «bir» kelimesi eklenerek «bir kelime» haline getirilmesi ve son satırdaki «bir» kelimesi fazla

olduğundan bu «bir» kelimesinin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Ordu
Refet Aksoy

BAŞKAN — Aykırılık derecelerine göre tekrar okutup oylyacağım.

NIHAT DİLER (Erzurum) — Önergemiz var Başkanım.

BAŞKAN — Sizde mi var? Niçin daha evvel vermiyorsunuz, Nihat Bey? Demindenberi gayret sarf ediyorsunuz, versenize şu önergenizi. Bir önerge daha var, okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

4 ncü maddenin ikinci fıkrasının tayıyını arz ve rica ederim.

Erzurum
Nihat Diler

BAŞKAN — En aykırı teklif Sayın Nihat Diler'in teklifidir. Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Nazara alınmasını oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

(Kırşehir Milletvekili Ahmet Bilgin'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?
GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Külliye Anayasaya aykırıdır. Katıyen katılmıyoruz.

BAŞKAN — Efendim, Anayasaya aykırı bulunduğu için katılmadıklarını söylüyorlar.

Nazarı itibara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.
(Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?
GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Usule mütaallik bir tavzih getirmektedir, zaten usul hakukunun teminat kaidelerinden birisidir, kanun tekniği bakımından uygun değildir. Bu sebeple katılmıyoruz.

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Çorum Milletvekili İhsan Tombuş'un önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Nazara alınmasını oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Edirne Milletvekili Nazmi Özoğul'un önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Nazara alınmasını oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Ordu Milletvekili Refet Aksoy'un önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu? KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA

(İstanbul) — Efendim, pek çok kanunlarımızda mutattır, «kimse» diye başlar. «Bir kimse» diye tasrihine lüzum yoktur. Diğer taraftan, «bu» kelimesi lüzumludur. Çünkü, bütün partilerle değil sadece bu siyasi parti ile ilgili hususu mevzuubahistir. Bu sebeple önergeye katılmıyoruz.

BAŞKAN — Katılmıyor... Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

4 neü maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Açık oylamaya iştirak etmemiş arkadaşımız varsa lütfen oylarını kullansınlar.

NIHAT DİLER (Erzurum) — 5 neü madde üzerinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Evvelâ maddeyi okuyalım.

Siyasi partilerin teşkilâtı

MADDE 5. — Siyasi partilerin teşkilâtı, merkez organları ile il ve ilçe teşkilâtından, varsa Türkiye Büyük Millet Meclisindeki gruplarından ve parti tüzüklerinin öngördüğü yardımcı kuruluşlardan ibarettir.

NIHAT DİLER (Erzurum) — Usul hak-

kında söz istiyorum. Başkanlığın tutumu hakkında, söz istiyorum.

BAŞKAN — Rica ediyorum, yerinize oturunuz, efendim. Ben usule göre hareket ediyorum.

Eğer durmazsanız ihtar vereceğim. Maddeyi okuttum.. Daha önce söz almış, isimlerini yazdırmış olan arkadaşların isimlerini okutuyorum. Eğer başka söz almak isteyen arkadaşımız varsa onları da kaydedeceğim. Sıraya göre de söz vereceğim. Başka türlü usul olmaz ki, Sayın Diler.

NIHAT DİLER (Erzurum) — Bu hususa itiraz ediyorum.

BAŞKAN — Ne itirazı? İhtisak değilmez ki...

Söz alanların isimlerini okuyorum : Sayın Asım Eren, Sayın Ahmet Üstün, Sayın Ahmet Tahtakılıç, Sayın İhsan Önal, Sayın Tahsin Demiray, Sayın Reşit Ülker, Sayın Tahsin Türkay, Sayın Ahmet Bilgin, Sayın Diler.

NIHAT DİLER (Erzurum) — Usul hakkında, Riyasetin tutumu hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, gündeme girmeden evvel söz alındığını bilmiyor musunuz Nihat Bey?

NIHAT DİLER (Erzurum) — Tümü hakkında alınabilir ama, maddeler için alınmaz, söz istiyorum.

BAŞKAN — Nihat Bey, bir daha konuşsanız, ihtar vereceğim size.

ASIM EREN (Niğde) — Başkan, bendeniz söz hakkımı Sayın Diler'e veriyorum.

BAŞKAN — Başta Sayın Eren yazılıdır, hakkını size verecekler Sayın Diler.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, başka söz isteyen arkadaşımız var mı?

— Soldan bir milletvekili — söz isteyenlerin kendilerini evvelden yazdırmaları mümkün değildir, yanlıştır.

BAŞKAN — Değil efendim, bu dört senedir tatbik ettiğimiz bir teamül.

Efendim, beşinci madde üzerinde söz almış olan arkadaşların isimlerini söz sırasına göre bir daha okutuyorum. Yanlışlık olmasın.

(5 nci madde hakkında söz alan üyelerin isimleri tekrar okundu.)

BASKAN — Sayın Eren, söz sıralarını Sayın Diler'e verdiler. (Gülüşmeler.) Çok teşekkür ederiz Sayın Eren. Yalnız, komisyon daha önce söz istemişti.

Buyurun Sayın Komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, hurunuza ilk önce gelmekten dolayı özür dilerim. Fakat bazı hususları tavzih etmeme imkân verirsiniz bu takdirde belki müzakereler kısılır ve hepimiz zamandan tasarruf etmiş oluruz.

Şimdi partilerarası müzakereler sırasında, bu maddede bazı eksiklikler olduğu hususunda tam bir mutabakata vardık, ve eksiklikleri şöylece tesbit ettik : Bir kere sadece Türkiye Büyük Millet Meclisindeki gruplardan bahsedilmiş. Halbuki il genel meclislerinde ve belediye meclislerinde de partilerin grupları olabilir. Bunu tavzih etmek lâzım.

İkinci nokta, burada il ve ilçe teşkilâtından bahsediliyor. Yine partilerarası müzakerelerde köylerde ocak ve nahiyelerde bucak teşkilâtı kurulup kurulmaması hususunu uzun boylu müzakere konusu yaptık ve neticede tam bir anlaşmaya vâsil olduk.

Mevcut tasarının gerek Hükümet tarafından sevk edilmiş olan metninde, gerek komisyon metninde bulunan esas bu hususta şu idi : Köy ve bucaklarda mevcut mevzuat mer'i mevzuat tamamıyla parti teşkilâtını kaldırmıştır. Hiçbir nam altında parti teşkilâtı kurulamaz. Bu uygun görülmemiştir. Hükümet tasarısında ve komisyon metninde, parti görevlileri bulunsun denmiştir ve bu parti görevlilerinin üst kademeden, ilçe idare heyetleri tarafından tâyin edilmesini derpiş eden bir hüküm sevk etmişti.

Neticede partilerarası müzakerelerde, eskiden olduğu gibi, teşkilâtiyle ve salâhiyetleriyle ocak ve bucak teşkilâtının kurulması hususunda mutabakata varılmakla beraber bucaklarda değil, fakat köylerde mahallelerde, partilerin temsilcilerinin «görevli» namı altında bulunması hususunda tam bir mutabakata eriştik. Şu şartla ki, Hükümet tasarısında ve Geçici Komisyon metninde olduğu şekilde bu görevliler, ilçe idare kurulları tarafından tâyin edilmeyecek,

o köyde veya mahallelerde bulunan partililerin kendileri tarafından, kendi aralarından seçilecek ve bu vazifeye getirilecek.

Bu hususta da tam bir anlaşmaya vardık ve ilerde buna ait madde gelince bu husustaki grupların müşterek tavrı de huzuru âlinizde okunacak. Bu 5 nci maddede ancak parti teşkilâtının bir umumî şeması çizildiği için, il ve ilçe teşkilâtı ibaresinden sonra, köy ve mahallelerde görevlilerin öngörüldüğünü söylemek lâzım. Ne gibi bir esasa göre? İleride gelecek 25 nci maddedeki esasa göre. Bu 25 nci maddeyi tâdil için gruplar yine müşterek bir önerge vermişlerdir. Buna göre köylerde ve mahallelerde bulunacak parti görevlileri tasarıda ve komisyon metninde derpiş edildiği gibi ilçe idare heyetleri tarafından seçilmeyecek, orada bulunan partililer tarafından seçilecek. Daha demokratik bir usulü partiler arası protokolde kabul etmiş bulunuyoruz.

Aynı zamanda şu esası da kabul ettik, il ve ilçe teşkilâtı zaruri teşkilâttir. Gerçi bir parti illâki bir ilde veya ilçede teşkilât kurmaya mecbur değildir. Ama tüzüğüne baktığımız zaman bir partinin, «Partinin il ve ilçe teşkilâtı olur» diye hükümler yer alır, bu esastır.

Köy ve mahallelerde görevliler içinse bunu parti tüzüklerine bıraktık. İstiyen parti kendi tüzüğünde köy ve mahallelerde, köyde ve mahallede bulunan partililer tarafından seçilecek, parti görevlilerini derpiş edecek. İstiyen parti tüzüğüne bunu koymıyacak. Bu hususta tam bir mutabakata vardık. Ve binaenaleyh ileriki maddelerde yer alan siyasi parti teşkilâtının umumî şemasını gösteren şu maddeyi şu şekilde kaleme almaya parti temsilcileri karar verdiler ve şimdi tavrı elimdedir, aynen okuyorum :

Siyasi Partilerin Teşkilâtı

Madde 5. — Siyasi partilerin teşkilâtı, merkez organları ile il ve ilçe teşkilâtında ve Parti tüzüklerinin köy veya mahallelerde öngördüğü görevliler ile yardımcı kuruluşlardan ve varsa Türkiye Büyük Millet Meclisindeki, İl Genel Meclislerindeki ve belediye meclislerindeki gruplarından ibarettir.»

Tekrar arz ediyorum, parti tüzüklerinin köy ve mahallelerde öngördüğü görevliler yine kanunun 25 nci maddesine göre seçileceklerdir. Yine partiler arası bir tavrı bu 25 nci maddeyi

de tadil etmek için hazırlanmıştır ve gelecektir. Bu takrirden bu parti görevlilerinin ilçe idare kurulları tarafından da tâyin edilme sistemi terkolanarak, bu parti görevlilerinin o köyde veya mahallede bulunanlarla seçilmesi esas kanuni hükme bağlanmaktadır.

Binaenaleyh, partiler arası bu takrirden de Geçici Komisyonuz tam olarak iştirak etmektedir.

Bu itibarla yapılacak müzakereler ve konuşmalar sırasında bu hususun nazarı itibara alınmasını istirham ederim efendim.

BAŞKAN — Komisyon madde üzerinde izahta bulundu.

NAZMİ ÖZOĞUL (Edirne) — Komisyondan sorul sormak istiyorum.

BAŞKAN — Komisyondan sonra konuşma olmadı. Komisyon izahat verdi. Daha konuşacak 14 arkadaşımız var. Komisyon daha çok çıkacak, O zaman sorarsınız.

Efendim, Sayın Eren yerine Sayın Nihat Diler, Buyurunuz.

NIHAT DİLER (Erzurum) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlar; 5 nci maddede parti teşkilâtının yalnız ilçe merkezlerine münhasır kılınacağı yolunda bir hüküm vardır. Bu hükmün tadil edileceğini Sayın Komisyon Başkanı beyan buyurdular. Bu şekilde tadil edilmesi demokratik nizamın bir icabıdır. Bu bakımdan ben deniz söz istemiştım. Madem bu şekilde tadilat yapılacaktır, her partinin kendi ihtiyarına bırakılmıştır, tam bir demokratik madde haline getirilecektir, bu bakımdan teşekkür ederim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Ahmet Üstün... Yoklar... Sayın Ahmet Tahtakılıç.

AHMET TAHTAKILIÇ (Uşak) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlarım; şahsen tasarrımın bu 5 nci maddesini sosyal ve siyasi hayatımız bakımından önemli gördüğüm için düşüncelerimi kabil olduğu kadar kısa ve açık olarak arz çalışacağım.

Arkadaşlar, bu tasarrımın tümü hakkında mütalâamı söylediğim zaman hem Anayasaya aykırılık, hem siyasi ve sosyal yapımıza uygunsuzluk bakımından bu tasarrıdan beklenen faydanın elde edilemeyeceği hakkındaki görüşümü izah etmiş ve bundan 14 ay evvel de bir önerge vermişim. Şimdi beşinci madde bu konuda dayandığım fikirlerin hakikaten özüne dokunan bir

maddedir. Evvelâ Anayasaya ve insan haklarına aykırıdır. Niçin Anayasaya ve insan haklarına aykırıdır? Teşkilât kurma serbestliği, dernek kurma serbestliği Anayasamızın özüne ait hükümleri ihtiva eder, gerek fikir hürriyeti bakımından, gerek dernek kurma hakkı bakımından, gerek siyasi partilere girmek ve çıkmak ve siyasi teşkilatlanma bakımından, Anayasa özüne dokunulmaz hakları arasında her vatandaş, her ünite, her grup için siyasi teşkilatlanma hakkını kabul etmiştir. İnsan hakları felsefesi de aynı esaslara dayanmaktadır. Şu halde teşkilât serbestliğini tahdit edici bir kanun hükmü çıkarmak evvelâ hukuk bakımından aykırıdır, yanlıştır. Acaba bunu böyle düşünenler, memlekette ilim adamları nasıl düşünüyor diye merak ederseniz, biliyorsunuz ki bu tasarı Ankara Hukuk Fakültesinde kurulmuş bir ilim heyetine havale edilmiştir, o ilim heyetinin başında memleketin şahsiyetiyle ve bilgisiyle iftihar ettiği Tahsin Bekir Balta adlı vatandaş ve profesör vardır, bu profesörler kurulunun hazırladığı, Hükümete sunduğu raporun teşkilatlanma kısmında biraz evvel sayın Komisyon sözcüsü arkadaşımızın, biz mevcut mevzuattan da ileri gittik diye tayin ettiği Millî Birlik İdaresinin il ve ilçe teşkilâtından sonra kaldırdığı siyasi parti teşkilâtını bir tadil hükmü ile muhakkak yenden tesis etmek lâzım geldiğine dair hükümete rapor vermiştir. Demek ki, Türkiye’de ilim adamları teşkilât kurma serbestliğini kaldırarak bu hükmü Anayasaya ve insan haklarına aykırı bulmaktadırlar.

Bu işin kitap tarafı ne söylüyor? Arkadaşlar, kitap tarafında en dikkate şayan hüküm siyasi partiler adlı Tarık Zafer Tunaya’nın kitabının mukaddemesinde Devlet yapıcısı vatandaşdan bahseder. Bir memleket tasavvur ediniz, Devlet yapıcı vatandaşın fiilen üçte ikisi köylerde oturmaktadır. Bu Devlet yapıcısı vatandaşın memleketteki bütün siyasi olaylardan haberdar olması ve teşkilatlanması da hakkıdır. Biz kendisine bu teşkilât yasağını koymak suretiyle, «Sen bu haklardan istifade edemezsin» diye bu kanunda hüküm getiriyoruz. Görüyorsunuz ki, ilk maksadımız Devlet yapıcısı olan vatandaşın her türlü haklardan, imkânlardan istifade ederek yetiştirilmesi ise, köyde tek adamla particiliği yaşatmak değil, köylü vatandaşın, sırası geldiği zaman

siyasi rühdünden emin olduğumuzu tekrarlayıp geldiğimiz köydeki vatandaşın da parti bakımından teşkilatlanması, tek adam yerine, ne derecede mümkünse, parti tüzüklerine göre idare heyeti kurması, kongre yapması, bu suretle memleketin siyasi ve sosyal hayatındaki yerini alması, hattâ arkadaşlar, günlük olup gittiklerden haber alma vasıtası olarak dahi bu inkâna kavuşması, memleketimizin sosyal gerçeklerine de uygundur, siyasi yapısına da uygundur.

Nereden geliyor bu ana fikir? Çok teşekkür ederim ki, Sayın Coşkun Kırca arkadaşım Komisyon sözcüsü olarak Türk köyüne aşağılık particiliğin merkezden intikal ettiğini, benden daha açık fikirlerle izah etti ve sözlerini alkışladım; «Liderlerden, önderlerden, merkez teşkilâtından köye küçük partilicik girdi» dedi.

Arkadaşlar bu vesileyle size köyün içtimai bünyesi hakkındaki fikir adamlarından istifade etmek suretiyle kendi anagörüşlerimi izah edeyim. Eğer Türk içtimai bünyesinin bir temel varlığı varsa, bu hâlâ Türk köyüdür ve köylüdür. Oturuş budur.

Bir şairin dediği gibi, inindi minindi evindi diye köyüne bağlı ve vatanın her türlü tehlikesinde yarım yamalak davetle koşup gelen, vergi kaçaklığı oyununu bilmiyen, mal tahsilinde hâlâ kasabaya şehre nazaran çok ileri bir insanlık mesafesinde bulunan particiliğini de, şu Büyük Millet Meclisindeki kadar birbirini ikna edecek dereceye götürmemiş bir kütle arıyacak bir kütle ararsak bu köydedir, bu köylü vatandaş tır sayın arkadaşlar.

Bu edebiyat nereden geliyor? Mezarlığını ayırdı, kahvesini ayırdı, dükkânını ayırdı. Arkadaşlar bunlar partizan idarelerin meydana getirdiği neticelerdir. E, şimdi Meclisteki partiler de her birisi birbirleri ile yarış halindedir. Particiliği kaldırdık, haksızlığı kaldırdık âmme işlerinde hakkaniyeti, adaleti getirdik, eşitliği getirdik diyoruz. O halde köydeki vatandaşın kahvehane ayırması, dükkânını ayırması, mezarlığını ayırması ki bu iddialar, isnatlar mübalâğalıdır. Münferit gelişlerdir.

Kendimizi tenkid edeceğimiz yerde, Sayın Coşkun Kırca arkadaşımıza uyararak söylüyorum, illâ suçlu aradığımız için ocak başkanı tipi karşımıza çıkmıştır. Şimdi Anayasa var, parti liderleri her gün partizanlığı ortadan kaldıracaksınız diyor. Bi-

rinci Hükümet programının mihveri, uc karakoldan itibaren Devlet başkanlığına kadar tarafsız idareye vatandaş mazhar olacaktır diyor. İkinci İnönü Hükümeti aynı programı getiriyor, Üçüncü İnönü Hükümetinin programında aynı hassasiyetle duruyor ve yeni koalisyonda mihver görüşünü bu noktaya getiriyor. O halde ocak başkanı, şu edebiyatımızın gerçeklere aykırı olarak mübalâğalı olarak yarattığı ocak başkanı fikri - zaten bu idare varitse - tarihe karıştı. Bu idare yürümiyecek de ben Ahmet Tahtakılıç partizanlık yapacaksam, müsaade ederseniz köydeki ocak başkanından bu hakkı nezetmiyelim. Gayet sade.

O halde sayın arkadaşlar, meselenin derinliğine girelim: Arkadaşlar, sizlere şu noktayı iddia ederim: Münferit tek tek misallerden hükümler çıkarmaktan vazgeçeriz de Türkiye siyasi hayatında köyün ve köylünün yerini olduğu gibi görmek istersek bu 1946 da başlayan çok partili hayat köylü sayesinde Türkiye'de otuz milyon vatandaşın ve uctan bir uca vatan sathının Devlet masası üzerine gelmesini temin etmiştir.

Bizler, kendi intihap dairemde söylediğim gibi, açıkça söyleyeyim, rey puslası orada olduğu için koştuk, Hükümetler gibi köylüyü askerlik yoklamasında muayene eder zihniyetten ayrılıp, sağlık problemi mevzuubahsolduğu zaman, 30 milyon vatandaş ele almak zaruretiyle karşı karşıya geldiler ve rey puslası sayesinde Türkiye sosyal adalet bakımından olsun, ekonomik hamle bakımından olsun, köşesinde rahat yatan bir Hükümet fikri yerine her gün her hizmetine, doğru veya yanlış koşmak mevkiinde, bir Hükümet mekanizması meydana getirdi. O halde kimden hangi hakla bir hakkı nezededeceğiz? Niçin köylüden parti kurmak hakkını nezediyoruz?

Efendim, hâlâ düşüncemiz böyle: Köyde ayrılık fikri olmamalıdır.

Arkadaşlar, size açıkça söyleyeyim, hâlâ birbirinden ödünç un, tuz alıp veren köylüyü korkmayın, bizim teşvik etmiş olmamıza rağmen particiliği vatandaş birbirine ifna edecek hale getirmedir. Partilerin merkez idaresindeki birbirini ifna edici zihniyet hiçbir zaman köy ocaklarında yaşamadı. Ama Bakan elindeki iktidarla gitti, partime girin yolunuzu yapayım dedi. Arkadaşlar, ilâhi dinlerin felsefesi dahi bir adama yaşama hakkı mukaddes olduğu için, hayat hakkı noktasına geldiği zaman imanını gizlemek hakkı-

nı vermiştir. Ee siz, partiler ve bakanlar olarak vatandaşın karşısına geçer de benim partime gir-medikçe hakkını alamazsın dersiniz ocak levhaları, ilçe levhaları gelip de «arzumuzu yapmazsanız merkez idareden ayrılıyor» oyunları oynanırsa, hergün piyasada parti oyunlar sayesinde Devlet işlerinin görülmesi gibi bir kanaat hasıl oldu da şu derecede köylü vatandaş üzerinde tesir yaptıysa, yine arkadaşlar müsterih olunuz. Yine köylü vatandaşın ve köy içtimai bünyesinin sağlamlığı sayesinde bu siyasi hayatımız az sarsıntılı geçmiştir.

Geçenlerde arkadaşlar, bir çalışma konferansı toplandı, eski Başbakanı dinledim, hakikaten benim size şimdi dağınık kelimelerle ifade ettiğim Türk köyünün ve köylüsünün Türk içtimai bünyesi içerisindeki yerini ve hakkını vazih olarak ifade etti.

Bakınız şimdi de size, herbirimize dağıtılmış olan şu Köy İşleri Bakanlığı Kuruluş Çalışmaları adlı kitapta, eski Köy İşleri Bakanı Sayın Lebit Yurdoğlu'nun imzasını taşıyan bir kitabın mukaddimesinden iki paragraf okuyacağım: Bu görüşte onlar da bizimle beraberdir.

Birinci paragrafta: «Atatürk devrimleri Türk köylüsünün davranışında etkiler yapmıştır. Dünyanın hemen pekçok köylüleri tabii bir muhafazakârlık ve kapalılık içindedir. Yenilikleri benimsemeye hazır değildir. Atatürk devrimleri, kıyafet, harf, Medeni Kanun gibi, köklü değişmelerle Türk köylüsüne bir ölçüde yenilikleri benimseyen bir liyakat kazandırmıştır. Şu halde bundan evvelki Hükümetin Köy İşleri Bakanlığı köyün sosyal ortamını tarif ederken yenilik bekleyen bir vasat olarak tarif ediyor. Bu resmî bir Hükümettir.

İkinci paragraf daha enteresan: «Onsekiz yıldanberi güçlüklerini geride bıraka bıraka tekâmül ettirmekte olduğumuz demokratik hayatta keza Türk köylüsü için istifadeli tecrübeler getirmiş ve faydalı olmuştur» Hükümetin ikinci görüşü.

Şimdi bunun karşısında, çıkıyoruz, «Yook, köyde teşkilât yasaktır, çünkü köyde teşkilât olursa cehalet yüzünden kan kavgası haline geliyor, binaenaleyh köye teşkilât yasağı koyalım.» Evvelâ, koyamazsınız aziz arkadaşlarım, bir. İkincisi; görüşünüz temelinden sakattır. Size açıkça söyleyeyim: Gelecekteki Türk içtimai bün-

yesinin temel mihverî hele meseleleri biraz halledilirse, köylü vatandaşdır. O halde nasıl içtimai temelinden ayrılıp da Türk köylüsünü siyasi teşkilâtten mahrum ediyorsunuz?

Sonra arkadaşlar, ben Köy İşleri Bakanının fikrindeyim. Köyde ve köylüye o kadar mefhumlar girdi ki, hâlâ kış uykusuna yatmasını mı istiyoruz? «Teşkilât yasaktır. Sandık başına rey vermeye geleceksin, düne kadar tâyin edilmiş, bugün de müntehap bir mutemet göndereceğiz ve bu mutemet sayesinde bu müessesenin siyasi işlerini göreceğiz. Sen de kış uykusuna yatmakta devam et.» Bu görüş arkadaşlarım, Türk içtimai bünyesini taşımayan bir görüştür ve gelecek için çok zararlı bir görüştür.

Bu mutemet meselesi arkadaşlarım, hele C. H. P. li vatandaşlarımız için çok acı tecrübelerle bize mal olmuş bir şeydir. Bir zamanlar C. H. Partisi parti mutemetleri tek adama dayanmak yoluna gitti. Fakat bu tek adama dayanma şeyi o kadar tehlikeli oldu ki, süratle bundan geri dönmek mecburiyetinde kaldı. O halde bu mutemetlik, tecrübe geçiren Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarım nasıl olur, ister tâyin suretiyle olsun, ister intihap suretiyle olsun, köyde tek adama istinat etmek gibi bir yolu açarlar? Yanlış! Görüyorsunuz ki, geçmişin siyasi tecrübelerden de faydalanmamışız. Ne yapacağız? Arkadaşlar hakkıdır, hakkı! Dokunamayacaksınız bu hakka, bir. İkincisi faydalıdır, faydalı! Bırakınız uyansın, bırakınız gazete tirajlarımızın memnu yekûnu henüz bir milyonu bulmayan bir memlekette, bırakınız siyasi, zehirli, acı, tatlı, doğru fikirlerin köy bünyesinde bir bir çatışması sayesinde vatandaş uyansın.

Arkadaşlar, sigara paketi hikâyesi çıktı bu memlekette, gidiniz de şimdi cesaretle bahsediniz bakalım «sigarayı ucuzlatacağız» diye. Vatandaş gülüyor, gülüyor! Vergileri kaldıracaklarını söyleyenlerin suratına bakmıyor. Çünkü vergisiz bir Devletin yaşayamayacağını biliyor artık. O halde görüyorsunuz ki, bu köy ve köylü şahsiyeti üzerindeki telâkkilerimiz yanlıştır. Bunun sebebi de biz siyasi mebededen görürüz siyasi hâdiseleri. Halbuki evvelâ sosyal açıdan görmek lâzımdır.

Size bir acı hâtıramı söyleyeyim: Anayasa semineri kurulduğu zaman Ankara'da, haklı olarak bir profesör dedi ki; «Ne yazık ki, yeni Türk Anayasası yapılırken aramızda bir sosyolog yok, bir psikolog yok.»

Hakikaten memleketin içtimai bünyesi tah-
lil edilmeden kanun yaparsanız, o kanunlar raf-
ta asılı kalır. Siyasi tecrübe bu, sosyal yapı bu,
Anayasa bu, ilim adamlarının kanaati bu... Ner-
den çıktı köyde bu parti teşkilâtını yasak yap-
mak? Diyecekler ki, Millî Birlik idaresi
kanun çıkardı. Millî Birlik idaresi 8 nolu
Kanunu çıkarmış olabilir. Ama Millî Birlik ida-
resinin çıkardığı kanunları tadil etmek hakkı
Büyük Millet Meclisinden alınmış değildir ki...
O halde o kanunu tadil etmek bizim elimizdedir.
Sizden rica ediyorum, bu maddeyi her birimizin
karşılıklı kanaatlerini birbirimize ifade etmek
suretiyle iyice müzakere edelim ve bu madde
hakkında verdiğim bir önerge var. Bu önerge
üzerinde değişiklikler yapılabilir, fakat şu Ana-
yasaya aykırı, insan haklarına aykırı, Türkiye'-
nin 2/3 vatandaşını siyasi teşkilâtlanmadan mah-
rum eden bu Partiler Kanununa getirmiyelim.

Takdir elbette Meclisindir. Hepinizi hürmet-
le selâmlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın İhsan Önal... Yok mu
efendim? Sayın Tahsin Demiray...

TAHSİN DEMİRAY (İstanbul) — Pek
muhterem arkadaşlar, benden evvel konuşan Ah-
met Tahtakılıç arkadaşımızın da önemle üzerin-
de durduğu gibi, bu kanunun 5 nci maddesi
Türk toplum yapısı bakımından son derece bü-
yük bir ehemmiyet taşımaktadır. Maddenin eli-
mizde bulunan sevk şekline bakarsak, siyasi par-
tilerin muhit teşkilâtı ilçede son bulmaktadır.
Fakat partilerarası yapılan müzakerelerden son-
ra varılmış olan metne bakarsak vaziyet orada
bir hayli değişik olarak görülür. İlçeden çok da-
ha ileriye götürülmüştür.

Bendeniz, neticede o partiler arası kabul
edilmiş olan metin üzerinde durulacağından ve
o metin esas tutulacağından o metni esas alıyo-
rum görüşmemde. Yani ilçeden bu teşkilâtı
ileriye götüren maddenin son değişecek olan
şekli üzerinden alıyorum ve onu okuyorum. Bil-
miyorum, Ahmet Tahtakılıç Bey arkadaşımızı
bu tatmin etmemiş midir? Çünkü, onu sadece
ilk metin üzerinde konuşur gibi gördüm. Bu-
rada deniliyor ki, siyasi partilerin teşkilâtı
merkez organlarıyla il ve ilçe teşkilâtından «ve»
dedikten sona ilâve yapılıyor «parti tüzükleri-
nin, bucağ ve köy veya mahallelerde öngördüğü
diğer teşkilâtıyla yardımcı kuruluşlardan ve

varsa Türkiye Büyük Millet Meclisindeki, il
genel meclisindeki ve belediye meclislerindeki
gruplarından ibarettir» demek suretiyle metin
çok genişletilmiş ve yayılmış bulunuyor. Ahmet
Tahtakılıç arkadaşımız. Millî Birlik Komitesi za-
manında çıkarılmış olan kanunu esas aldı ve
ondan evvelki devreye Anayasa muvacehesinde
de ve Türk toplum yapısının ihtiyacı olarak
da köye kadar gidilmesi zarureti üzerinde dur-
dular ve dediler ki; «Durum böyle olduğuna göre
büyük içtimai yapımıza derin bir surette tesir
edeceği için bunun lehinde de aleyhinde de uzun
uzun görüşelim, duralım» dediler. Ben de aynı
kanaatindeyim. Bunun yalnız bir tarafını de-
ğil, öte tarafını da, her tarafını da gözden ge-
çirmek mecburiyetindeyiz. Götürülmesindeki
faydaları zararlarıyla beraber mütalâa etmek
mecburiyetindeyiz. Madde şimdi o derece de-
ğişmiş ki, o derece genişletilmiş ki, diğer teşekküller
diyor. Yani gençlik teşkilâtı, kadın teşkilâtı
meselesi de var. Şu halde ben işte bu muaddel
şekli alarak köy teşkilâtı, kadın teşkilâtı, genç-
lik teşkilâtı üzerinde duracağım.

Evvelâ köy teşkilâtı üzerinde duracağım.

Türkiye'de demokrasi partilerle gelmiş gir-
miş değildir. Türk içtimai bünyesi kuruluşta,
anane, tarihin bilinmeyen devrelerinin karan-
lığı içinde kaybolacak kadar uzak bir maziden
beri demokrat bir içtimai bünyedir. Ve köy,
büyük toplum yapısında bu demokrasinin dai-
ma temel taşını teşkil etmiştir, demokrat olarak
temel taşını teşkil etmiştir. Köy İdaresi, Me-
deni Kanunla, Siyasi Parti kanunlarıyla, ana-
yasalarda gelmemiş, ilk Kanuni Esasiden ev-
vel de köy idaresi Türkiye'de mevcudolmuştur.
Arz ettiğim gibi demokrat bünyenin, demokrat
olmanın bir icabı olarak. Fakat biz onu bir
türlü anlamak, taşımak istememişiz ve bugün
dahi Türk toplum yapısının üzerine ilmî olarak
eğilmiş, onu tam mânasiyle tanımış bir halde,
bir durumda değiliz. Ve tatbikatımız, kanunları-
mız da bu içtimai bünyeyi tanımanın bir netice-
si olarak yeri tepmekte veya burada ifade edil-
diği gibi rafta kalmaktadır. Kanunu Medenin
bâzı maddeleri gibi.

Şimdi vaziyet böyle olunca bu Siyasi Par-
tiler Kanunu da elde olunca, bu tanımadığımız
köye bunu nasıl oturtacağız, bunu nasıl bağdaş-

tiracağız? İşte bu noktada ben bâzı endişelerimi burada ifade etmek mecburiyetindeyim:

Muhterem arkadaşlar, demokrasinin temel taşı olmak ve kendine yeterli bir halde kendini idare etmek, eski köy idaresinin statüsü başka, şimdi bu siyasi partiler, siyasi hayat, bilhassa Anayasa-da demokratik hayatın vazgeçilmez unsuru dediğimiz siyasi partilerle köyü bağdaştırmak bir ayrı mesele, bir ayrı problem.

Muhterem arkadaşlar, şu halde şimdi 50 yıllık siyasi hayatımıza şöyle bir kuş bakışı bakmak lâzım. Burada bahis buyurdukları siyasi partiler kitabının temelinde biraz emeği olan bir arkadaşınızım. Ona ben başlamıştım. Evvelce de bu 27 Mayıs'tan sonra gelen ilçeden ileri götürülmesinin kaydını ihtiva eden kayıtlar konmadan evvel de köyde, mahallede parti teşkilâtı bu şekilde idame edilmeli midir, edilmemeli midir münakaşasını açan bir arkadaşınızım. Mesele eski.

Ne olmuş Türkiye'de? İttihadı Terakkiyle başlamış, İttihadı Terakki kulüplerini açmış. Siyasi teşkilât bu. O köy meselesi aşağıdan gelen ananevi teşkilât başka, yukarıdan gelen siyasi teşkilât başka. Yukarıdan gelen siyasi teşkilât nasıl gelmiş? İttihadı Terakki Komitesinin 1909'dan sonra vilâyatte açmaya başladığı kulüplerle belirmiş. İşte ilk kulüp Ankara'nın ortasında Birinci Büyük Millet Meclisi olarak kullandığımız bina.. İttihat ve Terakki Kulübü. Bundan evvelki Meclis binası değil, onun üst tarafındaki bina. O zaman bunlar halk temsilcileri değil, bu merkezi halka karşı temsil eden kişiler, kâtipi umumiler ve kâtipi mesuller. Nerede? İzmir'de, nerede? Ankara'da, vilâyatta, şurada, burada. Neyi temsil ederler bu efendiler? Merkezi İttihat ve Terakki Komitesini temsil ederler. Halkı? Halkı temsil etmezler, halka karşıdır. Şimdi bir siyasi hayat tasavvur ediniz. Bir siyasi hayat Türkiye'de gelmiş, Cumhuriyete kadar böyle devam etmiş. Yani neyi yaptığımızı iyi görelim, bu kanunla. Gelmiş, böyle kurulmuş... Cumhuriyetten sonra ne görüyoruz? Yine tek bir parti görüyoruz. Yine tek bir parti görüyoruz, yine vilâyatta demin ismini, terimini söyledi arkadaş, mutemetler. Neyin mutemedi? Merkezin mutemedi, merkezi temsil ediyor.

BAŞKAN — Sayın Demiray bir dakikanızı rica edeceğim. Açık oylamaya katılmamış arkadaşımız var mı? Yok. Oylama işlemi bitmiştir. Buyurun rica ederim.

TAHSİN DEMİRAY (Devamla) — Ve nasıl bir teşkilât kurulmuştur bilâhara. Köylere kadar, okulu bulunmayan köylere kadar jandarma karakoluna muvazi bir teşkilât kurulmuş. Gördüğümüz manzara bu. 1945 senesine kadar Türkiye'de gördüğümüz siyasi mekanizma manzarası bu. Dünyanın neresinde böyle bir siyasi parti teşkilâtı var? Hem de gayet enteresan, Hükümet teşkilâtına paralel, karakolun yanında, bir nevi Hükümet teşkilâtını murakabe ederek gelmiş böyle bir teşkilât nerede var? Böyle teşkilât büyük bir komşumuzda var. Nüfusu en büyük komşumuz hangisi ise onda var. Kalıbı kalıbına böyle yapılmış. Durum bu!

O halde bu teşkilât sadece tek Devlet partisi zamanında bu şekilde gidebilirdi, fakat çok partili hayata, bu kürsüden evvelce ifade ettiğim gibi, daha doğrusu partisiz hayatı terk edip doğru dürüst partili hayata girdiğimiz devirden itibaren bu mesele çatallaşıyor arkadaşlar. Ne olmuş? Bir mahalle ele alalım. Türkiye'de 20 bin kadar mahalle olduğu tesbit edilmiştir. Köyü bırakın, mahalleye bakınız. Mahallelerde görüyorsunuz: Partisi, partisi, partisi, partisi; 5 tane, altı tane levha. Partiler arastası teşekkül etmiş, bir nevi parti semti teşekkül etmiştir. Hangi küçük bir üniteye girerseniz orada böyle bir siyasi sokak meydana gelmiş olduğunu görürsünüz. Şimdi onların hesabı, kitabı da var, hesap kısmında gelecek. Fakat ben bir hesap yaptım, evvelce de diğer memleketlerde de tetkik ettim, Amerika ile karşılaştırdım. Benim gördüğüm bizim parti teşkilâtımız bu haliyle Amerika'daki parti teşkilâtının 10 misli fazladır. Meselâ garip rakamlar çıkıyor: O tek Devlet partisi devrinin teşkilâtını kurduğunuz zaman bunun idarecilerinin yekûnu kaçtır bilir misiniz? 300 000. Her partinin Türkiye'de idareci kadrosunun üçyüzbin olduğunu görüyoruz. Neden? 40 bin köy, 20 bin de mahalle, 60 bin. Yuvarlak 50 bin alınız, beş kere altı üçyüzbin. Yalnız köyde.. Kim yapabilir? Devlet yaptı, büyük komşu yaptı. Bizde Devlet yaptı. Diğerleri yapmak zaruretinde kaldı. Ne olacak şimdi? Problemin bir de bu tarafı var, madalyonun bir de bu tarafı var. Binaenaleyh, maddi bakımdan Amerika'da bu teşekküllerin nihai üniteleri 3 070 den ibarettir. Bütün Amerika'da nüfusu 200 milyona erişmiş ve mesahası Türkiye'nin on misli olan Amerika'da sadece 3 070 tir.

Ve Amerika'daki seçim sandığı adedi de 125 bindir.

Şimdi görüyoruz ki; en zengin memleketlerde en büyük partilerin, her türlü imkâna malik olan partilerin gelip dayandığı nihai ünite miktarı bundan ibarettir. Fakat Türkiye'de 300 000 kişi ile idare edilecek 50 000 lik ünite bahis konusudur. Acaba Türkiye'de tek parti sistemi olmadığına göre, çok partili hayata girdiğimize göre ve bu memlekette ister istemez bir yılını sağda, bir yılını en az solda, en az iki parti olacağına göre, onun yanında ister istemez 1 - 2 tane doktrin partisi de yarın mutlaka olacağına göre, bir İşçi Partisi de, sınıf partileri de ister istemez mevedolacağına göre Türkiye'de durum ne olacaktır? Binaenaleyh, Türkiye büyük ölçüde bütün partiler idaresinden ibaret mevzi alacak, mahallelere kadar bunun da teşmil edildiğini düşününüz, manzaraya bir bakınız.

Ben Ahmet Tahtakılıç arkadaşımızın sosyal bakımdan verdiği donelere, ileri sürdüğü fikirlerlere riayet ediyorum, iştirak ediyorum kısmen. Fakat bir de işin bu tarafına bakıyorum, bir de şu tarafına bakıyorum. Biz biliyoruz ki, Churchill'in vefatı sırasında İngiliz Parlamentosu 700 neü yıl dönümü kutlanacaktı. Demek ki, bir demokrasi ki, 700 neü yılına erişmiş, temellerine oturmuş, parlamentosu 700 neü yılını idrak etmiş. Biz kaçınır yılımızı kutlayacağız? Neresinden başlayacağız bunu kutlamaya? Yani şu devri Hamdi'yi mi esas tutacağız, 1908 i mi esas tutacağız, 1923 ü mü esas tutacağız? Bunlar 1908 deki demokrasi midir? Bunlar anladığımız mânada mıdır? Neresinden tutacağız pek belli değil. Şu halde bu Türkiye'de meselelerin henüz başındayız. Bu kanunları yaparken hakikaten ve sadece partilerimizi de değil; bu kanunu yapanlar sadece kendi partilerini de değil, memleketin toplum yapısını, onun icaplarını, zaruretlerini göz önüne almak mecburiyetindedirler. O halde vaziyet güçleşir.

Bendeniz, bunun için derim ki, vatandaş kim diyor haklarından mahrum edelim? Elbette etmiyelim. Bu işi ilçede de bırakalım, bu da doğru değil. Bunu belediyelerini yapmış olan yerlere kadar, en azından nahiyelere kadar götürmek mecburiyetindeyiz. Esasen dikkat ederseniz ilçe yanlış bir bitim vasatıdır. İlçe de esaslı bir ünite değildir. Neden değildir? Vilâyet tam bir üni-

tedir. Çünkü, vilâyetin meclisi vardır, vilâyetin bütçesi vardır. Kazanın nesi vardır? Fakat nahiyelerin ayrıca kendine yeterlikleri vardır, hususiyetleri vardır. O bir bütündür ve yarın belki de Türk içtimai bünyesi nahiyelere yönelecektir. Nahiyeleri kuvvetlendirmek mecburiyetinde kalacağız. Onun için burada ben henüz içtimai bünyeye bu dahilî taksimatı tam olarak uygun görmediğim için söyleyeyim : Kanunla bunu böyle donmuş hale getirmemiz doğru değildir. Yani ilçede nihayetlendirmemiz hakikaten doğru değildir. Bunu en az nahiyelere kadar götürmek lâzımdır. Eğer bir tahdit yapılacaksa mutavassıt yol için tahdide taraftar olan arkadaşlarımıza derim ki, onu nahiyelere kadar mutlaka götürmek zaruretindeyiz. İlçede kalmak isteyen arkadaşlarımıza karşı söylüyorum. Fakat köylere kadar götürmek isteyenlere de diyeceğim ki, belediyesi olmayan yerlere götürmiyelim, belediye ile tahdidedelim. Belediye ile tahdidedelim, çünkü belediyelerini kurmuş olması bence bir ölçüdür.

Bu köyler mevzuunda Ahmet Tahtakılıç mânevi hukukî taraflarını söyledi, iştirak ediyorum, onun için üzerinde durmıyacağım.

Geliyorum gençlik meselesine; burada, «teşkilâtıyla yardımcı kuruluşlardan» diyor. Yardımcı kuruluşlar da bizim bildiğimiz Halk Partisi zamanında halkevleri idi, bir yardımcı kuruluştu. Gençlik teşkilâtı ve kadın kolları kadın teşkilâtı var..

Kadın kolları için noktai nazarım gayet kısa. Biz bunca inkilâplar geçirmiş olan Türkiye Cumhuriyetinde, kadımla erkek arasında eşitliğin tamamen sağlanmış olduğu bu memlekette, kadını erkekten ayıran böyle bir zihniyete karşıyız. («Bravo» sesleri) Ve bunu yapanları hoş görmemekteyiz. Kadın teşkilâtı mevzuu, bid'at!

Gençlik teşkilâtına gelinece, bunu da bir türlü anlıyamıyorum. Eğer bir adam reşidolmuşsa, partilere kaydedilecek çağa gelmişse ve kendisi bir partiyi tutmaya karar vermiş de oraya yönelmişse, sen bunu hangi ölçü ile gençsin diye ayırmak istersin? Bendeniz bu ayrımı bir yerde yapılmasını arzu ederim. Bahis konusu olan gençlik mi, yoksa öğrenci mi? Bahis konusu olan öğrenciler mi, şaki emretler mi? Reşit olan her kimse partinin hakiki âzasıdır, ayrılmaz o. Onun dahi küçüğü, onun dahi küçüğü.

Bu da eskiden kalma fikir. Arkadaşlar, Musolini'nin hani bir teşkilâtı vardı, Kara gömleklî teşkilât, partiyi arkadan takviye için yapardı. Böyle bir iltibasa mahal vermemek lâzımdır. Nedir o o halde ayrılmak istenen? Benim ayırmak istediğim be dir? Ben reşidolan, yaşı gelen herkesin partiye girmesine taraftarım, ayırıldılmemesini isterim.

Buna mukabil de öğrenci olanlar üzerinde dururum, öğrenciler üzerinde durmak isterim.

Biliyorsunuz memurlar reylerini kullanırlar, partilere giremezler. Öğrenciler henüz, bizim memleketteki öğrencilerin büyük bir kısmı memur olacağına göre, daha memur namzedidirlere, daha mektepte! Devlet partisi eskiden bir tane idi, bu iş yürürdü. Partiler çoğalınca şimdi ne olacak? Bu sefer mektebin içerisine de, okulun içerisine de bu siyasi kollar girecek. Bu mahzurludur arkadaşlar. Bunun saymakla bitmiyen mahzurları vardır. Bir hoca olarak bunu söylemeye mecburum.

Binaenaleyh, ben gençlik teşkilâtı deyince, görüyorsunuz ki, yaş bakımından ayırılmazsınız, içine almaya mecbursunuz; ayırılmazsınız, etseniz, öğrencileri ayırılmazsınız. Bu da bizdeki şu maddenin şu yazılışına göre, öğrencileri siyasete kanalize etmeye mâtufl bir fıkradır. Bunu buraya koymaya, yerleştirmeye gayret etmek şöyle dursun, bence bunun aksi müeyyideler koymak yerinde olur kanaatindeyim. Binaenaleyh, görüyorsunuz ki, bu madde evvelâ kadını ile erkeği ile bir problem. Milyonlarca okul çağında bulunan gençliği ile büyük bir problem 40 bin köyü alâkadar etmesi bakımından problem, mahallelerin huzuru ve sükûnu bakımından bir problemdir! Ahmet Tahtakılıç'ın hakkı var. Çoğandır gündemde bu kanun yoktu, hemen dün karar verdik, yarından itibaren başlıyoruz, dedik. Bu kanunun bu maddesi üzerinde bütün arkadaşların esaslı şekilde durmaları son derece faydalıdır. Bendeniz düşündüklerimi şöyle hazırlıksız olarak sizlere arz etmiş bulunuyorum. Hümetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Reşit Ülker.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, hakikaten tasarının önemli 4 - 5 maddesinden birisi beçinci maddesidir. Bu madde hakkında görüşlerimi yüce huzuruza arz et-

meden evvel bir usul meselesini bu arada ifade etmek isterim:

Partiler Kanun tasarısı komisyondan geçtikten sonra ayrıca partiler arasında bir Komisyonda da görüşülmüş ve orada bir protokole bağlanmıştır. Her madde üzerinde biz elimizdeki komisyon metnine göre önergeler vermekte, konuşmalar yapmaktayız. Fakat partiler arası komisyonda hazırlanan metin ortaya çıkmakta, teknik bakımdan o metnin düzeltilmesi ve onun üzerinde konuşulması mümkün olmadığından karmakarışık bir durum içerisinde bu iş yürüyüp gitmektedir. Birçoğ arkadaş'ın z da bu partiler arasında tesbit edilen metnin sahibi değildir. Bu şekilde eksik bilgi ile iş görmekteyiz.

Benim ricam, hiç olmazsa özel suretle bunun basılması ve kolaylık olmak üzere arkadaşlarımıza dağıtılmasıdır. Yok böyle değilse, bu şekilde devam edeceksek o zaman komisyon lütfetsin, bu maddeleri komisyon benimsemesi şeklinde buraya getirsin, biz de onun üzerinde konuşalım. Bir karışık usul içinde konuşmanın mümkün olmadığı kanaatindeyim.

Muhterem arkadaşlar, Partiler Kanununda parti teşkilâtının yer alması iki türlü düşünülebilir. Ya bizim kanunumuzun yaptığı gibi teker teker teşkilâtları merkez teşkilâtının başlamak üzere aşğ'dan saymak veyahut da umumi bir anlatış içerisinde partilerin merkez teşkilâtları ve mahallî teşkilâtları vardır, bu teşkilâtlar şu şu kaidelere bağlı olması lâzımgelir şeklinde göstermek mümkündür. Bendenizin kanaatine göre, bu ikinci şekil ya i umumi hatlariyle parti teşkilâtlarının hangi esaslara uyulacağını kanun'la gösterilmesi daha uygundur. O bir şekilde tek tip parti yaratmaktayız. Netice itibariyle bütün partiler teşkilâtlarını kadar Türkiyede birbirlerine benzemek zorundadırlar.

Şimdi, kanun bunu getirmiştir. Bunu getirmesinin büyük zorlukları ortaya çıkmaktadır. Böyle geldiği için, yani burada teker teker teşkilât sayılmak zaruretine gidildiği için, mecburuz bucağ lâzım mıdır, ocak lâzım mıdır diye burada tasrih etmeye. Bu, ihtiyaçtan doğmaktadır. Böyle bir mü'âkâşaya girmek mecburiyetinde kalıyoruz.

Her ne hal ise kanun bu esas kabul etmiştir. Bu kanun Anayasanın emrettiği geçmiş

bir kanundur. Bunu savsaklamak hatırımızdan geçmez. Ama bu takdirde bâzı hukukî esasların bu maddede tesbitinde zaruret vardır.

Şimdi, getirilen maddede bendeniz bir başka açıdan eksiklik bulmaktayım. Bugün il ve ilçe teşkilâtı vardır. Sekiz numaralı Kanuna göre, ocak teşkilâtları ve bucak teşkilâtları kaldırılmıştır. Bendeniz bu kaldırma fiilini o gün de haklı bulmadım, bugün de haklı bulmak imkânına sahip değilim. Ocak ve bucak teşkilâtlarının kaldırılması fiilinin ne o gün ve de de bugün haklı olduğuna kaani değilim. O gün kaldırıldığı zaman gücümün yettiği kadar kalekimle bu teşkilâtları müdafaa ettim. Bunlar, bugünkü ulaştığımız merhaleyi hazırlayan teşkilâtlardı. Bunlar belki bir takım hakları suiistimal etmişlerdi ama, bu suiistimali yapanların yanında vatandaş haklarını alabildiğine koruyanlar da vardı. Binaenaleyh, onları kül halinde mahkûm edemedik, (Her koyun kendi bacağından asılır) fehvasınca onları teker teker kendi ef'alinden mesul edebilirdik, biz tüm olarak mesul ettik.

8 numaralı Kanuna göre demokrasinin aksadığına inanan bir arkadaşımızım. Demokrasi de bir partinin veya bir derneğin üyesi mutlaka kendi fikrini ve oyunu bir yerde kullanmak vazifesindedir, hakkındadır. Hakkıdır. 8 numaralı Kanuna göre siyasi hayatımız sakat, zararlı bir zeminden kaynağını almaktadır. 8 numaralı Kanuna göre mahallelerde ve köylerde toplantı yapıyor, toplantıya partiye kayıtlı üyeler çağırıyor.

Şimdi bu 8 numaralı Kanuna göre, orada toplanan kimseler hiçbir siyasi konuşma yapmıyorlar arkadaşlar. Hiçbir siyasi konuşma yapmaksızın, doğrudan doğruya ilçeye gidecek delegeleri seçiyorlar. Seçim, iki veya daha çok insan arasında faaliyetleri ile ortaya çıkmış olanların seçilmeleri demektir. Burada ne bir faaliyet, ne bir tenkid olmaktadır ki; her hangi bir seçime ölçü olacak esas olmadığından dolayı ilçe kongresini elde etmek istiyen gruplar bazan 5 kişi ile ilçeye gidecek 25, 30, 35 delegeyi seçtiriyorlar ve öyle bir teşkilât çıkıyor ki, öyle delegeler çıkıyor ki, öbür tarafta canını, varlığını demokrasiye, siyaset hayatına vermiş insan dururken, hiç haberi olmayıp partiye sırf bugününü temin etmek için kaydolmuş şahıslar

ki, o onlara da, usulüne göre kaydı yaptırdığı için partili değilsiniz, diyemeyiz onlarla bir ilçe kongresi... Ondan sonra yukarıya doğru bu teşkilât gidiyor. Arkadaşlar, bu demokrasiye tamamen aykırıdır ve biz güzel sözler içerisinde bir partiler kanunu kurarken kanun esas kaynağını halktan alıyor, diyoruz. Halktan gelen kaynağını biz betonarme mahfazanın içinde istediğimiz gibi şekle sokuyoruz.

Binaenaleyh, realite burada, hukuk prensipleri de şunu emretmektedir. Hukuk prensiplerine göre mahallî taazzuvarlar o şekilde düzenlenmelidir ki, münferit üyelerin partinin irade teşekkülüne münasip ölçüde iştiraki mümkün olsun. Bu, henüz kabul edilmeyen Alman Partiler kanunu tasarısındaki bu işle ilgili maddedir. Her üye partinin irade teşekkülüne mütenasip bir ölçüde iştirak etmek zaruretindedir.

İşte bu sebebe dayanarak bendeniz, hiç olmazsa bucak teşkilâtının kurulmasını (Burada Sayın Tahsin Demiray ile birleşiyoruz, başka noktalardan hareket ederek bir noktaya geliyoruz) hiç olmazsa bucak teşkilâtının kurulmasını ve bucak kongresinde o bucağa bağlı mahallelerin ve köylerin hakiki partili üyelerinin buraya katılmalarını ve raporun okunmasını ve bu rapor okunduktan sonra hakikaten partiye hizmet etmiş ve etmemiş insanların buradaki kütle tarafından ve bütün âme hizmetleri üzerindeki fikirleri de söylenmek suretiyle partinin genel başkanına, Başbakanına, Cumhurbaşkanı kadar ilgilendiren siyasi fikirlerini de dökmek suretiyle, bu, yani ilk kaynak olan tek üyenin siyasi hakkının muhafazası zaruretine inanıyorum ve bunu bir Anayasa zarureti olarak görüyorum.

Nitekim, Cemiyetler Kanununun üstünde daha geniş bir hukuk kaynağı olan Medeni Kanuna göre cemiyet üyelerinin birtakım hakları vardır. Bunlar rey hakkıdır, istifa hakkıdır, cemiyetin gayesini korumak hakkıdır, cemiyetin nizamını ve üyelik haklarını korumak hakkıdır ve nihayet genel kurulu toplantıya çağırma hakkıdır. Yani bu hukuk literatüründe bir dernek üyesinin sahibolması lâzımgelen açık, sarıh, üzerinde münakaşa olmıyan haklardır. Bu hakka istinaden her âzanın cemiyet toplantılarına hususiyile genel toplantılarına ve orada yapılan görüşmelere iştirak ederek alınacak ka-

rarlarda kendi düşüncelerini bildirmek ve bu hususta rey vermek hakkı vardır. Binaenaleyh, bugünkü tatbikat ve bu kanunla muhafaza edilmek istenilen tatbikat, hukuk esaslarına bu noktadan da aykırı bulunmaktadır.

Nihayet şunu da ifade etmek lâzımgelir ki; bütün siyasi partiler dernek kurma hakkından kaynaklarını alırlar. Dernek kurma hakkını kabul edince bunun ismi ocak olur veya başka bir şey olur. Biz hep mahallî idare teşkilâtına bağlamışız. Dernek kurarken bunları mutlaka aşağıdaki idari teşkilâta bağlamamız şart değildir. Nitekim Anayasamızda illerin bir araya getirilerek daha büyük üniteler teşkil edilmesi de öngörülmüştür. Yani demek istiyorum ki, bununla, biz şimdiye kadar geleneklerimizle hep idari taksimatı esas almış bulunuyoruz. Ama bu kanun daha serbest bir esası burada kabul etmiş olsaydı, her parti kendine göre birtakım teşkilât yapmak hakkına sahibolacaktı. Meselâ üç veya beş vilâyeti birleştirip ona göre bir teşkilât veya ocağı açmamak, bir siyasi parti kendi görüşüne göre ocak açmamak üyelerinin takdirine göre de bunu ayarlıyabilir veya başka türlü bir usul düşünülebilirdi. Bununla netice olarak şunu demek istiyorum : Dernek kurma hakkını kabul ettiğimiz takdirde bu hakkın tabii neticesi olarak o derneğin şu kadar şubesi, şu kadar teşkilâtı olur veya olmaz, bunun üzerinde bir tahdide gitmemizin doğru olmadığı kanaatini taşıırım.

Muhterem arkadaşlar, burada getirilen partiler arasında tesbit edilen metinde ilçeye kadar resmî teşkilât tanınmaktadır. İl merkez organı, il ve ilçe resmî teşkilâtı tanınmaktadır. Ondan sonrasını partilerin tüzüklerine göre o parti isterse kuracaktır, isterse kurmayacaktır. Bendenizin okuduğu bu tabii, belki başka türlü de vardır. Ben okuyorum, okuduğum şekilde anlatıyorum :

Madde 5. — Siyasi partilerin teşkilâtı, merkez organları ile il ve ilçe teşkilâtlarından ve parti tüzüklerinin bucağ ve köy veya mahallelerde öngördüğü teşkilâtlar ile...»

Yani bunların bir kısmı mecburi teşkilât oluyor, o birleri de bir nevi ihtiyari teşkilât oluyor. Bunların farkı nerede olacaktır? Bunların farkı, seçim kanunlarına göre teşkilât kurup kurma meseleleri ileri sürüldüğü zaman nazarı itibara alınacak esaslardır.

Bu sebeple bendeniz demin arz ettiğim gerekçeyle bucağ teşkilâtını da resmî teşkilât arasına, yani tüzüklere göre değil, maalemkî tasvibetmediğim bu yola gittik, teker teker tasrih etmekteyiz, saymaktayız, saydığımız takdirde bucağ teşkilâtının da buraya alınmasında zaruret olduğu kanaatindeyim.

Sayın Tahsin Demiray arkadaşımız, ittihat ve terakkiye ve ondan sonra Cumhuriyet Halk Partisine temas ettiler ve Cumhuriyet Halk Partisi teşkilâtının bir yakın komşumuzda da mevcudolduğunu ifade ettiler. Evvelâ İttihat ve Terakki ve Cumhuriyet Halk Partisi Türkiye'nin siyasi hayatında, veya siyaset zincirinde veya Türkiye'nin tarihinde yerlerini almış teşekküllerdir. Üzerinde lehte söylenir, aleyhte söylenir, fakat Türkiye'nin şu noktaya gelmesinde bu teşekküllerin büyük hizmetlerini inkâra imkân yoktur. Eğer bir İttihat ve Terakki fırkası olmasaydı ki, hizmet etmiş başka fırkalar da vardır, fikir efkârının, fikir havasının ortamının yaratılmasına, onlar da İttihat ve Terakkinin karşısında, onun gibi hizmet etmişlerdi eğer zincirimiz'in o halkası olmasa idi, bugün bu zincir vücut bulmazdı. Binaenaleyh, onları tarihin içerisinde tebeil etmemiz lâzımgelir.

C. H. P. nin teşkilâtını bütün Türkiye'ye yaymasına gelince; sonradan ayrılan'ard'ı dâhil, 45 den evvel bütün Türk Milletinin bir arada ve Atatürk'e yardımcı olarak Türk devrimlerinin, Türk halkına ulaştırmak amacıyla kurmuş olduğu bir teşkilât olarak, tıpkı biraz evvel söylediğim ittihat ve terakki fırkası ile diğer siyasi teşekküller - ki onlarında haklarını yememek lâzımdır o da tarihî görevini yapmıştır - arasında benzerlik olabilir, o benzerlikler kendi şartları içinde mütalâa edilir. Fakat bugün Türkiye bu noktaya, bu hür ve demokratik hava içine girmiş olduğuna göre, bu teşkilâtın başarılı olduğunu söylemek mümkündür.

Kadın ve gençlik kollarına gelince : Bu teşkilâtlar kadımla, erkeğin ayrılmasından doğmuş değildir. Bugün dahi partiler içinde böyle değildir. Nitekim bu teşkilât Demokrat Parti içinde de vardı. Demokrat Parti gençlik kolları 1953 te kurulmuştur. Tüzüğü, bendenizin koleksiyonlarında vardır. Bir iki sene kadar devam etmiş, 1959 da kadın kolları geniş bir faaliyete girmiştir. Demokrat Parti gibi diğer

siyasi partiler de bunu tasvibetmişlerdir. Bu şu şeydir kaynağını alır? Kadın kolları 1906 senesinde İngiltere'de kurulmuştur, tıpkı bizdeki gibi, tahmin ediyorum, menşei de orası olacak, gerek genç demokratlar, gerek gençlik kollarının kaynağı, İngiltere olduğunu zannediyorum. Çünkü elimizde olan nizamnameler onların teşkilâtına benziyor. Kadınlar da, gençler de partinin üyesidirler. Fakat kadınların kendi aralarında daha iyi faaliyet gösterebildikleri kabul edildiği için, hem parti üyeliği sıfatını taşırlar, anateskilâtta hizmet ederler, hem de kadınlarla birlikte kadın kolunu teşkil ederler, beraberce çalışırlar, sosyal hizmetlerde ve sairede...

Gençler de böyledir. Gençlerin yaşlılarla bir araya gelmesi bir arada oturması vâkıdır. Biz bunu biliriz, yaşlılarla bir araya geldik. Bir tarafta yaz günü deniz durur, bir araya toplarız, oradaki arkadaşlar harbe girmişler, harbden çıkmışlar, orada saatlerce hikâye anlatırlar. Tabii ruhumuz sıkılır. Bir noktaya kadar hoşumuza gider, ondan sonra ruha bir sıkıntı çöker 1300 de şu olmuştu, bu cephe de şöyle olmuştu. Bunun gibi sebeplerden dolayı gençler kendi akranları ve emsalleriyle bir arada bulunması bakımından meşgul olabilecekleri sahalarda bakımından ve esas siyaset hayatına yetişmek bakımından ayrı kollar kurmuşlardır. Tabiidir ki bunları biz icadetmiş değiliz. Bunlar demokrat memleketlerde kurulmuş, yıllardır tatbikatı görülmüş teşekküllerdir. Binaenaleyh bunların burada teşkilât olarak yer alması kadar tabii hiçbir şey yoktur.

Kara gömleklili teşkilâtına benzetmeye gelince: Bununla hiç alakasını görmüyorum. Eğer bir gençlik teşekkülünün başına kötü bir iktidar gelir ve bütün Anayasa müesseselerini bir kara gömleklili istikametine sokabilirse, gücü yeterse, inandırmaya muvaffak olursa o yola da girilebilir.

İtalya'da hangi tarihi şartlar içinde, Almanya'da hangi tarihi şartlar içinde oldu? Bir milliyetçi cereyan, ezilmiş, bir muharebeden bitap çıkmış bir memleketin şartları içinde böyle bir yola gidilebilir.

Bendenizin kanaatine işte asıl partiler kanununun getirilmesinin sebebi, (arka maddelerde

bununla ilgili hükümler vardır, işaret taşınmak, teşkilât kurmamak ve saire yasaklar vardır) bu gençlik teşkilâtının, bütün parti teşkilâtlarının kötü yola giderek bir Nazi Partisi, bir Faşist partisi olmasını temine çalışmaktır. Bu kanun başından sonuna kadar gaye budur.

Muhterem arkadaşlarım, ben arz ettiğim hususla alâkalı olarak takririmi sunuyorum, Hakikaten mahallelerde ocak dediğimiz teşkilât gerekiyorsa, şartları varsa, bir parti istiyorsa, ihtiyari bırakıldığı takdirde, bunu kurabilir. Ahmet Tahtakılıç arkadaşımın da, diğer arkadaşlarının da ifade ettiği gibi, bu insanların fenalığından değil, ona örnek olan insanların tutumuna bağlı bir şeydir. Eğer biz partizanlığı alabildiğine körüklersek, alabildiğine örnekleriyle yaparsak, alabildiğine burada birbirimize kötü muamele edersek, emin olun ki, bu bizim yaptığımız hareketler, ocak da kurmasak, her köyde ve mahallede bizi seven tutan adamlarımız vardır, onlar tarafından kendiliğinden yapılır. Bu oraya bir levha asmak, bir bayrak asmakla olacak bir şey değildir. Biz burada partizanlığa başlayalım, köylerde de partizanlık başlar, ister ocak kurun, ister bucak. Eğer biz burada kötü hareket yapmazsak, bu ana esaslara riayet edersek birbirimizi kontrol eder, birimize imkân verirse, önlemeye çalışırsak aşağıda da bunun olmasına imkân yoktur. Hepinizi saygı ve sevgi ile selâmlarım.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ GÖŞKUN KIRCA (İstanbul) — Söz istiyorum, efendim. («Yarın daha kalabalıkta konuşun» sesleri):

BAŞKAN — Sayın Kırca arkadaşlar sizin yarın devam etmenizi istiyorlar. Kalabalığın Komisyonun mütalâasını işitmesi daha iyi olur.

Açık oylamaların neticelerini arz ediyorum, efendim.

Ege Üniversitesinin 1961 bütçe yılı Kesinhesap kanununun oylamasına, (247) arkadaşımız katılmış, (289) kabul, (2) ret, (6) çekinir, oy çıkmıştır. Böylece tasarı kabul edilmiştir.

Ege Üniversitesi 1962 bütçe yılı Kesinhesap kanun tasarısına (245) oy kullanılmış, (238) kabul, (1) ret, (6) çekinir oy çıkmış, tasarı kabul edilmiştir.

İstanbul Üniversitesi 1961 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısına (246) arkadaşımız oy

M. Meclisi B : 73 11 . 3 . 1965 O : 1

vermiş, (240) kabul, (1) ret, (5) çekinse oy çıkmıştır. Böylece kanun tasarısı kabul edilmiştir.

İstanbul Üniversitesi 1962 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısının oylamasına (244) arkadaşımız katılmış, (237) kabul, (2) ret, (5) çekinse oy çıkmıştır. Böylece tasarı kabul edilmiştir.

Kat mülkiyeti kanun tasarısının oylamasına (245) arkadaşımız katılmış, (242) kabul, (3) çe-

kinse oy çıkmıştır. Böylece tasarı Meclisimizce kabul edilmiştir. Memlekete hayırlı uğurlu olsun.

Vaktin gecikmiş olması dolayısıyla 12 Mart 1965 Cuma günü saat 15,00 te toplanılmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati: 18,50

Ege Üniversitesi 1961 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarisına verilen oylarin sonucu

(Kabul edilmiştir.)

Üye sayısı : 450
Oy verenler : 247
Kabul edenler : 239
Reddedenler : 2
Çekinseler : 6
Oya katılmayanlar : 190
Açık üyelıklar : 13

[Kabul edenler]

ADANA

Hasan Aksay
Yusuf Aktimur
Mehmet Geçioğlu
Ahmet Karamüftüoğlu
Melih Kemal Küçükte-
pepınar
Cavit Oral
Ahmet Savrun

ADİYAMAN

Arif Atalay
Mahmut Deniz
AFYON KARAHİSAR
Asım Yılmaz

AĞRI

Nevzat Güngör
Kerem Özcan
Rıza Polat

AMASYA

Reşat Arpacıoğlu

ANKARA

İsmail Rüşti Aksal
Burhan Apaydın
Fuat Börekçi
Bülent Ecevit
Muhlis Ete
İsmail Gence
İbrahim İmirzalıoğlu
Emin Paksüt
Zühtü Pehlivanlı
İlyas Seçkin
Ferhat Nuri Yıldırım

ANTALYA

Etem Ağva
İhsan Ataöv
Hasan Fehmi Boztepe
Nihat Su

ARTVİN

Nihat Ata
Sabit Osman Avcı
Saffet Eminagaoglu

AYDIN

Orhan Apaydın
Hilmi Aydınçer
Melâhat Gedik
Reşat Özarda
İsmet Sezgin

BALIKESİR

Kaya Bulut
Gökhan Evliyaoğlu
Fennî İslimyeli
Cevat Kanpulat
Ahmet İhsan Kırmımlı
Mehmet Tiritioğlu
Cihat Turgut

BİLECİK

Şadi Binay

BİNGÖL

Halit Rıza Ünal

BOLU

Zeki Baltacıoğlu
Ahmet Çakmak
Turgut Çulha
Kâmil İnal

BURDUR

Mehmet Özbey

BURSA

Hikmet Akalın
Edip Rüşti Akyürek
İbrahim Öktem
Mustafa Tayyar
Ziya Uğur
İsmail Yılmaz
Baha Cemal Zağra

ÇANAKKALE

Ahmet Nihat Akay
Burhan Arat
Şefik İnan
Refet Sezgin

ÇANKIRI

Kâzım Arar
Rahmi İnceler
Şaban Keskin

ÇORUM

Nuri Ahıskalıoğlu
Hilmi İncesulu
Neemi Ökten

DENİZLİ

Sinan Bosna
Mehmet Çobanoğlu
İbrahim Kocatürk
Remzi Şenel

DIYARBAKIR

Adnan Aral
Şehmuz Arslan
Vefik Piriñçioğlu
Alp Doğan Şen

EDİRNE

Talât Asal
İlhami Ertem
Nazmi Özogul

ELAZIĞ

Nuretin Ardıçoğlu
Naci Güray
Hürrem Müftügil

ERZİNCAN

Hüsamettin Atabeyli
Zeynel Gündoğdu
Sadık Perinçek
Naci Yıldırım

ERZURUM

Turhan Bilgin
Nihat Diler
Cevat Dursunoğlu
Adnan Şenyurt
Tahsin Telli

ESKİŞEHİR

Aziz Zeytinoglu

GAZİANTEP

Osman Orhan Bilen

GİRESUN

İbrahim Etem Kılıç-
oğlu

GÜMÜŞANE

Neemeddin Küçükler
Nureddin Özdemir
Sabahattin Savacı

HAKKARİ

Ahmet Zeydan

HATAY

Bahri Bahadır

İÇEL

Mazhar Arıkan

İSPARTA

Ali İhsan Balım
Sadettin Bilgiç

İSTANBUL

İbrahim Abak
Tahsin Demiray
Saadet Evren
Fahrettin Kerim Gökay
Muhiddin Güven
Ali Coşkun Kırcı
Ahmet Oğuz
Vahyi Özarar

İsmail Hakkı Tekinel
Hüsamettin Tiyaşan
Reşit Ülker

İZMİR

Osman Sabri Adal
Seref Bakıık
Necip Mirkelâmoğlu
Kadri Özek

KARS

Necmettin Akan
Lâtif Aküzüm
Hasan Erdoğan
Kemal Güven
Kemal Okyay
Rıza Yalçın

KASTAMONU

Sabri Keskin
Osman Zeki Oktay
İsmail Hakkı Yılanlı-
oğlu

KAYSERİ

Abdülhalim Aras
Turhan Feyzioğlu
Mehmet Göker
Hüsamettin Gümüşpala
Vedat Ali Özkan
Mehmet Yüceler

KIRKLARELİ

Fikret Filiz
KIRŞEHİR
Memduh Erdemir
Halil Özmen

KOCAELİ

Şahabettin Bilgisu
Nihat Erim
Hâldan Kısayol

KONYA

Selçuk Aytan
Ahmet Gürkan
İhsan Kabaday
Ömer Kart

Mekki Keskin
Rüştü Özal
Fakih Özfakih
Fakih Özlen

Vefa Tanır
Cahit Yılmaz
KÜTAHYA

Ali Erbek
Rauf Kıray
Sezai Sarpaşar
MALATYA

II. Avni Akşit
Nurettin Akyurt
Mehmet Delikaya
İsmet İnönü

MANİSA

Neriman Ağaoğlu
Süleyman Çağlar
Şevket Raşit Hatipoğlu
Yakup Kadri Karaos-
manoğlu

Nusret Köklü
HİLMİ OKÇU
Yakup Yakut
Nahit Yenişehirlioğlu
MARAS

Kemal Bağcıoğlu
Kemalî Bayazıt
Hasan Fehmi Evliya
Ali Hüdayioğlu
Enver Kaplan
Adnan Karaküçük

MARDİN

Mehmet Ali Arıkan
Esat Kemal Aybar
Vahap Dizdaroğlu
Talât Oğuz

MUĞLA

Adnan Akarca
Hilmi Baydur
Cevdet Oskay

Turan Şahin
İhsan Tekinalp
NEVŞEHİR
Ramazan Demirsoy
Ali Baran Numanoğlu

NİĞDE

Ruhi Soyer
ORDU

Refet Aksoy
Ferda Güley
Şadi Pehlivanoglu
RİZE

Erol Yılmaz Akçal
Arif Hikmet Güner
Cevat Yalçın
SAKARYA

Ekrem Alican
Nuri Bayar
Yusuf Ulusoy
SAMSUN

Mehmet Başaran
Nurettin Ceritoğlu
Fevzi Ceylân
Bahri Cömert
Kâmrân Evliyaoğlu
Hâmit Kiper
Osman Şahinoğlu

SİİRT

Cevdet Aydın
Süreyya Öner
Adil Yaşa

SİNOP

Mustafa Kaptan

Cemil Karahan
SİVAS

Adil Altay
Rahmi Çeltekli
İbrahim Göker
Sebati Hastaoğlu
Ahmet Kangal
Cevad Odyakmaz

Güner Sarısözen
Tahsin Türkay
Mahmut Vural
TEKİRDAĞ

Hayri Mumcuoğlu
TOKAT

Mehmet Kazova
Zeyyat Kocamemi
Bekir Şeyhoğlu
TRABZON

Ekrem Dikmen
Ahmet Şener
Ali Rıza Uzuner
Zeki Yağmurdereli
TUNCELİ
Fethi Ülkü

URFA

Osman Ağan
Atalay Akan
Kemal Badıllı
Kadri Eroğan
Bekir Sâmi Karahani
Sabri Kılıç

UŞAK

İbrahim Bulanalp
Ahmet Tahtakılıç
VAN
İhsan Bedirhanoglu

YOZGAT

İsmet Kapısız
Mustafa Kepir
Turgut Nizamoglu

ZONGULDAK

Ahmet Fuat Ak
Kenan Esengin
Feyzi Fırat
Ramiz Karakaşoğlu
Sadık Tekin Müftüoğlu
Mehmet Ali Pestilci
Yusuf Ziya Yücebilgin

[Reddedenler]

ANKARA

Nihat Berkkan

ÇORUM

Muzaffer Dündar

[Çekinserler]

AFYON KARAHİSAR

Halûk Nur Bâki

ÇORUM

İhsan Tombuş

ESKİŞEHİR

İbrahim Cemalçılar

İÇEL

Yahya Dermancı

KIRŞEHİR

Ahmet Bilgin

NİĞDE

Asım Eren

[Oya katılmıyanlar]

ADANA

Ali Bozdoğanoglu

Kasım Gülek

Kemal Sarıbrahimoğlu

İbrahim Tekin

Ahmet Topaloğlu (B.)

ADİYAMAN

Mehmet Özbay

Ali Turanlı

AFYON KARAHİSAR

Veli Başaran

Hasan Dincer (B.)

Şevki Güler

Mehmet Turgut (B.)

Şükrü Yüzbaşıoğlu

AMASYA

Mustafa Kemal Karan

İsmail Sarıgöz

Nevzat Şener

ANKARA

Hüseyin Ataman (B.)

Raif Aybar

Osman Bölükbaşı

Mustafa Kemal Erko-

van

İbrahim Sıtkı Hatip-

oğlu

İhsan Köknel

Mehdi Miçeoğlu

Ahmet Üstün

Abdülhak Kemal Yörük

ANTALYA

Ömer Eken

Rafet Eker

Nazmi Kerimoğlu

AYDIN

Mustafa Şükrü Koç

Nedim Müren

BALIKESİR

Cihat Bilgehan (B.)

Ahmet Aydın Bolak

Mithat Şükrü Çavdar-
oğlu

Süreyya Koç

BİLECİK

Orhan Tuğrul

BİNGÖL

M. Sıddık Aydar

BİTLİS

Nafiz Giray

Müşak Okumus

BOLU

Kemal Demir

Fuat Ümit

BURDUR

Fethi Çelikbaş

Nadir Yavuzkan

BURSA

Sadrettin Çanga

Ekrem Paksoy

Cevdet Perin

Ahmet Türkel

ÇANAKKALE

Süreyya Endik

ÇANKIRI

Nurettin Ok (Bşk. V.)

ÇORUM

Abdurrahman Güler

Faruk Küreli

DENİZLİ

İsmail Ertan

Hüdei Oral (İ.)

Atıf Sohoğlu

DIYARBAKIR

Yusuf Azizoglu (İ.)

İlmi Gildogan

Recai İskenderoglu (B.)

EDİRNE

Süleyman Bilgen (İ. Ü.)

Fahir Girittioğlu

ELAZIĞ

Ömer Faruk Sanaç

Kemal Satır

ERZURUM

Ertuğrul Akça

Gıyasettin Karaca

Şerafettin Komuray

ESKİŞEHİR

Şevket Asbuoğlu

Ertuğrul Gazi Sakarya

Seyfi Öztürk (B.)

Celâlettin Uzer

GAZİANTEP

Muzaffer Canbolat

Ali İhsan Göğüş

Hüseyin İncioğlu

Kudret Mavitan

Mithat San (B.)

Süleyman Ünlü

GİRESUN

Ali Cüceoğlu

Mustafa Kemal Çilesiz

Nizamettin Erkmen

Ali Köymen

Naim Tirali

GÜMÜŞANE

İlalis Bayramoğlu

HATAY

Ali Muhsin Bereketoğ

Abdullah Cilli

Ahmet Sırrı Hocaoğlu

Şekip İnal (B.)

Sâki Zorlu

İÇEL

Mehmet Ali Arslan

Burhan Bozdoğan

Celâl Kılıç

Sadık Kutlay

İhsan Önal

İSPARTA

Lokman Başaran

İSTANBUL

Ziya Altınoglu

Çihad Baban

Suphi Baykam

Ferruh Bozbeyleli

(Bşk. V.)

Nurettin Bulak

Ratip Tahir Burak

Ömer Zekâi Dormaa

(B.)

Orhan Eyüboğlu

Hilmi Oben

Oğuz Oran

Şahabettin Orhon

Naci Öktem

İlhami Sancar

Sevim Sarper

Sabri Vardarlı

Abdurrahman Yazgan

Malik Yolaç

Zeki Zeren

İZMİR

Şükrü Akkan

Mehmet Ali Aytaş

Muzaffer Döşemeci

Ali Naili Erdem (B.)

Arif Ertunga

İhsan Gürsan (B.)

Ziya Hanhan

Saim Kaygaa

Nihad Kürşad

Şinasi Osma

Mustafa Uyar

Lebit Yurdoğlu

KARS

Kemal Kaya

Sırrı Öktem

Bahtiyar Vural

KASTAMONU

Avni Doğan

Fethi Doğançay

İhsan Şeref Dura

Ali Özdikmenli

KAYSERİ

Mehmet Sağlam

Bahri Yazır

KIRKLARELİ

Abdurrahman Altuğ
Mehmet Alâeddin Eriş
Hasan Tahsin Uzun

KOCAELİ

Süreyya Sofuoğlu

KONYA

Kemal Ataman
İrfan Baran (B.)
Kadircan Kaflı
Abdüssamet Kuzucu
Faruk Sükan (B.)
Sait Sina Yücesoy

KÜTAHYA

Ahmet Bozbay
Mehmet Kesen
Sadrettin Tosbi

MALATYA

Ahmet Fırat
Halit Ziya Özkau

MANİSA

Muammer Erten
Hürrem Kubat

MARDİN

Şevki Aysan
Seyfi Güneşan

MUŞ

Sait Mutlu
Sami Öztürk

NEVŞEHİR

Halit Fikret Aka

NİĞDE

Mehmet Altınsoy (B.)

Haydar Özalp

Öğuzdemir Tüzün

ORDU

Yusuf İzzettin Ağaoğlu

Ata Bodur

Orhan Naim Hazineda

Arif Hikmet Onat

Ata Topaloğlu

RİZE

Fuad Sirmen (Başkan)

SAKARYA

Burhan Aklağ

Muslihittin Güner

Hani Tezkan

SAMSUN

Ali Fuat Aınşan
Fevzi Geveci
İlyas Kılıç
Hüseyin Özalp

SİİRT

Hayrettin Özgen

SİNOP

Mahmut Alicanoğlu
Haşim Tarı (İ.)

SİVAS

Rahmi Günay
Reşat Turhan

TEKİRDAĞ

Turhan Kut
Fethi Mahramlı
Orhan Öztrak

TOKAT

Sahabattin Baybura
H. Ali Dizman

Reşit Önder

Ali Rıza Ulusoy (İ.)

TRABZON

Ali Şakir Ağanıoğlu
Selâhattin Güven
Nazmi Ökten
Kâmuran Ural

TUNCELİ

Vahap Kışoğlu

URFA

Celâl Öncel

UŞAK

Ali Rıza Akbıyıkıoğlu

VAN

Muslih Görentaş (İ. Ü.)
Şükrü Köserreisioğlu

YOZGAT

İsmail Hakkı Akdoğan
(B.)
Celâl Sungur
Veli Uyar

[Açık üyelikler]

Aydın	1	Kocaeli	1
Erzurum	1	Manisa	1
Hatay	1	Muş	1
İsparta	1	Trabzon	1
İstanbul	1	Zonguldak	2
İzmir	2		
		Yekûn	13

Üye sayısı : 450
Oy verenler : 245
Kabul edenler : 238
Reddedenler : 1
Çekinseler : 6
Oya katılmayanlar : 192
Açık üyelikler : 13

[Kabul edenler]

ADANA
Hasan Aksay
Yusuf Aktimur
Mehmet Geçioğlu
Ahmet Karamüftüoğlu
Melih Kemal Küçükte-
pepınar
Cavit Oral
Ahmet Savrun
ADİYAMAN
Arif Atalay
Mahmut Deniz
AFYON KARAHİSAR
Asım Yılmaz
AĞRI
Nevzat Güngör
Kerem Özcan
Rıza Polat
AMASYA
Reşat Arpacıoğlu
ANKARA
İsmail Rüştü Aksal
Burhan Apaydın
Fuat Börekçi
Bülent Ecevit
Muhlis Ete
İsmail Gence
İbrahim İmirzalıoğlu
Emin Paksüt
Zühtü Pehlivanlı
İlyas Seçkin
Ferhat Nuri Yıldırım
ANTALYA
Etem Ağva
İhsan Ataöv
Nihat Su

ARTVİN
Nihat Ata
Sabit Osman Avcı
Saffet Eminağaoğlu
AYDIN
Orhan Apaydın
Hilmi Aydınçer
Melâhat Gedik
Reşat Özarda
İsmet Sezgin
BALIKESİR
Kaya Bulut
Gökhan Evliyaoğlu
Fennî İslimyceli
Cevat Kanpulat
Ahmet İhsan Kırımlı
Mehmet Tiritioğlu
Cihat Turgut
BİLECİK
Şadi Binay
BİNGÖL
Halit Rıza Ünal
BOLU
Zeki Baltacıoğlu
Ahmet Çakmak
Turgut Çulha
Kâmil İnal
BURDUR
Mehmet Özbey
BURSA
Hikmet Akalın
Edip Rüştü Akyürek
İbrahim Öktem
Mustafa Tayyar
Ziya Uğur
İsmail Yılmaz
Baha Cemal Zağra

ÇANAKKALE
Ahmet Nihat Akay
Burhan Arat
Şefik İnan
Refet Sezgin
ÇANKIRI
Kâzım Arar
Rahmi İnceler
Şaban Keskin
ÇORUM
Nuri Ahıskaloğlu
Muzaffer Dünder
Hilmi İncesulu
Neemi Ökten
DENİZLİ
Sinan Bosna
Mehmet Çobanoğlu
İbrahim Kocatürk
Remzi Şenel
DIYARBAKIR
Adnan Aral
Şehmus Arslan
Vefik Pirinçcioğlu
Alp Doğan Şen
EDİRNE
Talât Asal
İlhami Ertem
Nazmi Özağul
ELAZIĞ
Nurettin Ardıçoğlu
Naci Güray
Hürrem Müftügil
ERZİNCAN
Hüsamettin Atabeyli
Zeynel Gündoğdu
Sadık Perinçek
Naci Yıldırım

ERZURUM
Turhan Bilgin
Nihat Diler
Cevat Dursunoğlu
Adnan Şenyurt
Tahsin Telli
ESKİŞEHİR
Aziz Zeytinoğlu
GAZİANTEP
Osman Orhan Bilen
Kudret Mavitan
GİRESUN
İbrahim Etem Kılıçoğlu
GÜMÜŞANE
Neemeddin Küçükör
Nureddin Özdemir
Sabahattin Savaei
HAKKARİ
Ahmet Zeydan
HATAY
Bahri Bahadır
İÇEL
Mazhar Arıkan
İSPARTA
Ali İhsan Balım
Sadettin Bilgiç
İSTANBUL
İbrahim Abak
Tahsin Demiray
Saadet Evren
Fahrettin Kerim Gökay
Muhiddin Güven
Ali Coşkun Kırcı
Ahmet Oğuz
Vahyi Özarar
İsmail Hakkı Tekinel

Hüsamettin Tiyaşan
Reşit Ülker
İZMİR
Osman Sabri Adal
Şeref Bakşık
Necip Mirkelâmoğlu
Kadri Özek
KARS
Necmettin Akan
Lâtif Aküzüm
Hasan Erdoğan
Kemal Güven
Kemal Okyay
Rıza Yalçın
KASTAMONU
Sabri Keskin
Osman Zeki Oktay
İsmail Hakkı Yılanlıoğlu
KAYSERİ
Abdülhalim Aras
Turhan Fevziöğlu
Mehmet Göker
Hüsamettin Gümüspala
Vedat Âli Özkan
Mehmet Yüceler
KIRKLARELİ
Fikret Filiz
KİRŞEHİR
Ahmet Bilgin
Memduh Erdemir
Halil Özmen
KOCAELİ
Şahabettin Bilgisu
Nihat Erim
Hâldan Kısayol
KONYA
Selçuk Aytan
Ahmet Gürkan
İhsan Kabadayı
Ömer Kart
Mekki Keskin

Rüştü Özal
Fakih Özfakih
Fakih Özlen
Vefa Tanır
Cahit Yılmaz
KÜTAHYA
Ali Erbek
Rauf Kıray
Sezai Sarpaşar
MALATYA
H. Avni Akşit
Nurettin Akyurt
Mehmet Delikaya
İsmet İnönü
MANİSA
Neriman Ağaoğlu
Süleyman Çağlar
Şevket Raşit Hatipoğlu
Yakup Kadri Karaos-
manoğlu
Nusret Köklü
Hürrem Kubat
Yakup Yakut
Nahit Yenişehirliöğlu
MARAŞ
Kemal Bağcıoğlu
Kemalî Bayazıt
Hasan Fehmi Evliya
Ali Hüdaiöğlu
Enver Kaplan
Adnan Karaküçük
MARDİN
Mehmet Ali Arıkan
Esat Kemal Aybar
Vahap Dizdaröğlu
Talât Oğuz
MUğLA
Adnan Akarca
Hilmi Baydur
Cevdet Oskay
Turan Şahin

İlhan Tekinalp
NEVŞEHİR
Ramazan Demirsoy
Ali Baran Numanoğlu
NİGDE
Ruhi Soyer
ORDU
Refet Aksoy
Ferda Güley
Şadi Pehlivanöğlu
RİZE
Arif Hikmet Güner
Cevat Yalçın
SAKARYA
Ekrem Alican
Nuri Bayar
Yusuf Ulusoy
SAMSUN
Nurettin Ceritoğlu
Fevzi Ceylân
Bahri Cömert
Kâmran Evliyaoğlu
Hamit Kiper
Osman Şahinoğlu
SİRT
Cevdet Aydın
Süreyya Öner
Adil Yaşa
SİNOP
Mustafa Kaptan
Cemil Karahan
SİVAS
Adil Altay
Rahmi Çeltekli
Sebati Hastaoğlu
Ahmet Kangal
Cevad Odyakmaz
Güner Sarısözen
Tahsin Türkay
Mahmut Vural

TEKİRDAğ
Hayri Mumcuöğlu
TOKAT
Mehmet Kazova
Zeyyat Kocamemi
Bekir Şeyhoğlu
TRABZON
Ekrem Dikmen
Ahmet Şener
Ali Rıza Uzuner
Zeki Yağmurdereli
TUNCELİ
Fethi Ülkü
URFA
Osman Ağan
Atalay Akan
Kemal Badıllı
Kadri Eroğan
Bekir Sami Karahanlı
Sabri Kılıç
UŞAK
İbrahim Bulanalp
Ahmet Tahtakılıç
VAN
İhsan Bedirhanöğlu
YOZGAT
İsmet Kapsız
Mustafa Kepir
Turgut Nizamoğlu
ZONGULDAK
Ahmet Fuat Ak
Kenan Esengin
Feyzi Fırat
Ramiz Karakaşoğlu
Sadık Tekin Müftüoğlu
Mehmet Ali Pestilci
Yusuf Ziya Yücebilgin

[Reddeden]

ANKARA
Nihat Berkkan

[Çekinseler]

AFYON KARAHİSAR

Halûk Nur Bâki

ANTALYA

Hasan Fehmi Boztepe

ÇORUM

Ihsan Tombuş

ESKİŞEHİR

İbrahim Cemalcılar

İÇEL

Yahya Dermaner

NİGDE

Asım Eren

[Oya katılmayanlar]

ADANA

Ali Bozdoğanoglu

Kasım Gülek

Kemal Sarıbrahimoglu

İbrahim Tekin

Ahmet Topaloğlu (B.)

ADIYAMAN

Mehmet Özbay

Ali Turan

AFYON KARAHİSAR

Veli Başaran

Hasan Dinçer (B.)

Şevki Güler

Mehmet Turgut (B.)

Şükrü Yüzbaşıoğlu

AMASYA

Mustafa Kemal Karan

İsmail Sarıgöz

Nevzat Şener

ANKARA

Hüseyin Ataman (B.)

Raif Aybar

Osman Bülükbâşı

Mustafa Kemal Erko-
van

İbrahim Sıtkı Hatip-
oğlu

Ihsan Köknal

Mehdi Miheroğlu

Ahmet Üstün

Abdülhak Kemal Yörük

ANTALYA

Ömer Eken

Rafet Eker

Nazmi Kerimoğlu

AYDIN

Mustafa Şükrü Koç

Nedim Müren

BALIKESİR

Cihat Bilgehan (B.)

Ahmet Aydın Bolak

Mithat Şükrü Çavdar-
oğlu

Süreyya Koç

BİLECİK

Orhan Tuğrul

BİNGÖL

M. Sıddık Aydar

BİTLİS

Nafiz Giray

Müşak Okumuş

BOLU

Kemal Demir

Fuat Ümit

BURDUR

Fethi Çelikbaş

Nadir Yavuzkan

BURSA

Sadrettin Çanga

Ekrem Paksoy

Cevdet Perin

Ahmet Türkel

ÇANAKKALE

Süreyya Endik

ÇANKIRI

Nurettin Ok (Bşk. V.)

ÇORUM

Abdurrahman Güler

Faruk Küreli

DENİZLİ

İsmail Ertan

Hüdaî Oral (İ.)

Âtîf Şahoğlu

DİYARBAKIR

Yusuf Azizoglu (İ.)

Hilmi Güldoğan

Recai İskenderoğlu (B.)

EDİRNE

Süleyman Bilgen (İ. Ü.)

Fahir Giritlioğlu

ELÂZİĞ

Ömer Faruk Sanaç

Kemal Satır

ERZURUM

Ertuğrul Akça

Gıyasettin Karaca

Şerafettin Konuray

ESKİŞEHİR

Şevket Asbuzoğlu

Ertuğrul Gazi Sakarya

Seyfi Öztürk (B.)

Celâlettin Uzer

GAZİANTEP

Muzaffer Canbolat

Ali Ihsan Gögüş

Hüseyin İncioğlu

Mithat San (B.)

Süleyman Ünlü

GİRESUN

Ali Cüceoğlu

Mustafa Kemal Çilesiz

Nizamettin Erkmen

Ali Köymen

Naim Tirali

GÜMÜŞANE

Halis Bayramoğlu

HATAY

Ali Muhsin Bereketoğlu

Abdullah Cilli

Ahmet Sırrı Hocaoglu

Şekip İnal (B.)

Sâki Zorlu

İÇEL

Mehmet Ali Arslan

Burhan Bozdoğan

Celâl Kılıç

Sadık Kutlay

Ihsan Önal

İSPARTA

Lokman Başaran

İSTANBUL

Ziya Altınoglu

Cihad Baban

Suphi Baykam

Ferruh Bozbeyli

(Bşk. V.)

Nurettin Bulun

Ratip Tahir Burak

Ömer Zekâî Dorman

(B.)

Orhan Eyüboğlu

Hilmi Oben

Oğuz Oran

Şahabettin Orhon

Naci Öktem

İlhami Sancar

Selim Sarper

Sabri Vardarlı

Abdurrahman Yazgan

Malik Yolaç

Zeki Zeren

İZMİR

Şükrü Akkan

Mehmet Ali Aytas

Muzaffer Döşemeci

Ali Naili Erdem (B.)

Arif Ertunga

Ihsan Gürsan (B.)

Ziya Hanhan

Saim Kaygan

Nihad Kürşad

Şinasi Osma

Mustafa Uyar

Lebit Yurdoğlu

KARS

Kemal Kaya

Sırrı Öktem

Bahtiyar Vural

KASTAMONU

Avni Doğan

Fethi Doğançay

Ihsan Şeref Dura

Ali Özdikmenli

KAYSERİ

Mehmet Sağlam

Bahri Yazır

KIRKLARELİ
 Abdurrahman Altuğ
 Mehmet Alâeddin Eriş
 Hasan Tahsin Uzun
KOCAELİ
 Süreyya Sofuoğlu
KONYA
 Kemal Ataman
 İrfan Baran (B.)
 Kadirean Kafli
 Abdüssamet Kuzucu
 Faruk Sükan (B.)
 Sait Sina Yücesoy
KÜTAHYA
 Ahmet Bozbay
 Mehmet Kesen
 Sadrettin Tosbi
MALATYA
 Ahmet Fırat
 Halit Ziya Özkan
MANİSA
 Muammer Erten
 Hilmi Okçu

MARDİN
 Şevki Aysan
 Seyfi Güneşan
MUŞ
 Sait Mutlu
 Sami Öztürk
NEVŞEHİR
 Halit Fikret Aka
NİĞDE
 Mehmet Altınsoy (B.)
 Haydar Özalp
 Oğuzdemir Tüzün
ORDU
 Yusuf İzzettin Ağaoğlu
 Ata Bodur
 Orhan Naim Hazinedar
 Arif Hikmet Onat
 Ata Topaloğlu
RİZE
 Erol Yılmaz Akçal
 Fuad Sirmen (Başkan)
SAKARYA
 Burhan Akdağ

Muslihittin Gürer
 Hami Tezkan
SAMSUN
 Ali Fuat Alişan
 Mehmet Başaran
 Fevzi Geveci
 İlyas Kılıç
 Hüseyin Özalp
SİRT
 Hayrettin Özgen
SİNOP
 Mahmut Alicanoğlu
 Haşim Tarı (İ.)
SIVAS
 İbrahim Göker
 Rahmi Günay
 Reşat Turhan
TEKİRDAĞ
 Turhan Kut
 Fethi Mahramlı
 Orhan Öztrak
TOKAT
 Sabahattin Baybura

H. Ali Dizman
 Reşit Önder
 Ali Rıza Ulusoy (İ.)
TRABZON
 Ali Şakir Ağanıoğlu
 Selâhattin Güven
 Nazmi Ökten
 Kâmuran Ural
TUNCELİ
 Vahap Kışoğlu
URFA
 Celâl Öncel
UŞAK
 Ali Rıza Akbıykoğlu
VAN
 Muslih Görentaş (İ. Ü.)
 Şükrü Köserreisioğlu
YOZGAT
 İsmail Hakkı Akdoğan
 (B.)
 Celâl Sungur
 Veli Uyar

[Açık üyelikler]

Aydın	1	Manisa	1
Erzurum	1	Muş	1
Hatay	1	Trabzon	1
İsparta	1	Zonguldak	2
İstanbul	1		
İzmir	2		
Kocaeli	1	Yekûn	13

(Kabul edilmiştir.)

Üye sayısı	: 450
Oy verenler	: 246
Kabul edenler	: 240
Reddedenler	: 1
Çekinserler	: 5
Oya katılmıyanlar	: 191
Açık üyelikler	: 13

[Kabul edenler]

ADANA
Hasan Aksay
Yusuf Aktimur
Mehmet Geçioğlu
Ahmet Karamüftüoğlu
Melih Kemal Küçükte-
pepınar
Cavit Oral
Ahmet Savrun
ADİYAMAN
Arif Atalay
Mahmut Deniz
AFYON KARAHİSAR
Asım Yılmaz
AGRI
Nevzat Güngör
Kerem Özcan
Rıza Polat
AMASYA
Reşat Arpacioğlu
ANKARA
İsmail Rüştü Aksal
Burhan Apaydın
Fuat Börekeçi
Bülent Ecevit
İsmail Gence
İbrahim İmirzalıoğlu
Emin Paksüt
Zühtü Pehlivanlı
İlyas Seçkin
Ferhat Nuri Yıldırım
ANTALYA
Etem Ağva
İhsan Ataöv
Hasan Fehmi Boztepe
Nihat Su

ARTVİN
Nihat Ata
Sabit Osman Avcı
Saffet Eminagaoglu
AYDIN
Orhan Apaydın
Filmi Aydınçer
Melâhat Gedik
Reşat Özarda
İsmet Sezgin
BALIKESİR
Kaya Bulut
Gökhan Evliyaoğlu
Fenni İslimyeli
Cevat Kanpulat
Ahmet İhsan Kırımlı
Mehmet Tiritoğlu
Cihat Turgut
BİLECİK
Şadi Binay
BİNGÖL
Halit Rıza Ünal
BOLU
Zeki Baltacioğlu
Ahmet Çakmak
Turgut Çulha
Kâmil İnal
BURDUR
Mehmet Özbey
BURSA
Hikmet Akalın
Edip Rüştü Akyürek
İbharim Öktem
Mustafa Tayyar
Ziya Uğur
İsmail Yılmaz
Baha Cenâal Zağra

ÇANAKKALE
Ahmet Nihat Akay
Burhan Arat
Şefik İnan
Refet Sezgin
ÇANKIRI
Kâzım Arar
Rahmi İnceler
Şaban Keskin
ÇORUM
Nuri Ahıskalıoğlu
Muzaffer Dündar
Filmi İncesulu
Necmi Ökten
DENİZLİ
Sinan Bosna
Mehmet Çobanoğlu
İbrahim Kocatürk
Remzi Şenel
DIYARBAKIR
Adnan Aral
Şehmuz Arslan
Vefik Pirinçcioğlu
Alp Doğan Şen
EDİRNE
Talât Asal
İlhami Ertem
Nazmi Özoğul
ELAZIG
Nurettin Ardiçioğlu
Naci Güray
Hürrem Müftügil
ERZINCAN
Hüsamettin Atabeyli
Zeynel Gündoğdu
Sadık Perinçek
Naci Yıldırım

ERZURUM
Turhan Bilgin
Nihat Diler
Cevat Dursunoğlu
Adnan Şenyurt
Tahsin Telli
ESKİŞEHİR
Aziz Zeytinoğlu
GAZIANTEP
Osman Orhan Bilen
Kudret Mavitan
GİRESUN
İbrahim Etem Kılıçoğlu
GÜMÜŞANE
Necmeddin Küçükler
Nureddin Özdemir
Sabahattin Savaşcı
HAKKÂRI
Ahmet Zeydan
HATAY
Bahri Bahadır
İÇEL
Mazhar Arıkan
Celâl Kılıç
İSPARTA
Ali İhsan Balım
Sadettin Bilgiç
İSTANBUL
İbrahim Abak
Tahsin Demiray
Saadet Evren
Fahrettin Kerim Gökay
Muhiddin Güven
Ali Coşkun Kırcı
Ahmet Oğuz
Vahyi Özarar
İsmail Hakkı Tekinel

Hüsamettin Tiyanşan
Reşit Ülker

İZMİR

Osman Sabri Adal
Şeref Bakşık
Necip Mirkelâmoğlu
Kadri Özek

KARS

Necmettin Akan
Lâtif Aküzüm
Kemal Güven
Hasan Erdoğan
Kemal Okyay
Rıza Yalçın

KASTAMONU

Sabri Keskin
Osman Zeki Oktay
İsmail Hakkı Yılanlı-
oğlu

KAYSERİ

Abdülhalim Aras
Mehmet Göker
Hüsamettin Gümüşpala
Vedat Âli Özkan
Mehmet Yüceler

KIRKLARELİ

Fikret Filiz

KIRŞEHİR

Memduh Erdemir
Halil Özmen

KOCAELİ

Şahabettin Bilgisu
Nihat Erim
Hâldan Kısayol

KONYA

Selçuk Aytan
Ahmet Gürkan
İhsan Kabadayı
Ömer Kart
Mekki Keskin

Rüştü Özal
Fakih Özfakih
Fakih Özlen
Vefa Tanır
Cahit Yılmaz

KÜTAHYA

Ali Erbek
Rauf Kıray
Sezal Sarpaşar

MALATYA

H. Avni Akşit
Nurettin Akyurt
Mehmet Delikaya
İsmet İnönü

MANİSA

Neriman Ağaoğlu
Süleyman Çağlar
Şevket Raşit Hatib-
oğlu
Yakup Kadri Karaos-
manoğlu

Nusret Köklü
Filmi Okçu
Yakup Yakut
Nahit Yenisehirlioğlu

MARAS

Kemal Bağcıoğlu
Kemalî Bayazıt
Hasan Fehmi Evliya
Ali Hüdaiyoğlu
Enver Kaplan
Adnan Karaküçük

MARDİN

Mehmet Ali Arıkan
Esat Kemal Aybar
Vahap Dizdaroğlu
Talât Oğuz

MUĞLA

Adnan Akarca
Hilmi Baydur
Cevdet Oskay

Turan Şahin
İlhan Tekinalp
NEVŞEHİR
Ramazan Demirsoy
Ali Baran Numanoğlu

NİĞDE

Asım Eren
Ruhi Soyer

ORDU

Refet Aksoy
Ferda Güley
Şadi Pehlivanoglu
RİZE

Erol Yılmaz Akçal
Arif Hikmet Güner
Cevat Yalçın

SAKARYA

Ekrem Alican
Nuri Bayar
Yusuf Ulusoy

SAMSUN

Nurettin Ceritoğlu
Fevzi Ceylân
Bahri Cömert
Kâmran Evliyaoğlu

Hâmit Kiper
Osman Şahinoğlu
SİRT

Cevdet Aydın
Süreyya Öner
Adil Yaşa

SİNOP

Mustafa Kaptan
Cemil Karahan

SİVAS

Adil Altay
Rahmi Çeltekli
İbrahim Göker
Sebati Hastaoğlu
Ahmet Kangal
Cevad Odyakmaz

Güner Sarısözen
Tahsin Türkey
Mahmut Vural
TEKİRDAĞ
Hayri Mumcuoğlu
TOKAT

Mehmet Kazova
Zeyyat Kocamemi
Bekir Şeyhoğlu
TRABZON

Ekrem Dikmen
Ahmet Şener
Ali Rıza Uzuner
Zeki Yağmurdereli
TUNCELİ

Fethi Ülkü
URFA

Osman Ağan
Atalay Akan
Kemal Badıllı
Kadri Eroğan
Bekir Sami Karahanlı
Sabri Kılıç

UŞAK

İbrahim Bulanalp
Ahmet Tahtakılıç

VAN

İhsan Bedirhanoglu

YOZGAT

İsmet Kapısız
Mustafa Kepir
Turgut Nizamoğlu

ZONGULDAK

Ahmet Fuat Ak
Kenan Esengin
Feyzi Fırat
Ramiz Karakaşoğlu
Sadık Tekin Müftüoğlu
Mehmet Ali Pestilci
Yusuf Ziya Yücebilgin

[Reddeden]

ANKARA

Nihat Berkkan

[Çekinser]

AFYON KARAHISAR

Halûk Nur Bâki

ÇORUM

İhsan Tombuş

ESKİŞEHİR

İbrahim Cemalçılar

İÇEL

Yahya Dermancı

KIRŞEHİR

Ahmet Bilgin

[Oya katılmıyanlar]

ADANA

Ali Bozdoğanoglu
Kasım Gülek
Kemal Sarıbrahimoğlu
İbrahim Tekin
Ahmet Topaloğlu (B.)

ADIYAMAN

Mehmet Özbay
Ali Turanlı
AFYON KARAHISAR
Veli Başaran
Hasan Dinçer (B.)
Şevki Güler
Mehmet Turgut (B.)
Şükrü Yüzbaşıoğlu

AMASYA

Mustafa Kemal Karan
İsmail Sarıgöz
Nevzat Şener

ANKARA

Hüseyin Ataman (B.)
Raif Aybar
Osman Bölükbaşı
Mustafa Kemal Erko
van
Muhlis Ete
İbrahim Sıtkı Hatipoğ-
lu
İhsan Köknel
Mehdi Mihçioğlu
Ahmet Üstün
Abdülmak Kemal Yörük

ANTALYA

Ömer Eken
Rafet Eker
Nazmi Kerimoğlu

AYDIN

Mustafa Şükrü Koç
Nedim Müren

BALIKESİR

Cihat Bilgehan (B.)
Ahmet Aydın Bolak

Mithat Şükrü Çavdar-
oğlu

Süreyya Koç

BİLECİK

Orhan Tuğrul

BİNGÖL

M. Sıddık Aydar

BITLİS

Nafiz Giray

Müştak Okumuş

BOLU

Kemal Demir

Fuat Ümit

BURDUR

Fethi Çelikbaş

Nadir Yavuzkan

BURSA

Sadrettin Çanga

Ekrem Paksoy

Cevdet Perin

Ahmet Türkel

ÇANAKKALE

Süreyya Endik

ÇANKIRI

Nurettin Ok (Bşk. V.)

ÇORUM

Abdurrahman Güler

Faruk Küreli

DENİZLİ

İsmail Ertan

Hüdayi Oral (İ.)

Âtîf Şohoğlu

DİYARBAKIR

Yusuf Azizoglu (İ.)

İlmi Güldoğan

Recai İskenderoğlu (B.)

EDİRNE

Süleyman Bilgen (İ. Ü.)

Mahir Giritlioğlu

ELÂZİG

Ömer Faruk Sanaç

Kemal Satır

ERZURUM

Ertuğrul Akça
Giyasettin Karaca
Şerafettin Konuray

ESKİŞEHİR

Şevket Asbuzoğlu
Ertuğrul Gazi Sakarya
Seyfi Öztürk (B.)
Celâlettin Uzer

GAZİANTEP

Muzaffer Canbolat
Ali İhsan Göğüş
Hüseyin İncioğlu
Mithat San (B.)
Süleyman Ünlü

GİRESUN

Ali Cüceoğlu
Mustafa Kemal Çilesiz
Nizamettin Erkmen
Ali Köymen
Naim Tiralı

GÜMÜŞANE

Halis Bayramoğlu

HATAY

Ali Muhsin Bereketoğlu
Abdullah Cilli
Ahmet Sırrı Hocaoğlu
Şekip İnal (B.)
Saki Zorlu

İÇEL

Mehmet Ali Arslan
Burhan Bozdoğan
Sadık Kutlay
İhsan Önal

İSPARTA

Lokman Başaran

İSTANBUL

Ziya Altınoglu
Cihad Baban
Suphi Baykam
Ferruh Bozbeyli
(Bşk. V.)

Nurettin Bulak

Ratip Tahir Burak
Ömer Zekâi Dorma-
(B.)

Orhan Eyüboğlu

İlmi Ober

Oğuz Oran

Şahabettin Orhon

Naci Öktem

İlhami Sancar

Selim Sarper

Sabri Vardarlı

Abdurrahman Yazgan

Malik Yolaç

Zeki Zeren

İZMİR

Şükrü Akkan

Mehmet Ali Aytaş

Muzaffer Döşemeci

Ali Naili Erdem (B.)

Arif Ertunga

İhsan Gürsan (B.)

Ziya Hanhan

Saim Kavran

Nihad Kürşad

Sinasi Osma

Mustafa Uyar

Lebit Yurtoğlu

KARS

Kemal Kaya

Sırrı Öktem

Bahtiyar Vural

KASTAMONU

Avni Doğan

Fethi Doğançay

İhsan Şeref Dura

Ali Özdikmenli

KAYSERİ

Turhan Feyzioğlu

Mehmet Sağlam

Bahri Yazır

KIRKLARELİ
 Abdurrahman Altuğ
 Mehmet Alâeddin Eriş
 Hasan Tahsin Uzun
KOCAELİ
 Süreyya Sofuoğlu
KONYA
 Kemal Ataman
 İrfan Baran (B.)
 Kadircan Kafli
 Abdüssamet Kuzucu
 Faruk Sükan (B.)
 Sait Sina Yücesoy
KÜTAHYA
 Ahmet Bozbay
 Mehmet Kesen
 Sadrettin Tosbi
MALATYA
 Ahmet Fırat
 Halit Ziya Özkan
MANISA
 Muammer Erter
 Hurrem Kubat

MARDİN
 Şevki Aysan
 Seyfi Güneşan
MUŞ
 Sait Mutlu
 Sami Öztürk
NEVŞEHİR
 Halit Fikret Aka
NİĞDE
 Mehmet Altınsoy (B.)
 Haydar Özalp
 Oğuzdemir Tüzün
ORDU
 Yusuf İzzettin Ağaoğlu
 Ata Bodur
 Orhan Naim Hazineदार
 Arif Hikmet Onat
 Ata Topaloğlu
RİZE
 Fuad Sirmen (Başkan)
SAKARYA
 Burhan Akdağ

Muslihittin Gürer
 Hami Tezkan
SAMSUN
 Ali Fuat Alişan
 Mehmet Başaran
 Fevzi Geveci
 İlyas Kılıç
 Hüseyin Özalp
SİRT
 Hayrettin Özgen
SINOP
 Mahmut Alicanoğlu
 Haşim Tarı (İ.)
SİVAS
 Rahmi Günay
 Reşat Turhan
TEKİRDAĞ
 Turhan Kut
 Fethi Mahramlı
 Orhan Öztrak
TOKAT
 Sabahattin Baybura

H. Ali Dizman
 Resit Önder
 Ali Rıza Ulusoy (İ.)
TRABZON
 Ali Şakir Ağançoğlu
 Selâhattin Güven
 Nazmi Ökten
 Kâmuran Ural
TUNCELİ
 Vahap Kışoğlu
URFA
 Celâl Öncel
UŞAK
 Ali Rıza Akbıykoğlu
VAN
 Muhlis Görentaş (İ. Ü.)
 Şükrü Köserisoğlu
YOZGAT
 İsmail Hakkı Akdoğan
 (B.)
 Celâl Sungur
 Veli Uyar

[Açık üyelikler]

Aydın	1	Manisa	1
Erzurum	1	Muş	1
Hatay	1	Trabzon	2
İsparta	1	Zonguldak	1
İstanbul	1		-
İzmir	2		
Kocaeli	1	Yekûn	13

(Kabul edilmiştir.)

Oye sayis.	450
Oy verenler	: 234
Kabul edenler	: 237
Reddedenler	: 2
Çekinserler	: 5
Oya katılmıyanlar	: 193
Açık üyelıklar	: 13

[Kabul edenler]

ADANA
Hasan Aksay
Yusuf Aktimur
Mehmet Geçioğlu
Ahmet Karamüftüoğlu
Cavit Oral
Ahmet Savrun
ADIYAMAN
Arif Atalay
Mahmut Deniz
AFYON KARAHİSAR
Asım Yılmaz
AĞRI
Nevzat Güngör
Kerem Özean
Rıza Polat
AMASYA
Reşat Arpacıoğlu
ANKARA
İsmail Rüstü Aksal
Burhan Apaydın
Fuat Börekçi
Bülent Ecevit
İsmail Gence
İbrahim İmirzalıoğlu
Emin Paksüt
Zühtü Pehlivanlı
İlyas Seçkin
Ferhat Nuri Yıldırım
ANTALYA
Etem Ağva
İhsan Ataöv
Hasan Fehmi Boztepe
Rafet Eker
ARTVİN
Nihat Ata
Sabit Osman Avcı

Saffet Eminagaoglu
AYDIN
Orhan Apaydın
Hilmi Aydınger
Melâhat Gedik
Reşat Özarda
İsmet Sezgin
BALIKESİR
Kaya Bulut
Gökhan Evliyaoğlu
Fennî İslimyeli
Cevat Kanpulat
Ahmet İhsan Kırmalı
Mehmet Tiritioğlu
Cihat Turgut
BİLECİK
Şadi Binay
BİNGÖL
Halit Rıza Ünal
BOLU
Zeki Baltacıoğlu
Ahmet Çakmak
Turgut Çulha
Kâmil İnal
BURDUR
Mehmet Özbey
BURSA
Hikmet Akalın
Edip Rüstü Akyürek
İbrahim Öktem
Mustafa Tayyar
Ziya Uğur
İsmail Yılmaz
Baha Cemal Zağra
ÇANAKKALE
Ahmet Nihat Akay

Burhan Arat
Şefik İnan
Refet Sezgin
ÇANKIRI
Kâzım Arar
Rahmi İnceler
Şaban Keskin
ÇORUM
Nuri Ahıskalıoğlu
Hilmi İncesulu
Necmi Ökten
DENİZLİ
Sinan Bosna
Mehmet Çobanoğlu
İbrahim Kocatürk
Remzi Şenel
DIYARBAKIR
Adnan Aral
Şehmus Arslan
Vefik Piringcioğlu
Alp Doğan Şen
EDİRNE
Talât Asal
İlhami Ertem
Nazmi Özoğul
ELÂZİĞ
Nurettin Ardıçoğlu
Naci Güray
Hürrem Müftügil
ERZİNCAN
Hüsamettin Atabeyli
Zeynel Gündoğdu
Sadık Perinçek
Naci Yıldırım
ERZURUM
Turhan Bilgin
Nihat Diler

Cevat Dursunoğlu
Adnan Şenyurt
Tahsin Telli
ESKİŞEHİR
Aziz Zeytinoğlu
GAZİANTEP
Osman Orhan Bilen
Kudret Mavitan
GİRESUN
İbrahim Etem Kılıçoğlu
GÜMÜŞANE
Necmeddin Küçüker
Nureddin Özdemir
Sabahattin Savacı
HAKKÂRI
Ahmet Zeydan
HATAY
Bahri Bahadır
İÇEL
Mazhar Arıkan
Celâl Kılıç
İSPARTA
Ali İhsan Balım
Sadettin Bilgiç
İSTANBUL
İbrahim Abak
Tahsin Demiray
Saadet Evren
Fahrettin Kerim Gökay
Muhiddin Güven
Ali Coşkun Kırca
Ahmet Oğuz
Vahyi Özarar
İsmail Hakkı Tekinel
Hüsamettin Tiyaşan
Reşit Ülker

İZMİR

Osman Sabri Adal
Şeref Bakşık
Necip Mirkelâmoğlu
Kadri Özek

KARS

Neçmettin Akan
Lâtif Aküzüm
Kemal Güven
Kemal Okyay
Rıza Yalçın

KASTAMONU

Sabri Keskin
Osman Zeki Oktay
İsmail Hakkı Yılanlı-
oğlu

KAYSERİ

Abdülhalim Aras
Turhan Feyzioğlu
Mehmet Göker
Hüsâmettin Gümüspala
Vedat Âli Özkar
Mehmet Yüceler

KIRKLARELİ

Fikret Filiz
KIRŞEHİR
Ahmet Bilgin
Memduh Erdemir
Halil Özmen

KOCAELİ

Şahâbettin Bilgisu
Nihat Erim
Hâldan Kısayol

KONYA

Selçuk Aytan
Ahmet Gürkan
İhsan Kabaday
Ömer Kart
Mekki Keskin
Rüştü Özal

Fakih Özfakih

Fakih Özlen

Vefa Tanır

Cahit Yılmaz

KÜTAHYA

Rauf Kiray

Sezai Sarpaşar

MALATYA

H. Avni Akşit

Nurettin Akyurt

Mehmet Delikaya

İsmet İnönü

MANİSA

Neriman Ağaoğlu

Süleyman Çağlar

Şevket Raşit Hatipoğlu

Yakup Kadri Karaos-
manoğlu

Nusret Köklü

Hilmi Okçu

Yakup Yakut

MARAS

Kemal Bağcıoğlu

Kemalî Bayazıt

Hasan Fehmi Evliya

Ali Hüdayioğlu

Enver Kaplan

Adnan Karaküçük

MARDİN

Mehmet Ali Arkan

Esat Kemal Aybar

Vahap Dizdaroğlu

Talât Oğuz

MUĞLA

Adnan Akarea

Hilmi Baydur

Cevdet Oskay

Turan Şahin

İlhan Tekinalp

NEVŞEHİR

Ramazân Demirsoy

Ali Baran Numanoğlu

NİĞDE

Ruhi Soyer

ORDU

Refet Aksoy

Ferda Güley

Şadi Pehlivanoglu

RİZE

Erol Yılmaz Akçal

Arif Hikmet Güner

Cevat Yalçın

SAKARYA

Ekrem Alican

Nuri Bayar

Yusuf Ulusoy

SAMSUN

Mehmet Başaran

Nurettin Ceritoğlu

Fevzi Ceylân

Bahri Cömert

Kâmran Evliyaoglu

Hâmit Kiper

Osman Şahinoğlu

SİİRT

Cevdet Aydın

Süreyya Öner

Adil Yaşa

SİNOP

Mustafa Kaptan

Cemil Karahan

SİVAS

Adil Altay

Rahmi Çeltikli

İbrahim Göker

Sebati Hastaoğlu

Ahmet Kangal

Cevat Odyakmaz

Güner Sarısözen

Tahsin Türkay

Mahmut Vural

TEKİRDAĞ

Hayri Mameuoğlu

TOKAT

Mehmet Kazova

Zeyyat Kocamemi

Bekir Şeyhoğlu

TRABZON

Ekrem Dikmen

Ahmet Şener

Ali Rıza Uzuner

Zeki Yağmurdereli

TUNCELİ

Fethi Ülkü

URFA

Osman Ağan

Atalay Akan

Kemal Badıllı

Kadri Eroğan

Bekir Sami Karahanlı

Sabri Kılıç

UŞAK

İbrahim Bulanalp

Ahmet Tahtakılıç

VAN

İhsan Bedirhanoglu

YOZGAT

İsmet Kapısız

Mustafa Kepir

Turgut Nizamoglu

ZONGULDAK

Ahmet Fuat Ak

Kenan Esengin

Fevzi Fırat

Ramiz Karakaşoglu

Sadık Tekin Müftüoglu

Mehmet Ali Pestileci

Yusuf Ziya Yücebilgin

[Reddedenler]

ANKARA

Nihat Berkkan

ÇORUM

Muzaffer Dünder

[Çekinseler]

AFYON KARAHİSAR

Halûk Nur Bâki

ÇORUM

İhsan Tombuş

ESKİŞEHİR

İbrahim Cemalcılar

İÇEL

Yahya Dermancı

NİĞDE

Asım Eren

[Oya katılmayanlar]

ADANA

Ali Bozdoğanoglu
Kasım Gülek
Melih Kemal Küçükte-
pepınar
Kemal Sarıbrahimoğlu
İbrahim Tekin
Ahmet Topaloğlu (B.)

ADIYAMAN

Mehmet Özbay
Ali Turanlı

AFYON KARAHİSAR

Veli Başaran
Hasan Dincer (B.)
Şevki Güler
Mehmet Turgut (B.)

Şükrü Yüzbaşıoğlu

AMASYA

Mustafa Kemal Karan
İsmail Sarıgöz
Nevzat Şener

ANKARA

Hüseyin Ataman (B.)
Raif Aybar
Osman Bölükbaşı
Mustafa Kemal Erkovalı
Muhlis Ete
İbrahim Sıtkı Hatip-
oğlu
İhsan Köknel
Mehdi Mihçioğlu
Ahmet Üstün
Abdülhak Kemal Yörük

ANTALYA

Ömer Eken
Nazmi Kerimoğlu
Nihat Su

AYDIN

Mustafa Şükrü Koç
Nedim Müren

BALIKESİR

Cihat Bigehan (B.)
Ahmet Aydın Bolak
Mithat Şükrü Çavdar-
oğlu

Süreyya Koç

BİLECİK

Orhan Tuğrul

BİNGÖL

M. Sıddık Aydar

BİTLİS

Nafiz Giray
Müştak Okumus

BOLU

Kemal Demir
Fuat Ümit

BURDUR

Fethi Çelikbaş
Nadir Yavuzkan

BURSA

Sadrettin Çanga
Ekrem Paksoy
Cevdet Perin
Ahmet Türkel

ÇANAKKALE

Süreyya Endik

ÇANKIRI

Nurettin Ok (Bşk. V.)

ÇORUM

Abdurrahman Güler
Faruk Küreli

DENİZLİ

İsmail Ertan
Hüdayi Oral (İ.)
Âtîf ŞoHoğlu

DIYARBAKIR

Yusuf Azizoğlu (İ.)
Hilmi Güldoğan
Recai İskenderoğlu (B.)

EDİRNE

Süleyman Bilgen (İ. Ü.)
Fahir Giritlioğlu

ELÂZİĞ

Ömer Faruk Sanaç
Kemal Satır

ERZURUM

Ertuğrul Akça
Gıyasettin Karaca
Şerafettin Konuray

ESKİŞEHİR

Şevket Asbuzoğlu
Ertuğrul Gazi Sakarya
Seyfi Öztürk (B.)
Celâlettin Uzer

GAZİANTEP

Muzaffer Canbolat

Ali İhsan Göğüş
Hüseyin İncioğlu
Mithat San (B.)

Süleyman Ünlü

GİRESUN

Ali Cüceoğlu
Mustafa Kemal Çilesiz
Nizamettin Erkmel
Ali Köymen
Naim Tirali

GÜMÜŞANE

Halis Bayramoğlu

HATAY

Ali Muhsin Bereketoğlu
Abdullah Cilli
Ahmet Sırrı Hocaoglu
Şekip İnal (B.)

Sâki Zorlu

İÇEL

Mehmet Ali Arslan
Burhan Bozdoğan
Sadık Kutlay
İhsan Önal

İSPARTA

Lokman Başaran

İSTANBUL

Ziya Altınoglu
Cihad Baban
Suphi Baykam
Ferruh Bozbeyle
(Bşk. V.)
Ratip Tahir Burak
Nurettin Bulak
Ömer Zekâi Dorman
(B.)

Orhan Fyüboğlu
Hilmi Oben
Öğuz Oran
Şahabettin Orhon
Naci Öktem

İlhami Sancar
Selim Sarper
Sabri Vardarlı
Abdurrahman Yazgan
Malik Yolaç
Zeki Zeren

İZMİR

Şükrü Akkan
Mehmet Ali Aytas
Muzaffer Döşemeci
Ali Naili Erdem (B.)
Arif Ertunga
İhsan Gürsan (B.)
Ziya Hanhan
Saim Kaygan
Nihad Kürşad
Şinasi Osma
Mustafa Uyar
Lebit Yurdoğlu

KARS

Hasan Erdoğan
Kemal Kaya
Sırrı Öktem
Bahtiyar Vural

KASTAMONU

Avni Doğan
Fethi Doğançay
İhsan Şeref Dura
Ali Özdikmenli

KAYSERİ

Mehmet Sağlam
Bahri Yazır

KIRKLARELİ

Abdurrahman Altuğ
Mehmet Alâeddin Eriş
Hasan Tahsin Uzun

KOCAELİ

Süreyya Sofuoğlu

KONYA

Kemal Ataman
İrfan Baran (B.)
Kadircan Kafli
Abdüssamet Kuzucu
Faruk Sükan (B.)
Sait Sına Yücesoy

KÜTAHYA

Ahmet Bozbay
Ali Erbek
Mehmet Kesen
Sadrettin Tosbi

MALATYA
 Ahmet Fırat
 Halit Ziya Özkan
MANİSA
 Muammer Erten
 Hürrem Kubat
 Nahit Yenişehirlioğlu
MARDİN
 Şevki Aysan
 Seyfi Güneşan
MUŞ
 Saif Mutlu
 Sami Öztürk
NEVŞEHİR
 Halit Fikret Aka
NİĞDE
 Mehmet Altınsoy (B.)
 Haydar Özalp

Oğuzdemir Tüzün
ORDU
 Yusuf İzzettin Ağaoğlu
 Ata Bodur
 Orhan Naim Hazinedar
 Arif Hikmet Onat
 Ata Topaloğlu
RİZE
 Fuad Sirmen (Başkan)
SAKARYA
 Burhan Akdağ
 Muslihittin Gürer
 Hami Tezkan
SAMSUN
 Ali Fuat Alişan
 Fevzi Geveci
 İlyas Kılıç
 Hüseyin Özalp

SİRT
 Hayrettin Özgen
SİNOP
 Mahmut Alicanoğlu
 Haşim Tarı
SİVAS
 Rahmi Günay
 Reşat Turhan
TEKİRDAĞ
 Turhan Kut
 Fethi Mahramlı
 Orhan Öztrak
TOKAT
 Sabahattin Baybura
 H. Ali Dizman
 Reşit Önder
 Ali Rıza Ulusoy (İ.)
TRABZON
 Ali Şakir Ağanoğlu

Selâhattin Güven
 Nazmi Ökten
 Kâmuran Ural
TUNCELİ
 Vahap Kışoğlu
URFA
 Celâl Öncel
UŞAK
 Ali Rıza Akbıyıkoglu
VAN
 Muhlis Görentaş (İ. Ü.)
 Şükrü Köseraisoğlu
YOZGAT
 İsmail Hakkı Akdoğan
 (B.)
 Celâl Sungur
 Veli Uyar

[Açık üyelikler]

Aydın	1	Kocaeli	1
Erzurum	1	Manisa	1
Hatay	1	Muş	1
İsparta	1	Trabzon	1
İstanbul	1	Zonguldak	2
İzmir	2		
		Yekûn	13

Üye sayısı : 450
Oy verenler : 245
Kabul edenler : 242
Reddedenler : 0
Çekinseler : 3
Oya katılmayanlar : 192
Açık üyelikler : 13

[Kabul edenler]

ADANA
Hasan Aksay
Yusuf Aktimur
Mehmet Geçioğlu
Ahmet Karamüftüoğlu
Cavit Oral
Ahmet Savrun
ADIYAMAN
Arif Atalay
Mahmut Deniz
AFYON KARAHİSAR
Asım Yılmaz
AĞRI
Nevzat Güngör
Kerem Özcan
Rıza Polat
AMASYA
Reşat Arpacioğlu
ANKARA
İsmail Rüştü Aksal
Burhan Apaydın
Fuat Börekçi
Bülent Ecevit
İsmail Gence
İbrahim İmirzahoğlu
Emin Paksüt
Zühtü Pehlivanlı
İlyas Seçkin
Ferhat Nuri Yıldırım
ANTALYA
Etem Ağva
İhsan Ataöv
Hasan Fehmi Boztepe
Rafet Eker
Nihat Su
ARTVIN
Nihat Ata

Saffet Eminağaoğlu

AYDIN

Orhan Apaydın
Hilmi Aydınçer
Melâhat Gedik
Reşat Özarda
İsmet Sezgin

BALIKESİR

Kaya Bulut
Gökhan Evliyaoğlu
Fennî İslimyeli
Cevat Kanpulat
Ahmet İhsan Kırımlı
Mehmet Tiritioğlu
Cihat Turgut

BİLECİK

Şadi Binay

BİNGÖL

Halit Rıza Ünal

BOLU

Zeki Baltacıoğlu
Ahmet Çakmak
Turgüt Çulha
Kâmil İnal

BURDUR

Mehmet Özbey

BURSA

Hikmet Akalın
Edip Rüştü Akyürek
İbrahim Öktem
Ziya Uğur
İsmail Yılmaz

Baha Cemal Zağra

ÇANAKKALE

Ahmet Nihat Akay

Burhan Arat

Şefik İnan

Refet Sezgin

ÇANKIRI

Kâzım Arar
Rahmi İnceler
Şaban Keskin

ÇORUM

Nuri Ahuskahoğlu
Muzaffer Dünder
Hilmi İncesulu
Necmi Ökten
İhsan Tombuş

DENİZLİ

Sinan Bosna
Mehmet Çobanoğlu
İbrahim Kocatürk

Remzi Şenel

DIYARBAKIR

Adnan Aral
Şehmus Arslan
Vefik Pirinçcioğlu
Alp Doğan Şen

EDİRNE

Talât Asal
İlhami Ertem
Nazmi Özoğul

ELAZIĞ

Nurettin Ardıçoğlu
Naci Güray
Hürrem Müftügil

ERZİNCAN

Hüsamettin Atabeyli
Zeynel Gündoğdu
Sadık Perinçek
Naci Yıldırım

ERZURUM

Turhan Bilgin
Nihat Diler
Cevat Dursunoğlu
Adnan Şenyurt
Tahsin Telli

ESKİŞEHİR

Aziz Zeytinoğlu

GAZİANTEP

Osman Orhan Bilen
Kudret Mavitan

GİRESUN

İbrahim Etem Kılıçoğlu

GÜMÜŞANE

Necmeddin Küçükler
Nureddin Özdemir
Sabahattin Savacı

HAKKÂRİ

Ahmet Zeydan

HATAY

Bahri Bahadır

İÇEL

Mazhar Arıkan
Celâl Kılıç

İSPARTA

Ali İhsan Balım
Sadettin Bilgiç

İSTANBUL

İbrahim Abak
Tahsin Demiray
Saadet Evren
Fahrettin Kerim Gökay
Muhiddin Güven
Coşkun Kırca
Ahmet Oğuz
Vahyi Özazar
İsmail Hakkı Tekinel

Hüsamettin Tiyaşan
Reşit Ülker

İZMİR

Osman Sabri Adal
Şeref Bakşık
Necip Mirkelâmoğlu
Kadri Özek

KARS

Necmettin Akan
Lâtif Aküzüm
Hasan Erdoğan
Kemal Güven
Kemal Okyay
Rıza Yalçın

KASTAMONU

Sabri Keskin
Osman Zeki Oktay
İsmail Hakkı Yılanlıoğlu

KAYSERİ

Abdülhalim Aras
Turhan Feyzioğlu
Mehmet Göker
Hüsamettin Gümüşpala
Vedat Âli Özkan
Mehmet Yüceler

KIRKLARELİ

Fikret Filiz

KIRŞEHİR

Ahmet Bilgin
Memduh Erdemir
Halil Özmen

KOCAELİ

Şahabettin Bilgisu
Nihat Erim
Hâldan Kısayol

KONYA

Selçuk Aytan
Ahmet Gürkan
İhsan Kabadayı
Ömer Kart
Mekki Keskin

Rüştü Özal
Fakih Özfakih
Fakih Özlen
Vefa Tanır
Cahit Yılmaz

KÜTAHYA

Ali Erbek
Rauf Kıray
Sezai Sarpaşar

MALATYA

H. Avni Akşit
Nurettin Akyurt
Mehmet Delikaya
İsmet İnönü

MANİSA

Neriman Ağaoğlu
Süleyman Çağlar
Şevket Raşit Hatipoğlu
Yakup Kadri Karaos-
manoğlu
Nusret Köklü
Hilmi Okçu
Yakup Yakut
Nahit Yenişehirlioğlu

MARAS

Kemal Bağcıoğlu
Kemalî Bayazıt
Hasan Fehmi Evliya
Ali Hüdayioğlu
Enver Kaplan
Adnan Karaküçük

MARDİN

Mehmet Ali Arıkan
Esat Kemal Aybar
Vahap Dizdaroğlu
Talât Oğuz

MUĞLA

Adnan Akarca
Hilmi Baydur
Cevdet Oskay
Turan Şahin

İlhan Tekinalp
NEVŞEHİR
Ramazan Demirsoy
Ali Baran Numanoğlu

NİĞDE

Asım Eren
Ruhî Soyer

ORDU

Ferda Güley
Refet Aksoy
Şadi Pehlivanoglu

RİZE

Erol Yılmaz Akçal
Arif Hikmet Güner
Cevat Yalçın

SAKARYA

Ekrem Alican
Nuri Bayar
Yusuf Ulusoy

SAMSUN

Mehmet Başaran
Nurettin Ceritoğlu
Fevzi Ceylân
Bahri Cömert
Kâmran Evliyaoğlu
Hâmit Kiper
Osman Şahinoğlu

SİİRT

Cevdet Aydın
Süreyya Öner
Adil Yaşa

SİNOP

Mustafa Kaptan
Cemil Karahan

SİVAS

Adil Altay
Rahmi Çelteki
İbrahim Göker
Sebati Hastaoğlu
Ahmet Kangal
Cevad Odyakmaz

Güner Sarısözen
Tahsin Türkay
Mahmut Vural

TEKİRDAĞ

Hayri Mumcuoğlu

TOKAT

Mehmet Kazova
Zeyyat Kocamemi
Bekir Şeyhoğlu

TRABZON

Ekrem Dikmen
Ahmet Şener
Ali Rıza Uzuner
Zeki Yağmurdereli

TUNCELİ

Fethi Ülkü

URFA

Osman Ağan
Atalay Akan
Kemal Badıllı
Kadri Eroğan
Bekir Sami Karahanlı
Sabri Kılıç

UŞAK

İbrahim Bulanalp
Ahmet Tahtakılıç

VAN

İhsan Bedirhanoglu

YOZGAT

İsmet Kapısız
Mustafa Kepir
Turgut Nizamoğlu

ZONGULDAK

Ahmet Fuat Ak
Kenan Esengin
Feyzi Fırat
Ramiz Karakaşoğlu
Sadık Tekin Müftüoğlu
Mehmet Ali Pestilci
Yusuf Ziya Yücebilgin

[Çekinserler]

AFYON KARAHİSAR

Halûk Nur Bâki

ESKİŞEHİR

İbrahim Cemalcılar

İÇEL

Yahya Dermancı

[Oya katılmıyanlar]

ADANA
 Ali Bozdoğanoglu
 Kasım Gülek
 Melih Kemal Küçükte-
 pepinar
 Kemal Sarıbrahimoğlu
 İbrahim Tekin
 Ahmet Topaloğlu (B.)
ADİYAMAN
 Mehmet Özbay
 Ali Turanlı
AFYON KARAHİSAR
 Veli Başaran
 Hasan Dinçer (B.)
 Şevki Güler
 Mehmet Turgut (B.)
 Şükrü Yüzbaşıoğlu
AMASYA
 Mustafa Kemal Karan
 İsmail Sarıgöz
 Nevzat Şener
ANKARA
 Hüseyin Ataman (B.)
 Raif Aybar
 Nihat Berkkan
 Osman Bölükbaşı
 Mustafa Kemal Erko-
 van
 Muhlis Ete
 İbrahim Sıtkı Hatip-
 oğlu
 İhsan Köknel
 Mehdi Mihçioğlu
 Ahmet Üstün
 Abdülhak Kemal Yörük
ANTALYA
 Ömer Eken
 Nazmi Kerimoğlu
ARTVIN
 Sabit Osman Avcı
AYDIN
 Mustafa Şükrü Koç
 Nedim Müren
BALIKESİR
 Cihat Bilgehan (B.)
 Ahmet Aydın Bolak
 Mithat Şükrü Çavdar-
 oğlu

Süreyya Koç
BİLECİK
 Orhan Tuğrul
BİNGÖL
 M. Sıddık Aydar
BITLİS
 Müştak Okumus
 Nafiz Giray
BOLU
 Kemal Demir
 Fuat Ümit
BURDUR
 Fethi Çelikbaş
 Nadir Yavuzkan
BURSA
 Sadrettin Çanga
 Ekrem Paksoy
 Cevdet Perin
 Mustafa Tayyar
 Ahmet Türkel
ÇANAKKALE
 Süreyya Endik
ÇANKIRI
 Nurettin Ok (Bşk. V.)
ÇORUM
 Abdurrahman Güler
 Faruk Kürelî
DENİZLİ
 İsmail Ertan
 Hüdai Oral (İ.)
 Âtîf Şohoğlu
DIYARBAKIR
 Yusuf Azizoğlu (İ.)
 Hilmi Gündoğan
 Recai İskenderoğlu (B.)
EDİRNE
 Süleyman Bilgen (İ. Ü.)
 Fahir Giritlioğlu
ELÂZİĞ
 Ömer Faruk Sanaç
 Kemal Satır
ERZURUM
 Ertuğrul Akça
 Gıyasettin Karaca
 Şerafettin Konuray
ESKİŞEHİR
 Şevket Asbuoğlu
 Ertuğrul Gazi Sakarya

Seyfi Öztürk (B.)
 Celâlettin Uzer
GAZİANTEP
 Muzaffer Canbolat
 Ali İhsan Göğüş
 Hüseyin İncioğlu
 Mithat San (B.)
 Süleyman Ünlü
GİRESUN
 Ali Cüceoğlu
 Mustafa Kemal Çilesiz
 Nizamettin Erkmen
 Ali Köymen
 Naim Tirali
GÜMÜŞANE
 Halis Bayramoğlu
HATAY
 Ali Muhsin Bereketoğlu
 Abduilah Cilli
 Ahmet Sırrı Hocaoğlu
 Şekip İnal (B.)
 Sâki Zorlu
İÇEL
 Mehmet Ali Arslan
 Burhan Bozdoğan
 Sadık Kutlay
 İhsan Önal
İSPARTA
 Lokman Başaran
İSTANBUL
 Ziya Altınoğlu
 Cihad Baban
 Suphi Baykam
 Ferruh Bozbeyli
 (Bşk. V.)
 Nurettin Bulak
 Ratip Tahir Burak
 Ömer Zekâi Dorman
 (B.)
 Orhan Eyüboğlu
 Hilmi Oben
 Oğuz Oran
 Şahabettin Orhon
 Naci Öktem
 İlhami Sancar
 Selim Sarper
 Sabri Vardarlı
 Abdurrahman Yazgan

Malik Yolaç
 Zeki Zeren
İZMİR
 Şükrü Akkan
 Mehmet Ali Aytaç
 Muzaffer Döşemeci
 Ali Naili Erdem (B.)
 Arif Ertunga
 İhsan Gürsan (B.)
 Ziya Hanhan
 Saim Kaygan
 Nihad Kürşad
 Şinasi Osma
 Mustafa Uyar
 Lebit Yurdoğlu
KARS
 Kemal Kaya
 Sırrı Öktem
 Bahtiyar Vural
KASTAMONU
 Avni Doğan
 Fethi Doğançay
 İhsan Şeref Dura
 Ali Özdikmenli
KAYSERİ
 Mehmet Sağlam
 Bahri Yazır
KIRKLARELİ
 Abdurrahman Altuğ
 Mehmet Alâeddin Eriş
 Hasan Tahsin Uzun
KOCAELİ
 Süreyya Sofuoğlu
KONYA
 Kemal Ataman
 İrfan Baran (B.)
 Kadirecan Kafli
 Abdüssamet Kuzucu
 Faruk Sükan (B.)
 Sait Sına Yücesoy
KÜTAHYA
 Ahmet Bozbay
 Mehmet Kesen
 Sadrettin Tosbi
MALATYA
 Ahmet Fırat
 H. Ziya Özkan

MANISA

Muammer Erten
Hurrem Kubat

MARDİN

Şevki Aysan
Seyfi Güneşan

MUŞ

Sait Mutlu
Sami Öztürk

NEVŞEHİR

Halit Fikret Aka

NİĞDE

Mehmet Altınsoy (B.)
Haydar Özalp
Oğuzdemir Tüzün

ORDU

Yusuf İzzettin Ağaoglu

Ata Bodur

Orhan Naim Havinedar
Arif Hikmet Onat

Ata Topaloğlu

RİZE

Fuad Sirmen (Başkan)

SAKARYA

Burhan Akdağ
Muslihittin Gürer
Hami Tezkan

SAMSUN

Ali Fuat Alişan
Fevzi Geveci
İlyas Kılıç
Hüseyin Özalp

SIIRT

Hayrettin Özgen

SİNOP

Mahmut Alicanoğlu
Haşim Tarı (İ.)

SİVAS

Rahmi Günay
Reşat Turhan

TEKİRDAĞ

Turhan Kut
Fethi Mahramlı
Orhan Öztrak

TOKAT

Sabahattin Baybura
H. Ali Dizman
Reşit Önder
Ali Rıza Ulusman (İ.)

TRABZON

Ali Şakir Ağanoglu

Selâhattin Güven

Nazmi Ökten
Kâmuran Ural

TUNCELİ

Vahap Kışoğlu

URFA

Celâl Öncel

UŞAK

Ali Rıza Akbıyıkoglu

VAN

Muslih Görentaş (İ. Ü.)
Şükrü Kösereisoglu

YOZGAT

İsmail Hakkı Akdoğan
(B.)
Celâl Sungur
Veli Uyar

[Açık üyelikler]

Aydın	1	Kocaeli	1
Erzurum	1	Manisa	1
Hatay	1	Muş	1
İsparta	1	Trabzon	1
İstanbul	1	Zonguldak	2
İzmir	2		
		Yekûn	13

Millet Meclisi

GÜNDEMİ

73. BİRLEŞİM

11 . 3 . 1965 Perşembe

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Yozgat Milletvekili Celâl Sungur ve iki arkadaşının, Yüksek Murakabe Heyetinin kuruluş, görev ve yetkileri ile Kamu İktisadi Teşebbüslerinin denetimi hakkındaki kanun teklifinin geriverilmesine dair önergesi (2/409, 4/398)

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

× 1. — Ege Üniversitesinin 1961 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı. (3/802, 1/454) (S. Sayısı : 876)

× 2. — Ege Üniversitesi 1962 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı. (3/907, 1/688) (S. Sayısı : 877)

× 3. — İstanbul Üniversitesi 1961 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı. (3/787, 1/431) (S. Sayısı : 860)

× 4. — İstanbul Üniversitesi 1962 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı. (3/961, 1/680) (S. Sayısı : 874)

× 5. — Kat mülkiyeti kanunu tasarısı (1/516, 2/288, 2/325) (S. Sayısı : 524)

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

1. — C. Senatosu Niğde Üyesi Kudret Bayhan ve üç arkadaşının, 1111 sayılı Kanuna bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi, Konya Milletvekili Ahmet Gürkan ve Ankara Milletvekili Ferhat Nuri Yıldırım'ın, 5585 sayılı

Kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi, Tokat Milletvekili H. Ali Dizman'ın, Askerlik hizmetlerinin emeklilik ve terfi-den sayılması hakkında kanun teklifi ile C. Senatosu İzmir Üyesi Hilmi Onat ve Aydın Milletvekili Mehmet Yavaş'ın, Maaş Kanununa ek 4379 sayılı Kanunla bu kanunu tadil eden 5585 ve 6724 sayılı kanunlara bazı maddeler ilâvesi hakkındaki kanun tekliflerine dair C. Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve C. Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında M. Meclisi Plân Komisyonu raporu (M. Meclisi 2/62, 2/145, 2/204, 2/360; C. Senatosu 2/142) (S. Sayısı : 445 e 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 19 . 2 . 1965]

2. — Siyasi Partiler kanunu tasarısı ile Adana Milletvekili Kasım Gülek ve Kemal Sarıbrahimoglu'nun, Siyasi partiler kanun teklifleri ve Geçici Komisyon raporu (1/560, 2/378; 2/591) (S. Sayısı : 527) [Dağıtma tarihi : 27 . 11 . 1963]

3. — Bina kiralari hakkındaki kanun tasarısı ve Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca'nın, 6570 sayılı Kira Kanununun Anayasa Mahkemesince iptal edilen 2 ve 3 ncü maddelerinin yeniden tedvini ile 4 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve geçici komisyon raporu (1/513, 2/526) (M. Meclisi S. Sayısı : 458 ve 458 e 2 nci ek) [Dağıtma tarihi : 10 . 4 . 1964]

× 4. — Çanakkale Milletvekili Şefik İnan'ın, Otelcilik, Motencilik Türk Anonim Şirketi kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/576) (S. Sayısı : 507) [Dağıtma tarihi : 18.10.1963]

5. — Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanununun 34 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Adalet ve Tarım komisyonları raporları (1/463) (S. Sayısı : 268) [Dağıtma tarihi : 20 . 6 . 1963]

6. — Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/458) (S. Sayısı : 265) [Dağıtma tarihi : 19 . 6 . 1963]

7. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İdarei Umumiye Vilâyat Kanununda ek ve değişiklikler yapılmasına dair kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/672) (S. Sayısı : 702) [Dağıtma tarihi : 28 . 4 . 1964]

8. — 5680 sayılı Basın Kanununun 29.11.1960 tarih ve 143 sayılı Kanunla değişik 19 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu (1/527) (S. Sayısı : 525) [Dağıtma tarihi : 11 . 11 . 1963]

9. — 5680 sayılı Basın Kanununa bir madde eklenmesi hakkındaki Kanunun kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve Adalet ve Turizm ve Tanıtma komisyonları raporları (1/541) (S. Sayısı : 533) [Dağıtma tarihi : 3 . 12 . 1963]

10. — Cumhuriyet Senatosu Urfa Üyesi Vasi Gerger'in, kesin idari kararlar hakkında Danıştaya başvurulacağına dair kanun teklifi ve İçişleri ve Maliye komisyonları raporları (2/33) (S. Sayısı : 294) [Dağıtma tarihi : 2 . 7 . 1963]

11. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Umuru belediyeye mütaallik ahkâmı cezaiye hakkında 16 Nisan 1340 tarih ve 486 numaralı Kanunun bazı maddelerini muaddil 1608 sayılı Kanuna maddeler eklenmesine ve 2575 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin kaldırılmasına dair olan 151 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (2/136) (S. Sayısı : 751) [Dağıtma tarihi : 3 . 9 . 1964]

12. — Askerî Memnu Mintakalar Kanununun birinci maddesinin (A) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/473) (S. Sayısı : 364) [Dağıtma tarihi : 19 . 7 . 1963]

13. — 150 milyon liralık madenî ufaklık para bastırılması hakkında 6797 sayılı Kanunun birinci maddesinin değiştirilmesine dair kanun

tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/651) (S. Sayısı : 725) [Dağıtma tarihi : 2 . 7 . 1964]

14. — 4933 sayılı Kanuna ek kanun tasarısı ve Millî Eğitim, İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/453) (S. Sayısı : 345) [Dağıtma tarihi : 11 . 7 . 1963]

15. — Taşıt Kanununda değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/566) (S. Sayısı : 693) [Dağıtma tarihi : 18 . 4 . 1964]

16. — Artvin Milletvekili Sabit Osman Avci'nın, 3204 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilât Kanununa geçici madde eklenmesine ve aynı kanuna ek 3904 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin 3 ncü fıkrasının değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Tarım ve Plân komisyonları raporları (2/241) (S. Sayısı : 501) [Dağıtma tarihi : 15 . 10 . 1963]

17. — İmar ve İskân Bakanlığı kuruluşu ve vazifeleri hakkındaki Kanunun 12 nci maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna iki madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri, İmar ve İskân ve Plân komisyonları raporları (1/375) (S. Sayısı : 343) [Dağıtma tarihi : 11 . 7 . 1963]

18. — Temsil ödeneği hakkındaki Kanuna ek kanun tasarısı ve İçişleri, Millî Savunma, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/518) (S. Sayısı : 692) [Dağıtma tarihi : 17 . 4 . 1964]

× 19. — Tarım kzerdi kooperatifleri Kanununa bazı maddelerin eklenmesine ve bu kanunun bir maddesinin kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve Ticaret, Maliye ve Bütçe ve Plân komisyonları raporları (1/369) (S. Sayısı : 536)

20. — Uzman Jandarma kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/479) (S. Sayısı : 296) [Dağıtma tarihi : 2 . 7 . 1963]

21. — Nöbetçi memurluğu kurulması ve olağanüstü hal tatbikatlarında mesainin 24 saat

devamını sağlayan kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/648) (S. Sayısı : 615) [Dağıtma tarihi : 26 . 2 . 1964]

23. — Tekirdağ Milletvekili Hayri Mumcuoğlu'nun, Bâzı suç ve cezaların affı hakkındaki 23 Şubat 1963 gün ve 218 sayılı Kanununun 4 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve İstanbul Milletvekili İsmail Hakkı Tekinel'in, Suç ve cezaların affı hakkındaki 23 Şubat 1963 gün ve 218 sayılı Kanununun 8 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ile İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın, Bâzı suç ve cezaların affı hakkındaki 218 sayılı Kanununun 3 ncü maddesinin 1 nci bendinin tadili hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/574, 2/645, 2/560) (S. Sayısı : 589) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1964]

× 23. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin ve Trabzon Milletvekili Ahmet Şener ve Çorum Milletvekili Hilmi İncesulu'nun, Su ürünleri kanunu teklifi ile Cumhuriyet Senatosu Zonguldak Uyesi Tevfik İnci ve 28 arkadaşının, Balıkçılığın teşvik ve himayesine mahsus kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/377, 2/505, 2/252) (S. Sayısı : 370) [Dağıtma tarihi : 20 . 8 . 1963]

24. — Genel nüfus yazımı kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/507) (S. Sayısı : 513) [Dağıtma tarihi : 23 . 10 . 1963]

× 25. — Türkiye Elektrik Kurumu kanunu tasarısı ve Kırşehir Milletvekili Memduh Erdemir'in, Türkiye Elektrik Kurumu kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/461, 2/425) (S. Sayısı : 516) [Dağıtma tarihi : 24.10.1963]

× 26. — Konut kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/493) (S. Sayısı : 534) [Dağıtma tarihi : 24 . 12 . 1963]

27. — Gümrük kanunu tasarısı, 5383 sayılı Gümrük Kanununun 3 ncü fıkrasıyla 71 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma ve Dışişleri komisyonları raporları ile İzmir Milletvekili Mustafa Uyar'ın, 5383 sayılı Gümrük Kanununun 134 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/466, 1/204, 2/236) (S. Sayısı : 734) [Dağıtma tarihi : 14 . 7 . 1964]

× 28. — Bursa Milletvekili Sadrettin Çanga ve 106 arkadaşının bölge tiyatroları kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/437) (S. Sayısı : 305) [Dağıtma tarihi : 6 . 7 . 1963]

× 29. — Aydın Milletvekili İsmet Sezgin ve 33 arkadaşının, 5237 sayılı Kanununun 27 nci maddesinin (c) bendinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/522) (S. Sayısı : 353) [Dağıtma tarihi : 15 . 7 . 1963]

× 30. — Millî İstihbarat Teşkilâtı kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/451) (S. Sayısı : 456) [Dağıtma tarihi : 26 . 9 . 1963]

31. — Tarım Bakanlığı vazife ve teşkilât Kanununa bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Tarım Komisyonu raporu (1/708) (S. Sayısı : 776) [Dağıtma tarihi : 14 . 12 . 1964]

32. — Mardin Milletvekili Talât Oğuz'un, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 226 ncü maddesinin ilk fıkrasının değiştirilmesine mütaallik kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/128) (S. Sayısı : 584) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1964]

× 33. — Cumhuriyet Senatosu Edirne Üyesi Tahsîn Banguoğlu ve 82 arkadaşının, Edirne'de bir üniversite kurulmasına dair kanun teklifi ve Millî Eğitim Komisyonu raporu (2/82) (S. Sayısı : 778) [Dağıtma tarihi : 16 . 12 . 1964]

× 34. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünalı ve 8 arkadaşının, Çukurova Üniversitesinin kuruluşu hakkında kanun teklifi ve Millî Eğitim Komisyonu raporu (2/8) (S. Sayısı : 779) [Dağıtma tarihi : 16 . 12 . 1964]

× 35. — Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan ve 123 arkadaşının, Diyarbakır'da (Gökalp Üniversitesi adı altında) bir üniversite kurulmasına dair kanun teklifi ve Millî Eğitim Komisyonu raporu (2/32) (S. Sayısı : 780) [Dağıtma tarihi : 17 . 12 . 1964]

× 36. — Konya Milletvekili İhsan Kabadayı ve 183 arkadaşının, (Selçuk Üniversitesi adıyla) Konya'da bir üniversite kurulması hakkında kanun teklifi ve Millî Eğitim Komisyonu raporu (2/50) (S. Sayısı : 781) [Dağıtma tarihi : 17 . 12 . 1964]

37. — Kütahya Milletvekili Sadrettin Tosbi ve 21 arkadaşının, 7334 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ile Eskişehir Milletvekilleri İbrahim Cemalılar ve Şevket Asbuzoğlu'nun, 7334 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Plân ko-

misyonları raporları (2/307, 2/322) (S. Sayısı : 444) [Dağıtma tarihi : 20 . 9 . 1963]

38. — Sivil Savunma Kanununa iki ek madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma ve İçişleri komisyonları raporları (1/517) (S. Sayısı : 614) [Dağıtma tarihi : 25 . 2 . 1964]

39. — 5539 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü kuruluş ve görevleri hakkındaki Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Bayındırlık ve Plân komisyonları raporları (1/640) (S. Sayısı : 711) [Dağıtma tarihi : 13 . 5 . 1964]

× 40. — Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu ve iki arkadaşının, Ziraat alet ve makineleri ile kimyevi gübre ve ilaçların ithalât ve memlekette satışının munhasıran Türkiye Zirai Donatım Kurumu tarafından yapılmasına ve bu maddelerin Gümrük Vergisi, resim ve harclardan muafiyatine dair kanun teklifi ile Geçici Komisyon raporu. (2/731) (S. Sayısı : 784) [Dağıtma tarihi : 26 . 12 . 1964]

41. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine ve 5 arkadaşının, Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Emniyet Genel Müdürlüğü kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (2/266) (S. Sayısı : 399) [Dağıtma tarihi : 17 . 9 . 1963]

42. — Cumhuriyet Senatosu Elâzığ Üyesi Celâl Ertuğ'un, 1953 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununa bazı maddeler eklenmesine dair kanun teklifi ve İçişleri, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Adalet komisyonları raporları (2/376) (S. Sayısı : 795) [Dağıtma tarihi : 14 . 1 . 1965]

43. — Ordu Milletvekili Ferda Güley ve Edirne Milletvekili Nazmi Özogul'un, 657 sayılı Harita Müdürü Umumiyesi Kanununun 8 nci maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna 3 ncü bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Millî Savunma komisyonları raporları (2/515) (S. Sayısı : 740) [Dağıtma tarihi : 15 . 7 . 1964]

44. — İstanbul Milletvekili Zeki Zeren'in, 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanununun 28 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Anayasa ve Adalet komisyonları

mütalâaları ile Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu raporu (2/497) (S. Sayısı : 276) [Dağıtma tarihi : 26 . 6 . 1963]

45. — 3017 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilât ve Memurî Kanununa ek kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (1/707) (S. Sayısı : 796) [Dağıtma tarihi : 14 . 1 . 1965]

46. — 6224 sayılı Yabancı sermayeyi teşvik Kanununun 8 nci maddesinin (a) fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Sanayi, Ticaret, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/567) (S. Sayısı : 761) [Dağıtma tarihi : 1 . 12 . 1964]

47. — Kocaeli iline bağlı Kaynarca ilçesinin Sakarya iline bağlanması hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/457) (S. Sayısı : 365) [Dağıtma tarihi : 16 . 8 . 1963]

48. — Serbest malî müşavirlik kanunu tasarısı ile C. Senatosu Amasya Üyesi Macit Zeren ve Adana Üyesi Mehmet Ünal'dının, Malî müşavirlik ve yeminli müşavirlik kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/476, 2/529) (S. Sayısı : 368 e 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 30 . 1 . 1965]

49. — Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi İdare Amirlerinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi memurlarının teşkilâtına dair olan 5509 sayılı Kanuna ek 6341 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Plân Komisyonu raporu (2/766) (S. Sayısı : 802) [Dağıtma tarihi : 26 . 1 . 1965]

50. — Millî Müdafaaaya hiyanet suçundan müebbet hapse hükümlü Alman uyruklu Wilfried Herbrecht hakkındaki hapis cezasının affı hakkında kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu (1/671) (S. Sayısı : 741) [Dağıtma tarihi : 15 . 7 . 1964]

× 51. — Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava Ulaştırmasına dair Anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve

Ulaştırma, Dışişleri ve Plân komisyonları raporları. (1/617) (S. Sayısı : 856) [Dağıtma tarihi : 11 . 2 . 1965]

52. — Diyanet İşleri Başkanlığı kuruluş ve görevleri hakkındaki kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Ömer Lûtfi Bozçalı ve 26 arkadaşının, Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız ve 24 arkadaşının, Konya Milletvekili İhsan Kabadayı ve 10 arkadaşının ve Erzurum Milletvekili Tahsin Telli'nin, Diyanet İşleri Başkanlığı kuruluş ve görevleri hakkında kanun teklifleri ve Geçici Komisyon rapo-

ru. (1/670, 2/101, 2/105, 2/146, 2/643) (S. Sayısı : 831) [Dağıtma tarihi : 17 . 2 . 1965]

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI
VERİLEN İŞLER

B - TUZUK GEREĞİNCE BİR DEFA
GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞÜLMESİ YAPILACAK
İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞÜLMESİ YAPILACAK
İŞLER